

MINISTERSTVO VNITRA

Příloha 1, k rozkazu MV č. 42

~~TAJNĚ!~~

Výtisk č.: * 000665

**Akční plán
ministerstva vnitra**

NEBYL VYDÁN ANI ROZESLÁN
NA ÚTVARY V důsledku jeho přepra-
cování

viz RMV č. 85/1968

Odbor archivní a spisové služby
ZRUŠEN STUPĚN TAJENÍ (SVAZKU)
dnem 1. 4. 1999, pokynem I. č. 6/1999.

Mgr. Jan Fraňk

1968

O B S A H :

Akční plán ministerstva vnitra	3
Důvodová zpráva k akčnímu plánu MV	23

archiv
bezpečnostních
složek

AKČNÍ PLÁN MINISTERSTVA VNITRA

Akční plán ministerstva vnitra je souhrnem základních úkolů a opatření, které pro ministerstvo vnitra vyplývají z akčního programu strany a z pracovního plánu vlády. Stanoví závazný postup a odpovědnost za plnění jednotlivých úkolů, jejichž cílem je dosáhnout zásadní přestavby ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu.

Úkoly akčního plánu se týkají těchto oblastí činnosti ministerstva vnitra:*

- příštího vymezení působnosti a pravomocí ministerstva vnitra ve vnitřní správě státu;
- vytvoření MV jako orgánu centrálního řízení, organizačně i kompetenčně odděleného zejména od výkonného aparátu SNB;
- nového společenského postavení Sboru národní bezpečnosti;
- úpravy vztahů mezi ministerstvem vnitra, vládou a Národním shromážděním;
- personální politiky a personálního řízení, finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení v ministerstvu vnitra.

Akční plán MV neobsahuje běžné úkoly ministerstva vnitra a jeho výkonných složek, které budou příslušní odpovědní funkcionáři zajišťovat ve své pravomoci a v rámci vlastních pracovních plánů.

Č á s t I.

Vymezení působnosti ministerstva vnitra

Akční program strany vyžaduje budovat MV jako ústřední orgán vnitřní správy státu. K tomu účelu je nutno provést potřebná právní, organizační a kádrová opatření, především vymežit samostatné úseky MV pro všeobecnou vnitřní správu a pro správu bezpečnosti a přesunout určené správní agendy z dosavadního bezpečnostního úseku MV na úsek civilní. Definitivní rozsah působnosti MV a jeho organizační struktura

budou stanoveny až po vyřešení státoprávního uspořádání ČSSR.

Dnešní působnost MV je výsledkem minulých reorganizací státní správy a zejména ministerstva vnitra, které málokdy odpovídaly objektivním potřebám a byly spíše důsledkem subjektivních mocenských rozhodnutí. To samozřejmě přinášelo mnohé nedostatky i škody, které je třeba odstranit a napravit a působnost MV, jeho zaměření, organizační uspořádání i pracovní metody řešit v souladu se současnými podmínkami tak, aby všechny tyto úpravy ve svém celku napomáhaly žádoucím společenským přeměnám.

Přitom se bude vycházet z připravovaného nového státoprávního uspořádání i z naší ekonomické soustavy a bude se přihlížet k výsledkům dosaženým na příslušných vědeckých a teoretických pracovištích. Nové zaměření činnosti MV bude tak napomáhat k vytváření záruk pro všestranné uplatňování základních práv a svobod občanů, k dalšímu rozvoji činnosti národních výborů, ke zlepšování služeb a ke zkvalitnění vnitřní správy státu.

Jednotlivé dílčí problémy, které s vymezením působnosti ministerstva vnitra souvisejí, se budou řešit a provádět postupně na základě samostatně zpracovaných návrhů.

Odovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1969

Akční program strany zároveň ukládá odstranit přílišnou koncentraci moci, která se v minulosti v MV soustředila. Ke splnění tohoto úkolu je nutno vyčlenit z MV působnosti, které do sféry vnitřní správy státu nepatří, nebo které byly do MV zařazeny pouze účelově (zejména vězeňství a některé správní agendy z oboru dopravy a z oboru spojů).

V této souvislosti je zároveň třeba řešit i další koncepční otázky zásadní povahy, především v jakém rozsahu se MV má vedle vlády a Národního shromáždění podílet svou působností při řízení národních výborů vládou a zda mu v naší ekonomické soustavě má i nadále příslušet funkce centrálního odvětvového orgánu na úseku místního hospodářství, kde převažuje hospodářsko podniková činnost.

Právních a organizačních přeměn vyžaduje též působnost MV v pasové a vízové agendě.

Na všechny uvedené otázky a jejich řešení bude mít sa-

mozřejmě svůj bezprostřední vliv též připravovaná federalizace státu a jeho územní členění.

Odpovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1969

V oboru všeobecné vnitřní správy bude MV plnit tyto hlavní úkoly:

1. Na úseku národních výborů:

- a) Řešit otázky soustavy a působnosti jednotlivých stupňů a druhů národních výborů, a to diferencovaně tak, aby byla výrazně posílena především úloha městských a místních národních výborů jakožto orgánů samosprávy, která musí mít svůj vlastní ekonomický základ. Podmínky k tomu vytvořit zainteresováním hospodářských organizací v jednotlivých územních celcích a zabezpečit tak pro výkon samosprávy dlouhodobě stabilizované finanční zdroje.
- b) Současně vyjasnit a specifikovat působnost národních výborů v oblasti jednotné státní správy, jejíž těžiště by mělo být — při plném respektování samosprávných funkcí měst a obcí — na okresních národních výborech. Komplexně a diferencovaně řešit specifickou problematiku velkých měst, měst vesnického charakteru a střediskových obcí.
Analyzovat dosavadní působnost a činnost KNV a vypracovat návrhy, jak zabezpečit nezbytné funkce oblastního charakteru.
- c) V souvislosti s přípravou nového státoprávního uspořádání pracovat na návrzích nového způsobu řízení národních výborů z centra, zejména orgány České a Slovenské národní rady a řešit postavení národních výborů v soustavě zastupitelských orgánů.
- d) Po provedení analýzy a s využitím výsledků práce vládních komisí, jakož i po projednání s národními výbory, které usilují o uskutečnění územních změn, vypracovat návrhy na nové územní členění státu.
- e) S přihlédnutím k závěrům při plnění předchozích úkolů vypracovat podklady pro novelizaci příslušných částí ústavy, zákona o národních výborech č. 69/1967 Sb. a na ně navazujících předpisů.

- f) Zpracovat problematiku vztahů Veřejné bezpečnosti a národních výborů na úseku ochrany veřejného pořádku a vymezit přesně ty funkce, při jejichž plnění bude Veřejná bezpečnost národním výborům podřízena.
- g) Vypracovat návrhy na úpravu postavení a na zvyšování kvalifikace funkcionářů národních výborů, jakož i pracovníků národních výborů, na zkvalitnění jejich kádrového výběru a odborného vedení při výkonu jejich funkcí. Při plnění tohoto úkolu plně využívat Institutu MV pro národní výbory a místní hospodářství a pokud jde o pracovníky národních výborů, využít kromě toho i různých typů státních škol (včetně možnosti postgraduálního studia).

2. Na úseku místního hospodářství:

- a) Vypracovat alternativní návrhy na vymezení působnosti centrálních (národních) orgánů při usměrňování rozvoje místního hospodářství, včetně vymezení vztahů vůči přímo podřízeným organizacím. Vycházet přitom také z připravované právní úpravy drobného osobního podnikání a z existence zájmových svazů.
- b) V souvislosti s propracováním obsahu a forem samosprávy městských a místních národních výborů vypracovat návrhy na efektivnější způsob řízení dalšího rozvoje městského hospodářství, včetně tzv. neplacených služeb.
- c) Analyzovat dosavadní vývoj a stav bytového hospodářství, především bytové politiky. V součinnosti s příslušnými orgány vypracovat alternativní návrhy na řešení bytového problému a v souvislosti s problematikou samosprávy řešit i způsob účinnějšího řízení bytového hospodářství. Tyto změny promítnout i do novely zákona o hospodaření s byty.

3. Na úseku správy pasů a víz:

- a) Zabezpečit vydání novely zákona o cestovních dokladech.
- b) Propracovat otázky právní úpravy vystěhovalectví.
- c) Provést analýzu všech agend správy pasů a víz a způsobu jejich výkonu, a to z hlediska věcného obsahu i organizačních forem jejich zabezpečování. Vycházet při-

tom z toho, že nemá jít o bezpečnostní agendu, ale o rozhodování o právech občanů, jež svou povahou spadá do všeobecné vnitřní správy. V té souvislosti vyřešit problematiku spojenou se zabezpečováním cizinecké agendy. Celkově na tomto úseku vyjasnit vztahy k národním výborům.

4. Na úseku archivnictví:

V součinnosti s vědeckými pracovišti vypracovat analýzu celé archivní činnosti a předložit návrh na její organizační začlenění. Vycházet přitom nejenom z hledisek kulturně historických, ale také ekonomických, demokratických a správních. V souladu s tím vypracovat návrh nového zákona o archivnictví, popř. i o spisovém pořádku.

5. Na úseku zabezpečování svobod, práv a povinností občanů:

- a) Vypracovat návrh zákona o právu sdružovacím a shromažďovacím.
- b) Vypracovat návrh zákona o mimosoudní rehabilitaci.
- c) Vypracovat návrh zákona o vyřizování stížností občanů a jejich připomínek, uplatněných na veřejných schůzích a shromážděních národních výborů.
- d) Analyzovat současný stav při zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku a úkoly a vztahy jednotlivých orgánů v této oblasti. Na základě toho zpracovat potřebné návrhy, včetně případné novely zákona o zajišťování socialistického pořádku národními výbory a zákona o místních lidových soudech.
- e) Přezkoumat dosavadní předpisy o nabývání a pozbývání státního občanství a podle potřeby navrhnout novou úpravu.

6. Ostatní úkoly všeobecné vnitřní správy:

- a) Posílit vliv MV na tvorbu právních předpisů v oblasti správního práva v souvislosti s prohloubením činnosti Komise pro koordinaci předpisů v oblasti správního práva.
- b) Zabývat se náměty na úpravu postavení a pracovních poměrů pracovníků vnitřní správy státu.

Při plnění všech uvedených úkolů bude MV úzce spolupracovat s příslušnými orgány Národního shromáždění, vlády,

České a Slovenské národní rady, národních výborů, odborových, zájmových i družstevních svazů, jakož i s příslušnými pracovišti vědeckých institucí. Za jejich provedení ve zvláště stanovených lhůtách odpovídá náměstek ministra vnitra s. Rypel.

*

V oboru bezpečnostní správy bude MV plnit tyto hlavní úkoly:

1. Převeze v souladu s novou zákonnou úpravou, která se již projednává, svou dosavadní působnost na úseku vězeňství na ministerstvo spravedlnosti, včetně řízení Sboru nápravné výchovy.

Podrobnosti spojené s převodem příslušníků SNV i příslušných objektů a zařízení MV stanoví společná delimitační komise složená z určených zástupců MV a ministerstva spravedlnosti, která si k tomu účelu zpracuje vlastní harmonogram prací. Nezbytným předpokladem pro jednání této komise je zrušení dosavadního systému agenturně operativní práce, prováděné příslušníky SNV v nápravně výchovných ústavech a věznicích.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer

Lhůta: 1968

2. Projedná s Ústřední správou spojů vrácení správních agend spojených s povolováním zřízení a provozu amatérských vysílacích stanic (i stanic jiného druhu, pokud zatím patří do působnosti MV), včetně zkoušek operátérů.

K tomu účelu se ustaví společná komise obou resortů, která zpracuje návrhy na nutné legislativní změny v platných předpisech (zejména zákona č. 110/1964 Sb. o telekomunikacích) a stanoví potřebné organizační podrobnosti. Tato komise zároveň zajistí zastavení rušení cizího rozhlasového vysílání.

Odpovídá: I. náměstek ministra

Lhůta: 1968

3. Projedná s ministerstvem dopravy převedení agend, týkajících se zejména:

- technické způsobilosti vozidel, provádění jejich prohlídek a vydávání technických osvědčení;
- odborné způsobilosti řidičů a učitelů pro výcvik řidičů a vydávání příslušných průkazů;
- vedení evidencí řidičů, motorových vozidel, výcvikových kursů a jejich učitelů.

K tomu je třeba vytvořit společnou komisi ze zástupců obou resortů, která připraví návrhy potřebných legislativních změn a dohodne všechna organizační a kádrová opatření s tím spojená. Součástí návrhů bude též soupis práv a povinností ministerstev dopravy a vnitra a jejich výkonných orgánů, kterým budou upraveny vzájemné vztahy, zvláště při výuce řidičů, v otázkách vydávání a odnímání řidičských průkazů i technických průkazů vozidel, při zajišťování nutných informací z evidencí řidičů a vozidel, při manipulování a utajování krycích poznávacích značek pro vozidla zvláštního určení apod.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer

Lhůta: 1969

4. Rozhodne o účelnosti a předpokladech přesunu agend, týkajících se vydávání občanských průkazů, hlášení pobytu obyvatel, vydávání propustek do hraničního pásma, popřípadě agend, souvisejících s povolováním a evidencí zbraní z Veřejné bezpečnosti do působnosti jiných součástí MV nebo do jiného resortu. Příslušné návrhy zpracuje odborná komise, která bude za tímto účelem vytvořena.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer spolu s náměstkem ministra vnitra
s. Rypelem

Lhůta: 1969

*

Kromě uvedených oborů vykonává ministerstvo vnitra další vyhrazenou působnost, zejména v požární ochraně, civilní obra-

ně, v problematice zvláštních úkolů, ve spojení a v letecké dopravě. Na těchto úsecích činnosti bude MV plnit tyto hlavní úkoly:

1. V požární ochraně je nezbytným předpokladem urychlené dokončení prací na osnově nového zákona o požární ochraně, jehož zásady již byly schváleny. Návrh bude třeba přizpůsobit chystané federalizaci a územnímu členění státu. V souvislosti s tím zpracuje odborná komise potřebné návrhy na organizaci a kádrovou přestavbu výkonných útvarů požární ochrany.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer

Lhůta: 1969

2. V civilní obraně je nutno především připravit na základě rozboru návrh na řešení obrany a ochrany teritoria s vymezením úlohy a místa civilní obrany v tomto systému. V návrhu počítat s vytvořením prostoru a podmínek pro integraci civilní obrany a příprav hospodářsko-mobilizační povahy. Zároveň je třeba zvážit potřebu zpracování návrhu nového zákona o civilní obraně.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer

Lhůta: 1969

Přizpůsobit dosavadní systém CO a jeho řízení státoprávním změnám a úpravám, jež budou na základě těchto změn realizovány ve státní správě a národním hospodářství. K zabezpečení řízení přechodu systému CO na nové podmínky při současném propracování jeho dalšího rozvoje provést úpravy v postavení štábu CO státu a jeho organizační struktury, které by

- a) umožnily ve správných proporcích řešit na jedné straně naléhavé úkoly koncepční povahy, vyplývající ze současného stavu vojenství, vědy, techniky a celospolečenského vývoje a na druhé straně vykonávat ty funkce, jež souvisí s nezbytným operativním řízením příslušných úseků civilní obrany;
- b) vytvořily podmínky pro následný přechod na centrální řízení civilní obrany a hospodářsko-mobilizačních

příprav na národních výborech i hospodářských organizacích federálních i národních orgánů.

Za plnění jednotlivých úkolů s tím spojených ve stanovených lhůtách odpovídá náměstek ministra vnitra soudruh plk. Majer.

V souladu s úpravami struktury ministerstva vnitra a jeho podřízených složek připravit návrh na další uspořádání řízení zabezpečovacích jednotek MV, 7. zvláštního praporu „Hradní stráž“ a sportovní roty.

Odpovídá: náměstek ministra vnitra
s. plk. Majer

Lhůta: 1968

3. V problematice zvláštních úkolů důležitou otázkou při provádění mírové přestavby resortu MV je zachování kontinuity s plánovanými opatřeními pro brannou pohotovost státu a tak zajištění nepřetržité jeho připravenosti.

Zajišťování obranných opatření (zejména zajištění oblasti pohotovosti, zmobilizování a zvláštních úkolů) vyžaduje vycházet ze zásad a realizace výstavby nového MV i z vyčlenění příslušných organizačních útvarů a působností, jakož i z nových principů a podmínek řízení a zajišťování obrany ČSSR.

K řešení problému je třeba:

- a) při nové mírové přestavbě ministerstva vnitra a jeho součástí rozpracovat a zabezpečit opatření branné pohotovosti státu, vyplývající ze stávajícího celostátního systému zajišťování obrany země. V souvislosti s tím provést předání součástí a působností, vydělených z pravomoci MV. Vytvořit podmínky pro zajištění mobilizačního údobí 1968—1969.

Odpovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1969

- b) Na základě nového státoprávního uspořádání ČSSR podílet se na rozpracování teritoriálního obranného systému ČSSR z hlediska úlohy MV.

Odpovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1970

4. Ve spojení je třeba

- a) v souladu s novou působností MV nově vymezit postavení a úkoly spojovací a zvláště šifrové služby MV, její vztahy a vazby uvnitř resortu i navenek. Současně upřesnit působnost MV u činností zajišťovaných touto službou pro stranické, státní a hospodářské orgány (vládní utajené telefonní spojení, utajené telefonní spojení MV, kurýrní služba, jednotná šifrová síť). Další výkon těchto činností zajistit příslušnými právními předpisy;
- b) nové organizační struktury MV přizpůsobit organizační strukturu spojovací a šifrové služby. Vycházej přitom ze zásady, aby koncepční řídicí činnost byla i organizačně oddělena od vlastního výkonu spojovací a šifrové služby. V souladu s tím:
 - vzhledem k celostátní nadresortní působnosti ústředního orgánu šifrové služby zvážit účelnost jeho stávajícího organizačního začlenění a posoudit jeho nejvhodnější začlenění v příští organizační strukturu MV;
 - mezinárodní a meziměstské spojení z důvodů ekonomických a technických zachovat pokud možno jednotné, s tím, že by zabezpečovalo potřeby všech oborových složek MV;
 - složkám, které budou z MV eventuálně vyčleněny, zabezpečovat jejich požadavky na spojení a šifrovou službu do té doby, než budou mít ke krytí svých potřeb vytvořeny jiné podmínky. V případě, že by jim stávající stav vyhovoval, krýt jejich potřeby trvale. To by znamenalo řešit případnou náhradu za poskytování služby.

Za plnění jednotlivých úkolů ve zvláště stanovených lhůtách odpovídá I. náměstek ministra vnitra.

5. V letecké dopravě jde o služby, které na základě zvláštních předpisů a dohod je oprávněn poskytovat letecký oddíl MV; pro jeho činnost a využití bude MV vytvářet potřebné předpoklady, zejména personální a odborné technické povahy.

Na úkoly akčního plánu bude bezprostředně navazovat normotvorná činnost ministerstva vnitra. Jejím hlavním úkolem je

provést ve spolupráci s odbornými součástmi MV urychlenou revizi všech dosud platných služebních předpisů, rozkazů, nařízeních a směrnic, které jsou dosavadním vývojem již překonány a nahradit je novou právní úpravou. Kromě již uvedených návrhů legislativních opatření budou podle harmonogramu prací připraveny především návrhy na novelizaci zákona o SNB (č. 70/1965 Sb.) a zásady zákona o státním tajemství.

Č á s t I I.

Vytvoření ministerstva vnitra jako orgánu centrálního řízení

Řídící poslání a vztahy MV k výkonnému aparátu, zejména na úseku SNB jsou v současné době značně deformovány. Hlavním obsahem činnosti MV ve vztahu k SNB není centrální koncepční řízení, ale rozhodování o běžných operativních záležitostech. MV není ani po organizační stránce výrazně odlišeno od výkonného aparátu SNB. K odstranění tohoto nežádoucího stavu je nutno:

1. Vymezit úkoly MV tak, aby se jako ústřední orgán vnitřní správy státu zabývalo hlavně řešením koncepčních otázek činnosti svých jednotlivých úseků, normotvornou činností a kontrolou praxe. Výkonnou správní činnost bude MV provádět jen v nejnútnejší míře a v rozsahu pravomocí stanovených příslušnými právními předpisy; v žádném případě nebude MV nahrazovat výkonnou činnost podřízeného aparátu SNB.
2. Uzpůsobit organizační strukturu vlastního ministerstva tak, aby ji tvořila specializovaná odborná pracoviště, vytvářená v souladu s provedenou klasifikací jednotlivých činností MV. Organizační struktura MV bude přísně oddělena od výkonného aparátu, zejména od výkonných útvarů SNB. To si vyžádá přesun správních agend, ale i podstatné zásahy do současné organizace štábních útvarů, služeb MV a hlavních správ Státní a Veřejné bezpečnosti, které dosud tvořily ústředí MV.
3. Zpracovat komplexní projekt racionalizace řízení v resortu ministerstva vnitra.

Jednotlivé problémy spojené s tímto úkolem zpracují zvláště k tomu účelu ustavené komise, které příslušné návrhy postupně předloží tak, aby MV v nové organizační a kompetenční podobě bylo ustaveno nejpozději do konce roku 1968.

Odpovídá: I. náměstek ministra

Č á s t I I I.

Společenské poslání Sboru národní bezpečnosti

Akční program strany pokládá za velmi závažnou otázku správné začlenění bezpečnostního aparátu v naší společnosti a rozdělení SNB na dvě rozdílné, na sobě nezávislé složky — Státní bezpečnost a Veřejnou bezpečnost.

Akční program zdůrazňuje, že Státní bezpečnost musí mít takové postavení, organizační strukturu, početní stavy, vybavení, metody činnosti i kvalifikaci, které odpovídají jejímu zaměření na ochranu státu proti činnosti nepřátelských center ze zahraničí. Každý občan musí s jistotou vědět, že jeho politické přesvědčení a názory, jeho osobní vyznání nemohou být předmětem pozornosti orgánů Státní bezpečnosti. Strana jasně prohlašuje, že tento aparát nesmí být používán k řešení vnitropolitických otázek a rozporů socialistické společnosti.

Veřejná bezpečnost plní úkoly boje proti trestné činnosti a úkoly ochrany veřejného pořádku; tomu se přizpůsobuje její organizace, počty a metody práce. Proti dnešnímu stavu je nutno aparát Veřejné bezpečnosti lépe vybavit a posílit; vymezit právně přesně její funkce v ochraně veřejného pořádku, při jejichž plnění bude Veřejná bezpečnost podřízena národním výborům.

V souladu s uvedenými myšlenkami akčního programu strany je nutno provést celý komplex opatření, který by zaručil, že bude odstraněno vše, co ve veřejnosti napomáhá udržovat pohled na bezpečnostní aparát, podmíněný minulou dobou porušování zákonnosti a že činnost bezpečnosti bude v plném souladu s potřebami naší socialistické společnosti.

Zajištění myšlenek akčního programu strany bude vyžadovat:

A. Na úseku Státní bezpečnosti

Činnost Státní bezpečnosti bude v příštím období stále více nabývat charakteru vysoce kvalifikované a přísně utajované zpravodajské práce. K tomu je třeba vyřešit organizační začlenění rozvědky a kontrarozvědky a stanovit jejich novou působnost a úkoly tak, aby to odpovídalo demokratickému charakteru naší socialistické společnosti i celkové struktuře politických a státních orgánů. Je třeba vytvořit optimální podmínky pro ústavní řízení a kontrolu práce rozvědky a kontrarozvědky. Podrobnosti s tím spojené obsahují samostatné plány rozvědky a kontrarozvědky.

B. Na úseku Veřejné bezpečnosti

Veřejná bezpečnost je celospolečenskou službou. Je třeba provést zásadní rozbor společenského poslání a postavení VB v nových společensko-politických podmínkách. Současně je nezbytné na základě důkladné analýzy objektivních podmínek a potřeb zpracovat variantní a optimální řešení úlohy a úkolů VB v oblasti boje s kriminalitou, při zajišťování veřejného pořádku, bezpečnosti a plynulosti silniční dopravy. Příslušné práce je nutno koordinovat se zainteresovanými orgány a institucemi, za aktivní účasti odborníků z VB.

Na základě rozborů všech společenských souvislostí je třeba vyřešit a právně upravit vztah VB k národním výborům v otázkách ochrany veřejného pořádku a při zajišťování bezpečnosti a plynulosti silniční dopravy.

V souvislosti s novým státoprávním uspořádáním a vznikem národních a federálních orgánů je nutno propracovat otázky jejich vzájemných vztahů.

Novým způsobem propracovat úlohu a postavení VB v přípravném řízení trestním a spolupodílet se na nové úpravě trestního práva; v souvislosti s tím propracovat pojem, postavení a poslání kriminální služby a vyšetřovacího aparátu VB, systém a metody jejich práce.

K tomu je nutno:

1. Provést analýzu dosavadního vývoje postavení a úkolů VB, vymezit společenské poslání a postavení VB v soustavě státních orgánů, zejména vztahy k NV při zajišťování veřejné-

ho pořádku; současně s tím řešit otázku další existence pomocné stráže VB.

Konstituovat VB jako oborově samostatnou výkonnou složku a stanovit metody a prostředky její činnosti v souladu s právním řádem; zároveň ji vybavit příslušnými štábními útvary a útvary služeb v oblasti personální a školské, materiálnětechnické a hospodářskofinanční.

2. Podrobit analýze současnou úroveň činností a organizace VB v problematice odhalování, objasňování a vyšetřování trestné činnosti; vytvořit k tomuto účelu komisi, která koordinovanou činností v odborných týmech provede rozbor a připraví projekty na řešení, zejména:
 - a) otázek souvisejících s objasňováním přestupků a méně závažné trestné činnosti;
 - b) otázek souvisejících s vyhledáváním a objasňováním latentní kriminality a zjišťováním neznámých pachatelů;
 - c) otázek souvisejících s procesní úpravou, vnějšími a vnitřními vazbami vyšetřování a vyšetřovacího aparátu v návaznosti na kriminální službu.
3. Zpracovat celkovou koncepci činnosti základních útvarů VB při ochraně veřejného pořádku, ostraze státních hranic, při odhalování a objasňování trestné činnosti a vymezit vztahy těchto útvarů uvnitř složky VB k ostatním službám i k jiným státním orgánům, zejména k národním výborům. Na základě toho stanovit účelnou organizaci a dislokaci a zajistit početní stavy i materiální vybavení základních útvarů VB, stabilizovat systém výkonu služby, jeho řízení a kontrolu. Vycházet přitom z rozdílnosti problematiky daných územních celků, zejména měst a venkova.
4. Dokončit konstituování specializované dopravní služby VB. Při jejím budování vycházet z předpokládaného rozvoje motorizace a silniční dopravy; k tomu účelu zajistit potřebný počet kvalifikovaných pracovníků. Zvýšit nároky na modernizaci technických prostředků a na celkovou materiální vybavenost. Současně vymezit kompetenci dopravní služby VB, zejména i na úseku objasňování a procesního vyhledávání silničních dopravních nehod.
5. Připravit a systemizačně zajistit doplnění početních stavů VB, zejména těch funkčních míst, které byly v uplynulých dvaceti letech ze složky VB odsystemizovány. V první etapě

převést do konce roku 1968 k VB místa uvolněná v rámci MV.

Za plnění jednotlivých úkolů ve zvláště stanovených lhůtách odpovídá náměstek ministra vnitra s. plk. Majer.

Č á s t I V.

Úprava vztahů mezi ministerstvem vnitra, vládou a Národním shromážděním

V akčním programu strany se zdůrazňuje, že je nutno, aby vláda a Národní shromáždění, zejména jeho branný a bezpečnostní výbor vytvořily účinnější vztahy kontroly nad bezpečností. Z tohoto hlediska MV navrhne vládě, aby se zabývala především:

- a) Konceptí rozvoje vnitřní správy státu, podmínkami a stavem její realizace, perspektivními úkoly ministerstva vnitra v této oblasti a koordinací jeho práce a činnosti všech zainteresovaných státních orgánů:
 - zásadními problémy organizační výstavby, materiálního, technického a finančního zabezpečení činnosti ministerstva vnitra;
 - kádrovou strukturou resortu ministerstva vnitra a konceptí jejího zkvalitňování;
 - projednáváním legislativních návrhů a dílčích zpráv o činnosti ministerstva vnitra.
- b) V oblasti vnitřní bezpečnosti státu:
 - stavem a vývojem kriminality v ČSSR a úkoly bezpečnosti;
 - zaměřením práce bezpečnosti a principy jejích pracovních metod, tak, aby byly v souladu s politikou státu a potřebami společnosti;
 - schvalováním organizační struktury, početních stavů a vedoucích funkcionářů bezpečnostního aparátu.

Odpovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1968

- c) Podle ústavou stanovených zásad odpovědnosti vlády a jejích členů Národnímu shromáždění bude ministr vnitra pravidelně informovat branný a bezpečnostní výbor Národního shromáždění o úkolech a činnosti Sboru národní bezpečnosti. Tím bude zajištěna základní podmínka soustavné kontroly Národního shromáždění nad činností SNB.

Odpovídá: ministr vnitra

Č á s t V.

Personální politika a personální řízení, finanční, hospodářské a zdravotnické zabezpečení v ministerstvu vnitra

Hlavní úkoly MV v oblasti personální politiky jsou:

1. Obnovení důvěry občanů ve Sbor národní bezpečnosti, důsledný rozchod s nezákonnostmi a deformacemi v zaměření, formách, metodách a prostředcích bezpečnostní práce zejména z padesátých let a především kádrová očista SNB. K tomu bude nutno
 - posoudit podíl jednotlivců na minulých nezákonnostech a deformacích na základě objektivního, věcného, důsledného a všestranného komisionálního zhodnocení. Na tomto podkladě navrhnout diferencovaná personální opatření, včetně odchodu zkompromitovaných osob ze služeb ministerstva vnitra;
 - přehodnotit dosavadní kádrovou politiku vůči příslušníkům odboje a uvést jejich postavení do souladu s jejich zásluhami o socialistický stát;
 - vyřešit oprávněné stížnosti a žádosti o nápravu křivd spáchaných na bývalých pracovnících ministerstva vnitra ve věcech jejich služebního poměru;
 - řešit v zájmu pracovníků odcházejících nezávisle ze služeb ministerstva vnitra optimální podmínky jejich přechodu do nového zaměstnání, pomoci jim najít vhodné umístění, podle délky služby jim přiznat výhody ná-

ležející pro období rekvalifikace, event. příplatek trvalého charakteru.

2. Urychleně a cílevědomě vytvářet podmínky pro řešení generační směny příslušníků SNB tak, aby byla zachována nezbytná kontinuita bezpečnostní práce a včas zabezpečena příprava nových, zejména vedoucích pracovníků. To vyžaduje neprodleně zintenzívnit nábor nových pracovníků SNB a při výběru se orientovat na získávání většího počtu uchazečů s úplným středním a vysokoškolským vzděláním. Vytvářet a všestranně rozšiřovat podmínky pro zvýšení přitažlivosti služby v SNB pro mladé, schopné lidi. Z výběrového řízení odstranit takové požadavky na uchazeče, které překonal společenský vývoj nebo nejsou v souladu se státní politikou. V souvislosti s nábořem zajistit trvalou propagaci významu služby příslušníků SNB a zvyšovat společenskou prestiž tohoto povolání.
3. V souvislosti s organizační výstavbou ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu a se stanovením jejich nové působnosti provést dokonalou přípravu pro nutné převody lidí, přičemž zejména zajistit komplexní a komisionální zhodnocení každého pracovníka. Pro pracovníky, kteří v důsledku organizačních změn přecházejí na jiný pracovní úsek MV, zřídit podle potřeby překvalifikační kurzy.
4. K posílení právní a pracovní jistoty vypracovat návrh zákona o služebních poměrech příslušníků SNB a v něm vymezit povinnosti příslušníků SNB a garantovat jejich práva při současném odstranění všech vývojem překonaných omezujících opatření.

V souvislosti s tím se zabývat též pracovními právními problémy občanských zaměstnanců v bezpečnostní správě.

Zahájit práce směřující k definitivnímu propracování zásad mzdové a platové politiky, a to jak v bezpečnostních sborech, tak u ostatních složek výkonného aparátu MV. Rozhodujícím kritériem pro odměňování se musí stát spravedlivé a diferencované ocenění vykonané práce.

V souladu s celostátními zásadami bytové politiky urychleně realizovat již vypracovaný projekt řešení bytové krize v ministerstvu vnitra, přičemž mimořádnou pomoc poskytovat nově založeným manželstvím a zvýšenou péčí věnovat kulturnosti ubytování svobodných příslušníků SNB.

Za plnění uvedených úkolů podle schváleného harmonogramu odpovídá I. náměstek ministra.

Hlavní úkoly MV v oblasti personálního řízení jsou:

- propracovat pojetí a obsah personální politiky a personálního řízení v souladu se zásadami akčního programu KSČ, programového prohlášení vlády a tohoto akčního plánu;
- propracovat řešení základních problémů průběhu služby pracovníků činných v oboru působnosti MV;
- propracovat v návaznosti na obsahové zaměření činnosti složek a součástí MV koncepci rozvoje odborné kvalifikace pracovníků resortu na základě objektivně zjištěných potřeb odborné způsobilosti pracovníků v typických funkcích na hlavních úsecích činnosti, v souladu s pohybem kvalifikační struktury naší společnosti a rozvojem celostátního školského a vzdělávacího systému;
- propracovat základní problémy pracovní motivace, v souvislosti s tím řešit i otázky aktivního ovlivňování materiální a sociální péče o zaměstnance MV;
- prozkoumat dosavadní systém služební i zájmové tělovýchovy a sportu a v souladu s budoucí strukturou resortu MV navrhnout potřebná opatření;
- propracovat systém specializované přípravy pracovníků všech stupňů;
- vybudovat v souvislosti s institucionálními změnami, které vyplynou z federativního uspořádání státu a s řídicím systémem celého resortu MV útvary personálního řízení, které by byly schopny na úrovni poznatků soudobé personalistiky řešit odpovídajícími metodami a postupy efektivní organizování a uplatňování lidského činitele při plnění stanovených cílů na jednotlivých úsecích práce.

Jednotlivé úkoly budou plněny podle zvláštního harmonogramu prací.

Odpovídá: I. náměstek ministra

Lhůta: 1969

Hlavní úkoly MV v oblasti finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení:

Bude nutno vytvořit soustavu řídicích orgánů, organizací a výkonných zařízení služeb, respektující nové organizační podmínky MV. Nezbytnou základní podmínkou tohoto opatření

bude přísně oddělit koncepční řídicí činnost od činností výkonných, a to funkčně i místně, a statutárně určit jejich vzájemné vztahy. Bude třeba také zabezpečit, aby řízení ekonomických služeb v MV korespondovalo svým charakterem i pojetím se změnami, k nimž dochází v řízení a plánování národního hospodářství tak, aby bylo co nejefektivněji zabezpečeno využívání prostředků přidělovaných ministerstvu vnitra ze státního rozpočtu. K tomu musí směřovat jak opatření organizačního, tak pracovní metodického charakteru.

Zejména bude třeba:

1. konstituovat nové řídicí a výkonné orgány jednotlivých služeb v podmínkách nové organizační struktury a pracovního zaměření MV a urychleně vypracovat základní normy pro řízení služby a pro vymezení řídicích a služebně kompetenčních vztahů. Rozpracovat a navrhnout rozsah služeb, které je z ekonomických či jiných důvodů vhodné poskytovat i mimoresortním orgánům a naopak stanovit, co je účelné zajišťovat prostřednictvím civilních organizací socialistického sektoru;
2. v otázkách mzdové, sociálně pracovní, důchodové a cenové politiky dopracovat řadu závažných otázek, dotýkajících se zájmu každého jednotlivce, především zpracovat perspektivní koncepci odměňování a dořešit problémy z oblasti důchodového a sociálního zabezpečení;
3. naplňovat závěry schválené studie o řešení bytových potřeb příslušníků SNB do roku 1980 rozšiřováním bytového fondu MV, zejména na území hlavního města Prahy a v místech dislokace okresních a obvodních oddělení VB tak, aby byl kádrově zabezpečen výkon služby ozbrojených sborů MV;
4. v cílech a směrech investiční politiky kromě nových potřeb řešit i poměrně značnou obměnu a modernizaci základních prostředků a zlepšení kultury služebního ubytování výkonných součástí v příštích létech; přitom vycházet z toho, že stav základních ubytovacích fondů pro své stáří neodpovídá potřebám výkonu služby (statistická data ukazují, že 6 procent užívaných objektů je starších 100 let a 41 procent objektů od 40 do 100 let; v Praze je situace ještě horší);
5. zpracovat rozpočtové zabezpečení a způsob financování jednotlivých složek a součástí MV v nových podmínkách,

v souvislosti s tím upřesnit výhledové ekonomické zabezpečení MV na léta 1970 až 1975 a do roku 1980. Zpracovat novou metodiku finančního, materiálního a investičního plánování;

6. zjednodušit a zhospodárnit systém naturálního vystrojování a dokončit přestrojování příslušníků SNB do nových jednotných stejnokrojů ve schváleném termínu. Ve stravování příslušníků uplatnit a prosadit zásady správné výživy a využít k tomu potřebných ekonomických prostředků;
7. rozpracovat modernizaci materiálně technického vybavení složek MV a učinit ji předmětem trvalého zájmu všech odborných pracovníků s cílem, aby prostředky, jimiž je především výkon služby ozbrojených sborů vybavován, byly na úrovni současné vědy a techniky;
8. vybudovat systém výkonných zdravotnických zařízení, zajišťovat především vlastními silami a prostředky zejména základní ambulantní služby, v místech většího soustředění osob i ambulantní odborné služby, popřípadě lůžkovou péči na úrovni závodní (útvárové) ošetrovny. Zajistit vlastními orgány posudkovou péči pro účely náboru, při pracovní neschopnosti a pro účely důchodového zabezpečení a dosáhnout vlivu zdravotnické služby na řešení základních kádrových otázek;
9. rozpracovat možnosti zavedení léčebně rehabilitační péče o příslušníky starších věkových kategorií a rozšíření rekreační péče s cílem, aby se na ní podílelo stále více příslušníků a členů jejich rodin;
10. zpracovat rozbor celkové skladové situace z hlediska potřeb jednotlivých služeb a navrhnout nejvhodnější způsob zásobování (centralizovaný, decentralizovaný), který by vycházel ze současného stavu v národním hospodářství i z očekávaného vývoje. Obdobně zpracovat analýzu výrobní a opravárenské činnosti v resortu MV s cílem jejího správného ekonomického využití a začlenění.

Odpovídá: I. náměstek ministra
Lhůta: 1970

DŮVODOVÁ ZPRÁVA k akčnímu plánu ministerstva vnitra

Návrh akčního plánu ministerstva vnitra vychází z akčního programu strany, zejména z kapitoly „Dělba a kontrola moci — záruka proti libovůli“ a z programového prohlášení vlády.

Při zpracování akčního plánu byl vzat v úvahu dosavadní vývoj působnosti ministerstva vnitra. Jeho současná působnost spolu s jejím věcným obsahem, zeměměřením a metodami činnosti bezpečnostních složek a úrovní práce ostatních úseků ministerstva vnitra byly konfrontovány se stupněm vývoje naší společnosti, jak jsou tyto otázky uvedeny v akčním programu strany.

Z konfrontace akčního programu strany s rozbořem současné situace na ministerstvu vnitra a v jeho jednotlivých složkách vyplynuly potom okruhy problémů, jejichž řešení je objektivně nezbytné. Kdyby ministerstvo vnitra a jeho výkonné složky nerespektovaly stupeň vývoje společnosti a nereagovaly na změny, zejména v oblasti politicko-společenské, dostaly by se v krátké době znovu do konfliktu s naší socialistickou společností. Důsledky nové rozporné situace by byly všeobecně ještě tíživější.

Z těchto důvodů je třeba urychleně a velmi důsledně, přitom ale uváženě, řešit zejména tyto okruhy otázek:

1. odstranění koncentrace moci v ministerstvu vnitra a současně konstituování ministerstva vnitra jako ústředního orgánu vnitřní správy státu,
2. oddělení ministerstva vnitra jako orgánu centrálního řízení od výkonných složek, zejména na úseku SNB,
3. oddělení a současně dořešení poslání Státní a Veřejné bezpečnosti tak, aby bylo v souladu s politikou státu a potřebami společnosti,
4. řízení ministerstva vnitra vládou a konečně
5. vytváření vhodných podmínek pro práci ministerstva vnitra a jeho výkonných složek v oblasti personální politiky a personálního řízení a po stránce finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení.

1.

Odstranění koncentrace moci v ministerstvu vnitra a konstituování MV jako ústředního orgánu státní vnitřní správy

Ministerstvu vnitra tradičně příslušelo ve státní správě významné postavení, vyplývající především z jeho mocenské úlohy v oblasti vnitřní politiky. V předmnichovské ČSR mělo MV tuto působnost:

- organizovalo a provádělo volby,
- řídilo veřejnou politickou správu i bezpečnostní aparát (četnictvo a státní policii),
- připravovalo a provádělo organizaci státní správy, plnilo řadu řídicích politických úkolů ve věcech státního občanství, pasové a cizinecké agendy, ve věcech spolkových a shromažďovacích, státní symboliky apod.,
- provádělo legislativní práce na úseku ústavy i na všech politických vnitřních úsecích a plnilo další úkoly.

Uvedená působnost MV byla v podstatě převzata i po osvobození v roce 1945 a zůstala zachována až do roku 1950. Zásadní politickou změnou bylo tehdy zrušení býv. hejtmanství a vytvoření národních výborů.

Z hlediska výkonu státní správy bylo v uvedeném období hlavním obsahem činnosti MV řízení národních výborů a jejich organizační výstavby; národním výborům byla prostřednictvím jejich bezpečnostních referátů rovněž podřízena bezpečnost. Ministerstvo vnitra bylo v tomto údobí hlavním centrem státní správy. Plnilo také funkci centrálního legislativního orgánu a orgánu personální politiky pro všechny státní orgány.

V roce 1949 bylo vytvořeno krajské zřízení a zároveň došlo ke změnám v obsahu a pravomoci národních výborů. V této době se začalo přesouvat těžiště hlavní činnosti MV na řízení bezpečnostního aparátu, došlo i k organizačnímu rozdělení řízení národních výborů a bezpečnosti. V MV se fakticky vytvořila dvě na sobě nezávislá centra řízení: jedno pro národní výbory a druhé pro bezpečnost. Tento vývoj byl dovršen v roce 1950, kdy bylo zřízeno ministerstvo národní bezpečnosti a ministerstvo vnitra jako samostatné resorty.

V době působení MNB byl bezpečnostní aparát zcela osamostatněn, jeho působnost podstatně vzrostla a jeho dřívější vztahy podřízenosti k národním výborům byly fakticky zrušeny zároveň se zrušením bezpečnostních referátů národních výborů; zároveň se národní výbory vzdaly ve prospěch MNB působnosti ve věcech bezpečnostních. Bezpečnostní dohled byl pak rozšiřován v podstatě na všechny orgány státní správy, včetně samotného ministerstva vnitra, které bylo nadále důležitým ústředním orgánem, i když se jeho rozsah působnosti změnil.

Tehdejšímu MV náleželo hlavně řízení národních výborů a vznikajícího místního hospodářství, ale též úkoly z oboru požární ochrany, civilní obrany, spolkových věcí, místní bezpečnosti, trestního práva správního, územních a volebních věcí, státního občanství a ostatních správních agend. Patřily mu rovněž věci personálního a materiálního vybavení národních výborů.

V roce 1953 bylo MNB zrušeno; řízení bezpečnostního aparátu se vrátilo do ministerstva vnitra, které se opět tvořilo v tradičním pojetí jeho působnosti, i když poněkud omezené. Z působnosti MV přešlo na vládu všeobecné řízení národních výborů a na ministerstvo spravedlnosti celostátní legislativa; dále bylo vyčleněno místní hospodářství.

Od roku 1953 začalo být MV fakticky vytvářeno jako resort převážně bezpečnostní, navazující na zrušené MNB, který civilní úseky státní správy kontroloval a podřizoval je především potřebám bezpečnostního aparátu a vojsk MV. V důsledku toho pronikaly do těchto úseků správy metody bezpečnostní práce, které se projeví zvláště při zřizování a vedení různých evidencí a v administrativně povolovacím řízení. Na MV zůstal pouze odbor pro věci národních výborů, který zabezpečoval věci vnitřní správy a personální a materiální záležitosti národních výborů (jako odvětvový orgán).

V roce 1961 byl na přechodnou dobu necelých dvou let zřízen sloučením odborů MV, Úřadu předsednictva vlády a bývalé Ústřední správy pro rozvoj místního hospodářství samostatný Ústřední úřad pro věci národních výborů; jeho působnost se však po zrušení tohoto úřadu opět vrátila zčásti do ministerstva vnitra, zčásti do Úřadu předsednictva vlády a do Ústřední správy místního hospodářství.

Současná působnost MV byla v podstatě vytvořena zásadními změnami provedenými v údobí kolem roku 1965. V MV

byla především zrušena Vnitřní stráž a Pohraniční stráž byla převedena k MNO. Zabezpečovací jednotky centrály MV a KSMV, 7. zvl. prapor „Hradní stráž“ a sportovní rota MV byly podřízeny štábu civilní obrany státu; v jeho podřízenosti byly již předtím kádrové vojenské jednotky CO.

Po zrušení odboru pro národní výbory v předsednictvu vlády pověřila vláda ministerstvo vnitra řešením některých otázek z oblasti politického řízení národních výborů a kromě toho byla do ministerstva vnitra převedena rovněž správa místního hospodářství. V samotném MV byla z bývalé Hlavní správy tiskového dohledu vytvořena Ústřední publikační správa jako samostatný úřad.

Stručný přehled základních etap historického vývoje ministerstva vnitra názorně ukazuje, že četné organizační změny a protizvratné přesuny působností MV neřešily mechanismus státní správy.

V padesátých letech byly přebírány od jiných resortů ty správní úseky, na kterých se podle tehdejších hledisek spatřoval bezpečnostní zájem. V podstatě šlo o to, rozšířit na co největší počet občanů bezpečnostní dohled a kontrolu; v té době převzalo MV např. vězeňství, archivnictví, dopravní agendy, různé evidencí apod. Došlo též ke zřízení vojsk MV.

V šedesátých letech byla potom působnost MV upravována pouze náhodně a účelově, často s krátkodobou platností, bez předem promyšlené koncepce a převážně ze subjektivních důvodů. Důsledkem toho je současný stav, charakterizovaný hlavně tím, že vnější vztahy MV k ostatním státním orgánům nejsou přesně vymezeny.

Ministerstvo vnitra od roku 1966 v sobě slučuje

- a) orgán vlády pro zabezpečování některých činností souvisejících s řízením národních výborů vládou,
- b) ústřední orgán s odvětvově vymezeným souborem úkolů a činností.

a) Ministerstvo vnitra jako orgán vlády pro zabezpečování některých činností souvisejících s řízením národních výborů vládou

Tato působnost ministerstva vnitra byla stanovena usnesením vlády č. 279/1966 „Vymezení působností ministerstva vnitra v oblasti státní správy“. Ministerstvo vnitra bylo pověřeno za-

bezpečovat z pověření vlády úkoly spojené s řízením a kontrolou národních výborů vládou, vykonávat koordinační funkce k ostatním ministerstvům a ústředním orgánům, připravovat legislativní opatření na úseku organizace a výstavby národních výborů a správního řízení a plnit úkoly spojené s územním členěním státu. V usnesení se uvádí, že tyto úkoly plní ministerstvo vnitra podle direktiv vlády. Z obdobné představy o úloze ministerstva vnitra ve vztahu k národním výborům vychází rovněž i zákon č. 69/1967 Sb. o národních výborech. V § 68 odst. 3 se uvádí, že ministerstvo vnitra plní též úkoly orgánu vlády v otázkách řízení národních výborů vládou, zejména zpracovává podklady týkající se činnosti národních výborů a předkládá návrhy vládě. Ve stejném odstavci § 68 se dále uvádí, že ministerstvo vnitra zabezpečuje koordinaci činnosti ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy ve vztahu k národním výborům. Bližší vymezení těchto úkolů není v zákoně uvedeno. V tomto směru jsme zatím odkázáni jen na zastaralé usnesení vlády č. 279/1966, které tuto činnost rozděluje do tří oblastí:

- organizátorské a koordinační práce,
- legislativy národních výborů,
- studijní a propagační činnosti a výchovy kádrů.

Prvá oblast se skládá z několika samostatných povinností, jejichž dominantou jsou úkoly koordinovat a kontrolovat činnost resortů, napomáhat rozvoji vzájemné spolupráce při řešení koncepčních otázek národních výborů, dbát, aby resorty kvalifikovanou pomocí vytvářely příznivé podmínky pro činnost národních výborů, sledovat plnění zásadních úkolů resortů ve vztahu k národním výborům, provádět kontrolu, jak KNV zabezpečují plnění usnesení vlády a zabezpečovat úkoly aparátu Vládního výboru pro otázky cikánského obyvatelstva. Z druhé oblasti úkolů je třeba zdůraznit především přípravu obecných právních předpisů, týkajících se organizace a výstavby národních výborů, změn v územním členění státu, správního řízení atd. Dále je zdůrazněna úloha ministerstva vnitra při koordinaci vydávání předpisů resorty v oblasti správního práva a národních výborů a při sledování dodržování socialistické zákonnosti národními výbory v oblasti správního řízení. Konečně ve třetí oblasti se vyzdvihují úkoly, týkající se výměny zkušeností z práce národních výborů a zvyšování kvalifikace funkcionářů a pracovníků národních výborů. Posledně jmenovaný úkol byl upřesněn usnesením vlády z 20. září 1967

k systému zvyšování politické a odborné kvalifikace poslanců, funkcionářů a pracovníků národních výborů. K tomu účelu byl u ministerstva vnitra zřízen Institut ministerstva vnitra pro národní výbory a místní hospodářství.

Toto vymezení základních povinností, ale též oprávnění ministerstva vnitra jeví se ve vztahu k úkolům, které na sebe bere ve vztahu k národním výborům sama vláda a Národní shromáždění, jako příliš obecné.

b) Ministerstvo vnitra jako ústřední odvětvový orgán

Činnost ministerstva vnitra jako ústředního odvětvového orgánu je velmi různorodá. Ministerstvo vnitra na rozdíl od většiny ministerstev je orgánem, který svou činnost nevykonává jen v jednom odvětví správy, ale v několika. Přitom hlavní odvětví, ve kterém vykonává svou působnost a pro které je ústředním orgánem — na úseku vnitřní správy — je odvětvím značně strukturovaným (na rozdíl od většiny odvětví správy většinou monopolitických, jako např. správa v oboru zdravotnictví, zemědělství, dopravy a spojů, sociálního zabezpečení atd.).

Působnost na úseku vnitřní správy státu je vykonávána v těchto oblastech:

1. všeobecné vnitřní správy,
2. správy bezpečnosti.

1. Všeobecná vnitřní správa

Působnosti vykonávané ministerstvem vnitra na úseku všeobecné vnitřní správy lze podle věcných hledisek rozdělit do těchto hlavních skupin:

- a) správní činnosti související se subjektivitou státu a jeho územních celků,
- b) správní činnosti související s právním postavením osob (státní příslušnost a věci osobního stavu občanů),
- c) předpisy o dobrovolných společenských organizacích (zejména právo sdružovací a shromažďovací),
- d) další předpisy na úseku veřejného pořádku a správní represe.

a) Správní činnosti související se subjektivitou státu a jeho územních celků

Byly na ministerstvu vnitra přeneseny zejména zákonným opatřením NS č. 1/1963 Sb.

Do této skupiny činností a agend všeobecné vnitřní správy se zařazují:

Územní členění státu

Podle zákona č. 36/1960 Sb. o územním členění státu, vyhlášky č. 97/1961 a metodických pokynů poř. č. 33/1961 Sb. NV, ministerstvo vnitra připravuje podklady pro změny v územní organizaci národních výborů, k nimž je třeba zákona nebo nařízení či usnesení vlády a vyjadřuje se k návrhům na pojmenování obcí a jejich částí. Vyhláší seznamy obcí a jejich částí a vede jejich celostátní evidenci.

Státní hranice

Záležitosti spojené s administrací, určováním, vytyčením a omezníkováním, jakož i s revizí, udržováním a evidencí státních hranic jsou upraveny zákonem č. 245/1921 Sb. o státních hranicích. Na ministerstvo vnitra přešla tato působnost podle vládního nařízení č. 237/1937 od 1. 1. 1938.

Organizačně technická a materiálová příprava a provádění voleb do zastupitelských sborů

Vedle zajišťování organizačně technické a materiálové přípravy a provádění voleb do zastupitelských sborů [zákonné opatření NS č. 1/1963] spolupracuje ministerstvo vnitra na organizačně technické a materiální přípravě voleb soudců.

Distribuce a evidence odznaků státní moci předsedů národních výborů

Tuto činnost vykonává ministerstvo vnitra na základě vyhlášky č. 161/1951 Ú. 1.

Provádění předpisů ve věcech vojensko - administrativních

Ministerstvo vnitra vykonává tuto činnost, pokud není příslušný jiný orgán, na základě několika právních předpisů, jako např. zákona o matrikách č. 268/1949 Sb., zákona o vojenských újezdech č. 169/1949 Sb., o vedení pomocné vojenské evidence na NV poř. č. 24/1962 Sb. NV atd.

Péče o osoby propuštěné z výkonu trestu odnětí svobody

Podle zákona o výkonu trestu odnětí svobody (§ 49 zák. č. 59/1965 Sb.) vykonávají tuto péči národní výbory; usnesením vlády č. 451/1962 bylo ministerstvu vnitra uloženo sledovat a koordinovat uvedenou činnost národních výborů. Pro bu-

doucnost stojí za úvahu, zda by tuto péči nemělo spíše převzít ministerstvo práce a sociálních věcí.

Vedení ústřední evidence o válečných hrobech

Tuto působnost vykonává ministerstvo vnitra na základě vládní vyhlášky č. 97/1958 Ú. l.

Majetkové a finanční vypořádání s vysídlenci ze zvláštních prostorů

Zabezpečování některých osobních a věcných prostředků pro činnost národních výborů

Tato agenda se týká zejména

- spolupráce na přípravě základních ukazatelů pro sestavování dlouhodobých a ročních plánů a rozpočtů, pokud jde o odvětví vnitřní správy, pomoci národním výborům při přípravě návrhů ročních plánů a rozpočtů odvětví, provádění rozborů plnění plánu a rozpočtu odvětví a vyjadřování se k zásadním opatřením navrhovaným ústředními úřady, pokud z nich vyplývají požadavky na plán a rozpočet odvětví;
- spolupráce na přípravě pracovně právních předpisů a platových úprav pro pracovníky aparátu národních výborů a vypracovávání návrhu pro určování odměn funkcionářů národních výborů;
- zajišťování provádění norem pro spisovou službu u orgánů národních výborů, účasti na přípravě archivních předpisů ve vztahu ke spisovému materiálu národních výborů a pomoc národním výborům při opatřování a uvádění do provozu prostředků pro mechanizaci a racionalizaci administrativních prací v aparátu národních výborů (usnesení vlády č. 221/1962 a č. 276/1966).

b) Správní činnosti související s právním postavením osob

Pro občana jsou důležité zvláště právní otázky nabývání a zániku státního občanství, narození, uzavírání sňatků a úmrtí, evidence a hlášení pobytu obyvatelstva, vydávání občanských průkazů, povolování cest do ciziny, vystavování cestovních dokladů a propustek ke vstupu do hraničního pásma. Do této skupiny patří konečně i právní úprava související s pobytem cizinců na našem území a s udělováním práva azylu.

Předpisy o užívání a změně jména a příjmení

Působnost ministerstva je dána zákonem č. 55/1950 Sb. a vyhláškou MV č. 479/1950 o užívání a změně jména a příjmení.

Matriky a zasílání matričních dokladů do ciziny

Působnost ministerstva v této agendě zakládá zákon č. 268/1948 o matrikách a vyhl. č. 182/1959 Ú. l.

Státní občanství

Pravomoc ministerstva vnitra v agendě státního občanství je dána zákonem č. 194/1949 Sb. o nabývání a pozbývání čs. státního občanství, ve znění zákona č. 72/1958 Sb.

Hlášení obyvatelstva

Povinnosti na tomto úseku jsou ministerstvu vnitra uloženy především zákonem č. 52/1949 o hlášení obyvatelstva, ve znění zákona č. 76/1957 Sb.

Občanské průkazy

Působnost ministerstva vnitra tu zakládá zákon č. 75/1957 Sb. a vyhláška MV č. 5/1958 Ú. l.

Pobyt čs. občanů v cizině

Působnost na tomto úseku je rozdělena ve smyslu zákona č. 63/1965 Sb. a příslušných prováděcích předpisů mezi ministerstvo vnitra a ministerstvo zahraničních věcí.

Zásadní rozhodnutí v těchto otázkách však příslušelo pasové a vízové komisi při ÚV KSČ.*)

Pobyt cizinců na československém území

O pobytu cizinců na čs. území platí a působnost ministerstva vnitra upravuje především zákon č. 68/1965 Sb.

Propustky do hraničního pásma

Tato agenda je upravena interními směrnici o vydávání propustek do hraničního pásma a zajištění režimu hraničního pásma, které vyšly jako příloha č. 3 k RMV 20/1964.

*) I když výkon pasové a vízové agendy je dosud v ministerstvu vnitra chápán jako převážně bezpečnostní záležitost, z hlediska věcného rozdělení správních činností je nepochybné, že tato agenda do správy bezpečnosti nepatří. Nepatří sem ani svým obsahem, neboť jde o činnosti související s právním postavením občana v naší společnosti, ani svými metodami, které jsou především administrativní.

Udělování práva azylu

Podle usnesení vlády z 6. 11. 1962 rozhoduje o poskytování práva azylu v ČSSR vláda. Administrativu spojenou s projednáváním žádostí o azyl vykonává ministerstvo vnitra podle směrnic o poskytování práva azylu v ČSSR (Sv-00201/40-62), které jsou registrovány v č. 61/1962 Sb.

c) Předpisy o dobrovolných společenských organizacích

Působnost ministerstva je odvozena ze zákona č. 68/1951 Sb. o dobrovolných organizacích a shromážděních, z vyhlášky č. 320/1951 Sb. a z dalších právních předpisů.

Ministerstvo vnitra — odbor pro národní výbory — zajišťuje prováděcí předpisy o dobrovolných organizacích, zvláštních sdruženích a společnostech. Schvaluje organizační řády v případě, přesahuje-li obvod působnosti organizace rámec kraje a vede evidenci dobrovolných organizací s celostátní působností a evidenci zvláštních sdružení.

d) Další předpisy na úseku veřejného pořádku a správní represe

Sem patří zejména provádění předpisů o ztrátách a nálezech, o státním znaku, o ověřování listin a podpisu na listinách, jakož i zák. č. 60/61 Sb. a vyhl. č. 61/61 Sb.

2. Správa bezpečnosti

Správou bezpečnosti rozumíme činnost speciálních bezpečnostních orgánů, tj. především SNB. Nezahrnujeme sem všechny orgány státní správy, i když třeba větším nebo menším dílem na ochraně hodnot a zájmů, zajišťovaných správou bezpečnosti, participují.

Na rozdíl od dosavadního stavu je nutné rozlišit činnost ministerstva vnitra jako centrálního řídicího orgánu na úseku bezpečnostní správy od vlastní činnosti Sboru národní bezpečnosti, jehož velitelské a výkonné útvary zajišťují bezpečnostní úkoly v bezprostřední praxi. Ministerstvu vnitra na úseku bezpečnostní správy přísluší koncepční řízení svěřené problematiky, vydávání závazných rozhodnutí, organizování a kontrola jejich plnění a vytváření podmínek pro činnost výkonných útvarů — tj. SNB.

Výkonné útvary SNB jsou v bezprostředním výkonu služby, ve vyhledávací a vyšetřovací činnosti řízeny svými veliteli-

skými orgány na různých stupních řízení. Toto velitelské řízení má ovšem jiný charakter než řízení ze strany ministerstva, které má charakter řízení koncepčního. V současné praxi ministerstva vnitra jsou rozdíly mezi těmito zcela odlišnými formami řízení do značné míry setřeny, protože správa bezpečnosti je představována především velitelskými orgány SNB, které se řídí vlastně samy.

To znamená, že tyto velitelské orgány si závazná rozhodnutí koncepčního charakteru samy vydávají (v nejlepším případě alespoň připravují) a co je nejzávažnější, samy si realizaci těchto rozhodnutí kontrolují a musí si vytvářet pro jejich plnění příznivé podmínky.

Správa bezpečnosti se rozděluje po věcné stránce na:

- obecnou (generální),
- zvláštní (speciální).

Správa bezpečnosti obecná

Objektem její ochrany je celá společnost a stát, jejich orgány, organizace a instituce, kolektivy lidí i jednotlivec, jeho zdraví, majetek, práva a zákonné zájmy. Blíže jsou objekty, kterým se dostává ochrany ze strany správy bezpečnosti, formulovány v § 3 zákona č. 70/1965 o Sboru národní bezpečnosti, ve kterém se uvádí, že Sbor národní bezpečnosti plní především tyto úkoly:

- a) zajišťuje ochranu socialistického společenského a státního zřízení; odhaluje a zneškodňuje nepřátelskou činnost zaměřenou proti Československé socialistické republice a chrání občany před touto nepřátelskou činností,
- b) zabezpečuje ochranu státních hranic, objektů zvláštní důležitosti a spolupůsobí při ochraně státu,
- c) zajišťuje ochranu veřejného pořádku, přičemž plní i úkoly uložené národními výbory v rámci jejich pravomocí,
- d) zajišťuje bezpečnost a důstojnost osob,
- e) zajišťuje ochranu majetku,
- f) dbá o bezpečnost a plynulost silničního provozu,
- g) odhaluje trestné činy, provinění a přestupky*) a zjišťuje jejich pachatele,

*) S tím zároveň souvisí u národních výborů výkon správní represe, jejíž metodika patří do sféry místní správy.

- h) koná vyšetřování a vyhledávání trestných činů podle trestního řádu, podle zvláštních předpisů, objasňuje provinění a přestupky a pokud zákon stanoví, rozhoduje o přestupcích,
- ch) předchází trestné a jiné protispolečenské činnosti a napomáhá k odstraňování jejich příčin a k upevňování socialistické zákonnosti a státní disciplíny.

Z uvedeného výčtu úkolů je zřejmé, že nejde o úkoly homogenní.

Předně jde o úkoly zaměřené k ochraně socialistického společenského zřízení, státu a jeho orgánů a institucí před protistátní činností. Touto ochranou se zabývají především kontrarozvědné útvary a částečně i útvary politického zpravodajství. V druhém případě jde, z hlediska klasifikace orgánů patřících do správy bezpečnosti, o značné vybočení, neboť útvar politického zpravodajství se svou činností podílí nejen na ochraně socialistického společenského a státního zřízení, ale především na správě v oboru zahraničních věcí, při zajišťování a provádění úkolů zahraniční politiky a při hájení práv a zájmů našeho státu v zahraničí. Dále opatřuje ze zahraničí ekonomické a vědecko-technické informace.

Druhou skupinu úkolů plní Veřejná bezpečnost. Jejím úkolem je především boj proti obecné a hospodářské kriminalitě a udržování veřejného pořádku. Touto svou činností zajišťuje především bezpečnost a důstojnost osob a ochranu majetku. I v tomto případě jde o různorodé objekty ochrany, které vyžadují určitou specializaci uvnitř Veřejné bezpečnosti. Více je třeba zdůraznit diferenciaci mezi činnostmi útvarů VB na úseku odhalování a objasňování kriminality a útvarů na úseku ochrany veřejného pořádku. Veřejná bezpečnost musí být v intencích § 6 zákona č. 69/1967 o národních výborech a § 7 zákona č. 70/1965 o SNB podřízena národním výborům, které vykonávají, jak je uvedeno v § 19 zákona č. 69/1967, státní správu i na úseku ochrany veřejného pořádku (půjde pouze o podřízenost z hlediska zadávání úkolů, přičemž zůstane plně zachována velitelská podřízenost v rámci organizační struktury Veřejné bezpečnosti).

Zajišťování veřejného pořádku, ať je prováděno Veřejnou bezpečností nebo národními výbory, patří do správy bezpečnosti. Z toho vyplývá, že úzká spolupráce obou partnerů je zcela nezbytná. Pro rozhodné zvýšení efektivity při ochraně veřejného pořádku je nutné vymezit pojem a věcný obsah ve-

řejného pořádku a přesně vymezit pravomoc národních výborů a Veřejné bezpečnosti na tomto úseku.

Problematika veřejného pořádku je po linii národních výborů řízena z ministerstva vnitra odborem pro národní výbory, který v tomto ohledu zejména:

- metodicky pomáhá národním výborům v uplatňování nového zákona o národních výborech při zajišťování veřejného pořádku, zpracovává statistické výkazy o přestupcích a proviněních projednávaných národními výbory a provádí rozborů těchto výkazů,
- zobecňuje výsledky práce odborů pro vnitřní věci a komisí pro ochranu veřejného pořádku a organizuje výměnu zkušeností z jejich práce.

Vedle orgánů Veřejné bezpečnosti a orgánů národních výborů, případně jejich aktivu se na ochraně veřejného pořádku určitým omezeným způsobem podílejí i dobrovolní pomocníci z řad občanstva (PSVB), kteří by měli rovněž přejít do řízení národních výborů a v několika velkých městech Inspekce ochrany veřejného pořádku.

Rozdílná situace je u kriminální služby, která, nepočítáme-li informování národních výborů o stavu kriminálně trestné činnosti v jejich obvodu, musí pracovat jako odborný a specializovaný orgán pro řešení kriminality samostatně, stejně jako vyšetřovací součástí VB, bez ingerence národních výborů.

Úkol uvedený v písm. f) § 3 zákona č. 70/1965, podle něhož Veřejná bezpečnost dbá o bezpečnost a plynulost silničního provozu, patří spíše do správy bezpečnosti zvláštní, a to především proto, že se řídí zvláštními předpisy.

Převedením Pohraniční stráže k ministerstvu národní obrany a zrušením Vnitřní stráže se nezměnily úkoly SNB uvedené v písm. b) § 3 zákona č. 70/1965, kde se uvádí, že SNB zabezpečuje ochranu státních hranic, objekty zvláštní důležitosti a spolupůsobí při obraně státu. V současné době vedle SNB zajišťuje ochranu vymezeného úseku státních hranic s kapitalistickými státy nadále Pohraniční stráž.

Vedle této základní diferenciaci úkolů, jejichž plnění je spojeno především se Státní a Veřejnou bezpečností, úkoly správy bezpečnosti je možné rozdělovat podle dalších hledisek. Mezi důležitá patří rozlišení mezi vyhledávací a vyšetřovací činností a mezi represivní a preventivní činností. Rovněž chráněné zájmy si nejsou rovné, protože Sbor národní bezpečnosti vedle vyhledávání a vyšetřování trestných činů podle

trestního řádu objasňuje podle zvláštních předpisů i provinění a přestupky (písm. h) § 3 zákona č. 70/1965).

Správa bezpečnosti zvláštní

Do této skupiny patří ty činnosti v jednotlivých speciálních oblastech, které jsou vykonávány na základě jednotlivých zvláštních předpisů. V některých teoretických pracích je tato činnost nazývána činností ochrannou.

Na takové činnosti pamatuje i zákon č. 70/1965 o SNB, který v § 3 odst. 2 uvádí, že pokud Sbor národní bezpečnosti plní další úkoly státní správy, platí o tom zvláštní předpisy.

Do této skupiny zařazujeme, vedle činností vykonávaných SNB, požární ochranu, a to především s ohledem na charakter jejího poslání.

Do této skupiny zařazujeme:

Dopravní bezpečnost na silnicích

Působnost Veřejné bezpečnosti v problematice dopravní bezpečnosti na silnicích je dvojího druhu:

- správa na úseku přímého řízení silničního provozu a represivních opatření proti těm, kteří porušili stanovená pravidla provozu,
- správní činnost při zabezpečování předpisů o technické způsobilosti vozidel a připravenosti řidičů, činnost související s technickým stavem silnic, umístováním dopravních značek, atd.

Jde o správu vykonávanou tradičně bezpečnostními orgány. Administrativně správní dopravní agendy, i když mají souvislost s bezpečností a plynulostí silničního provozu a určitá participace Veřejné bezpečnosti se jeví nutná, však do bezpečnostní správy svou povahou nepatří.

Zbraně a střelivo

K držení a nošení střelné zbraně a střeliva je třeba povolení, které pro lovecké zbraně vydává místně příslušný ONV (lovecký lístek) a pro ostatní střelné zbraně místně příslušné okresní oddělení VB (zbrojní průkaz).

Ochrana utajovaných skutečností

Podle usnesení vlády ČSSR č. 498/1964 je pro řešení otázek ochrany utajovaných skutečností zřízena jako poradní orgán ministra vnitra meziresortní „stálá komise pro ochranu utajovaných skutečností“. Předsedou komise je I. náměstek ministra vnitra, členy jsou náměstkové ministrů určených resortů. Od-

borným aparátem komise je její sekretariát, který byl podle usnesení vlády č. 199/1968 rozšířen o konzultační službu pro redakce periodického tisku a ostatních hromadných informačních prostředků. Konzultační služba (střediska v Praze a Bratislavě s pobočkami v krajských městech) je zřízena s úkolem poskytovat informace o předmětu státního, hospodářského a služebního tajemství a podávat výklad k „Seznamu utajovaných skutečností ČSSR“.

Výkonnými orgány ochrany utajovaných skutečností na resortech a organizacích jsou podle vlády. usnesení č. 498/1964 zvláštní oddělení, podřízené příslušným vedoucím pracovníkům a metodicky řízené útvary ochrany státního tajemství Státní bezpečnosti. Státní bezpečnost zajišťuje i kontrolu plnění příslušných právních předpisů na resortech a organizacích k ochraně utajovaných skutečností.

Šifrová služba a mezinárodní utajená telefonní síť

- Pravomoc MV na tomto úseku upravují vládní směrnice o organizaci a provádění šifrové služby Československé republiky z 15. 12. 1959. Úkoly s tím spojené vykonává k tomu určená součást MV, která plní funkci ústředního orgánu šifrové služby ve státě. Tento orgán zejména formuluje a zajišťuje potřeby praxe šifrového provozu, zajišťuje organizační výstavbu šifrové služby a kontroluje její stav. Uvedené směrnice v současné době v mnoha směrech zastaraly a navíc ze strany MNO jsou proti pravomoci MV v otázkách šifrové služby některé námítky. Je proto nutné připravit jejich novelizaci.
- Zajišťování mezinárodního provozu utajované telefonní sítě pro vedoucí stranické a vládní funkcionáře (o vybudování tohoto spojení bylo rozhodnuto usnesením politického byra z 18. 11. 1958 a o jeho rozšíření usnesením stejného orgánu dne 13. 9. 1960).

Požární ochrana

Působnost ministerstva vnitra v požární ochraně je upravena zákonem č. 18/1958 Sb., který však je překonán a bude nahrazen zákonem novým. Zásady zákona o požární ochraně již byly projednány ve výborech Národního shromáždění a ve vládě.

Na základě usnesení vlády č. 93/1966 a v souladu se schválenými zásadami chystané novelizace byla již změněna organizace požárních inspekcí v krajích a okresech a veřejných požárních útvarů.

Působnost ministerstva vnitra v dalších odvětvích státní správy

Vedle činností a agend, které patří do vnitřní správy, jsou ministerstvu vnitra svěřeny další činnosti a agendy, jako je tomu u správy na úseku nápravně výchovných ústavů, v oboru služeb a místní výroby, hospodaření s byty a hospodaření s nebytovými prostorami. Dále je ministerstvu vnitra svěřena část působností některých odvětví, jejichž podstatná část je spravována jinými orgány státní správy, jako např. u některých agend z odvětví dopravy a spojů.

Civilní obrana

Působnost ministerstva vnitra v civilní obraně je stanovena zákonem č. 40/1961 Sb. o obraně Československé socialistické republiky, který má být novelizován a usnesením vlády o civilní obraně ze dne 15. ledna 1958 č. 49, které je překonáno.

V rámci této působnosti přísluší ministru vnitra jako veliteli CO státu řízení civilní obrany na celém území státu. Usměruje na úseku Civilní obrany činnost národních výborů při plnění jejich úkolů a koordinuje oborovou činnost ústředních orgánů ve vztahu k národním výborům.

Vedle celostátního řízení Civilní obrany spadá do působnosti ministerstva vnitra přímé zabezpečování některých opatření Civilní obrany, a to hlavní správou Veřejné bezpečnosti, hlavní inspekcí požární ochrany a oddělením pro zvláštní úkoly civilně správního úseku.

Podle usnesení předsednictva ÚV KSČ ze 14. února 1967 k obrannému systému ČSSR měla být působnost na úseku Civilní obrany z ministerstva vnitra vyčleněna, rozdělena a přenesena na ministerstvo národní obrany a na bývalou Státní plánovací komisi. Převedení mělo být provedeno do 1. září 1968. Práce, související s vyčleněním, byly však v současné době přerušeny, neboť přijatý obranný systém ČSSR se jeví po novém posouzení jako problematický.

Rozhodnutí o dalším uspořádání Civilní obrany a jejího řízení je závislé na novém státoprávním uspořádání, na organizaci a úloze orgánů státní správy a národního hospodářství a na definitivní úpravě obranného systému ČSSR. Do té doby bude nutno zabezpečit centrální řízení Civilní obrany jako dosud z ministerstva vnitra a vytvořit k tomu nezbytné předpoklady.

Postavení štábu CO státu v ministerstvu vnitra musí odpo-

vídat jeho úloze pracovního orgánu a orgánu velení ministra vnitra jako velitele CO státu.

Jako naléhavé se dále jeví posoudit dosavadní kádrové vojenské jednotky CO i krajské vojenské útvary CO z hlediska soudobých požadavků, kladených na systém CO při záchranných a likvidačních pracích po nepřátelském napadení a dále z hlediska místa, které tyto útvary mají zaujmout v sestavě ozbrojených sil ČSSR. Rovněž současné začlenění zabezpečovacích jednotek centrály MV a KS SNB, útvaru „Hradní stráž“ a sportovní roty MV, vzhledem k charakteru jejich poslání do sestavy Civilní obrany je problematické. Přehodnocení vyžaduje i dosavadní možnost použití kádrových vojenských jednotek CO k plnění bezpečnostních úkolů, zakotvená v zákoně ze dne 30. června 1965 o Sboru národní bezpečnosti.

Správa na úseku nápravně výchovných ústavů a věznic

Tuto působnost vykonává ministerstvo vnitra na základě zákona č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody. Do této působnosti náleží správa nápravně výchovných ústavů a věznic, řízení nápravně výchovné činnosti mezi odsouzenými a ostraha ústavů.

Výkonným orgánem k zabezpečení těchto úkolů a úkolů odvíjejících je Sbor nápravné výchovy, který je ozbrojeným, podle vojenských zásad organizovaným sborem. Jeho příslušníci mají při výkonu své pravomoci právní postavení příslušníků SNB.

Začlenění vězeňství do ministerstva vnitra není v podmínkách naší státní správy tradiční. S přihlédnutím k akčnímu programu strany bylo vládou rozhodnuto, aby vězeňství přešlo k ministerstvu spravedlnosti. V současné době se pracuje na zákoně, jímž se mění a doplňuje zákon č. 59/1965 Sb. o výkonu trestu odnětí svobody.

Správa v oboru služeb a místní výroby, hospodaření s byty a hospodaření s nebytovými prostorami

Správu na úseku služeb a místní výroby charakterizuje řada činností*), jejichž cílem je zabezpečit v daných materiálních podmínkách optimální uspokojování denních potřeb obyvatel-

*) Většina činností a agend prováděných a vedených odborem pro místní hospodářství je spíše odborným řízením než správou, jak to má, vzhledem k ekonomickému charakteru činností, které jsou tímto úsekem zabezpečovány, na mysli i zákon č. 69/1967 Sb. o národních výborech.

stva komunálními službami, opravami, případně výrobou průmyslových výrobků a službami spjatými s provozem bytového hospodářství.

Odvětvová působnost na úseku místního hospodářství byla na ministerstvo vnitra převedena z býv. Ústřední správy pro rozvoj místního hospodářství zákonem č. 115/1965 Sb. Rozsah této působnosti podrobně vymezila vláda svým usnesením č. 81/1966.

Hlavním úkolem ministerstva vnitra na tomto úseku je pomáhat národním výborům při vytváření podmínek k rozvoji místního hospodářství a vypracovávat perspektivy a koncepce rozvoje základních oborů místního hospodářství. Ministerstvu vnitra přísluší dále plnit úkoly na úseku technického rozvoje, výchovy kádrů, vykonávat vymezenou působnost ve věcech cenových, mzdových a pracovních právních, v bytové politice a v bytovém hospodářství. Uvedené působnosti jsou na ministerstvu vnitra svěřeny odboru pro místní hospodářství. Prostřednictvím odboru pro místní hospodářství jsou řízeny přímo Výzkumný a vývojový ústav místního hospodářství, oborové ředitelství podniků pro mechanizaci oprav a služeb a Tisková, ediční a propagační služba místního hospodářství.

Úsek řízení místního hospodářství prošel více než deseti zásadními reorganizacemi, které se pohybovaly mezi samostatným ministerstvem pro místní hospodářství ke stavu, kdy centrální řízení na tomto úseku bylo úplně zrušeno.

Archivnictví

Působnost ministerstva vnitra na tomto úseku vyplývá z vládního nař. č. 29/1954 Sb., podle něhož ministerstvo vnitra svou úlohu plní zejména tím, že řídí a organizuje archivnictví, vydává závazné pokyny pro vedení archivních prací, kontroluje stav a úschovu archivního materiálu, vede evidenci jednotného státního archivního fondu a provádí další činnosti s tím spojené.

Výkon působností na úseku archivnictví je svěřen na ministerstvu vnitra archivní správě.

Správa v oboru archivnictví byla do nedávné doby podřizována potřebám bezpečnostní správy. Hlavním důvodem byla možnost čerpání některých bezpečnostních poznatků z novějších archivních fondů (po I., ale hlavně po II. světové válce). Teprve v poslední době bylo archivnictví zařazeno do tzv. ci-

vilně správního úseku ministerstva vnitra. V současné době jsou ke klasifikaci archivnictví rozporná stanoviska.

Činnosti a agendy z oboru dopravy a spojů

a) Z oboru dopravy:

- správní činnosti při zabezpečování předpisů o technické způsobilosti vozidel a připravenosti řidičů a činnost související s technickým stavem silnic, umístováním dopravních značek a činnosti z uvedených vyplývající;
- povolování leteckých dnů a letových soutěží (§ 36 zákona č. 45/1956 Sb. o civilním letectví);
- služby poskytované na základě zvláštních předpisů a dohod leteckým oddílem MV.

b) Z oboru spojů:

- zabezpečení řízení a výkonu místní a dálkové rádiové obrany; tuto působnost vykonává ministerstvo vnitra od 1. 1. 1953, kdy došlo k přechodu správy delimitovaných středisek radioobran z resortu spojů na ministerstvo vnitra; působnost ministerstva vnitra potom byla nově upravena usnesením vlády č. 2465 z 2. 9. 1955 — Změny některých úkolů ve výstavbě obranného systému rušení nepřátelského vysílání [kolegium ministra vnitra projednalo dne 27. 7. 1968 zastavení rušení zahraničního rozhlasu na našem území; v tomto smyslu byl předložen návrh vládě];
- povolování zřízení a provozování amatérských vysílacích rádiových stanic (§ 5 odst. 2 zákona č. 110/1964 Sb. o telekomunikacích);
- povolování přechovávání vysílacích rádiových stanic (§ 5 odst. 4 zákona č. 110/1964 Sb.);
- vydávání předpisů o zkouškách operatérů amatérských rádiových stanic (§ 4 odst. 5 vyhlášky č. 111/1964 Sb., kterou se provádí zákon o telekomunikacích).

* * *

K některým ministerstvům jsou přiřčeny jiné státní orgány, kompetenčně i organizačně samostatné. V případě ministerstva vnitra jde o Ústřední správu geodezie a kartografie. Mezi ministerstvem vnitra a Ústřední správou geodezie a kartografie neexistují právní vztahy. Jde o samostatný ústřední orgán státní správy, jak to také příslušný předpis, tj. vládní nařízení č. 1/1954 Sb. o zřízení Ústřední správy geodezie a karto-

grafie, výslovně stanoví. Vztah mezi ministrem vnitra a Ústřední správou geodezie a kartografie spočívá jen v tom, že je podřízena ministru vnitra jako členu vlády.

Obdobné spojení bylo mezi ministrem vnitra a Ústřední publikační správou, která byla zrušena zákonem schváleným dne 26. června 1968, kterým se mění zákon č. 81/1966 Sb. o periodickém tisku a o ostatních hromadných informačních prostředcích.

* * *

Nežádoucí koncentrací moci v působnosti ministerstva vnitra, jak se postupně vytvořila v důsledku četných účelově prováděných změn v organizaci státní správy, je nutné odstranit a napříště považovat ministerstvo vnitra za ústřední orgán vnitřní správy (všeobecné vnitřní správy a správy bezpečnosti). K tomu bude třeba uzpůsobit jeho celkovou působnost.

K tomu bude nutné

- a) činnosti a agendy, které do vnitřní správy nepatří, z působnosti ministerstva vnitra vyčlenit a předat je podle věcných hledisek příslušným resortům:
 - ministerstvu spravedlnosti vrátit do jeho správy v souladu s připravovanou zákonnou úpravou nápravně výchovné ústavy a vyšetřovací věznice;
 - ministerstvu dopravy vrátit řízení a výkon dopravních agend, zejména pokud jde o technickou způsobilost vozidel, o odbornou způsobilost řidičů a o vedení příslušných evidencí (ministerstvo dopravy tyto agendy již samo požadovalo);
 - Ústřední správě spojů vrátit agendu spojenou s povoláním zřízení a provozu amatérských i jiných vysílacích stanic (pokud ji dosud vykonávalo ministerstvo vnitra), včetně zkoušek operatérů;
- b) Národnímu shromáždění a vládě doporučit:
 - v souvislosti s celkovou koncepcí nového státoprávního uspořádání a řízení národních výborů posoudit účast ministerstva vnitra na řízení národních výborů; bude-li jeho další účast, která jde nad rámec vnitřní správy, zachována, stanovit ministerstvu vnitra konkrétní úkoly a povinnosti a zejména přesně vymezit rozsah jeho oprávnění ve vztahu k národním výborům;

- v souvislosti s novým státoprávním uspořádáním řešit novou organizaci státní správy a národního hospodářství, celkovou koncepci řízení národních výborů, jakož i další začlenění civilní obrany;
- v souvislosti se zaváděním nového modelu řízení národního hospodářství řešit zásadně koncepci řízení místního hospodářství, které dosud náleží ministerstvu vnitra.

2.

Konstituování MV jako orgánu centrálního řízení

V důsledku postupně prováděných změn v resortu MV se konstituovaly v jeho působnosti jak mocensko-politická funkce, jejíž nejvýraznějším rysem bylo podřízení všech složek bezpečnostního aparátu ministerstvu vnitra, tak i funkce politicko a hospodářsko správního charakteru, reprezentované zejména nově utvořenými vztahy k orgánům a aparátu národních výborů. Provedené změny však nebyly ani dostatečně promyšleny a organizačně vyjádřeny, ani řádně právně zakotveny. Tím úloha ministerstva jako orgánu centrálního řízení působností začleněných do resortu, přes řadu stranických usnesení a všeobecných direktiv, zůstala prakticky nevyřešena. Vedle „bezpečnostního úseku“ bylo proklamováno vytvoření tzv. „civilně správního úseku“. Byla organizována dvě kolegia ministra a vznikly další organizační útvary, které měly zabezpečovat správu nově začleněných působností do resortu. Vůbec však nebyly řešeny otázky řízení ministerstva vnitra v nadresortní sféře. Nebyly vymezeny vztahy ani k vládě a Národnímu shromáždění a ani k ostatním ústředním státním orgánům. Značně všeobecně byly vymezeny řídicí vztahy k národním výborům, zejména na úseku, v němž ministerstvo vnitra působilo jako „odborný“ orgán vlády. Pokus organizačně oddělit bezpečnostní a civilně správní úsek nepřinesl žádoucí výsledky, poněvadž nebyla provedena klasifikace jednotlivých činností a agend. Řada působností civilně správního charakteru proto setrvala nadále v bezpečnostním úseku. Centralisticko byrokratické metody řídicí práce, zakořeněné v řízení práce bezpečnosti, byly mechanicky uplatňovány i v řízení civilně správ-

ního úseku. Stávající řídicí mechanismus ministerstva byl uzpůsoben dlouhodobým vývojem k plnění především exekutivních funkcí. Ministerstvo nebylo subjektem rozhodování v závažnějších státně politických otázkách. V převažující míře bylo objektem řízení, jež vykonávaly orgány a aparát ÚV KSČ.

Aparát nutný ke konstituování orgánu centrálního řízení se proto ani nebudoval. Na úseku řízení SNB bylo např. ministerstvo představováno jen velitelskými orgány SNB, které si závazná rozhodnutí samy připravovaly, vydávaly a jejich realizaci kontrolovaly. V takových podmínkách převažovaly v řízení záležitosti nikoliv koncepční, ale operativní povahy. Otázky perspektivních cílů a způsobů jejich realizace v oblasti jednotlivých působností, účelnosti a účinnosti transformace celospolečenských hledisek a zájmů do odborných normativních opatření, optimalizování pracovních postupů a organizačních struktur, efektivnosti a ekonomické racionálnosti materiálních, technických a investičních opatření, pokud byly vůbec kladeny, nebyly studovány a nemohly být proto ani účelně řešeny. Problematika komplexního efektivního rozvoje svěřených působností, dokonalé fungování podřízeného výkonného aparátu a pohyb kvalifikační struktury pracovníků byly řešeny povrchně, voluntaristicky a neúčinně.

Primitivní, málo účinné a autokratické metody řídicí práce ani nevyžadovaly, aby se ministerstvo rozvíjelo jako vrcholný, odvětvový ústřední orgán státní správy, který by stál pevně v čele hierarchie státních orgánů výkonného charakteru, jimž bylo uloženo vykonávat svěřenou působnost. Od výkonného aparátu nebylo ministerstvo odděleno ani funkčně, ani organizačně. Ministerstvo přímo programově splývalo s výkonným aparátem, zejména bezpečnostním. Pro řešení zájmových konfliktů mezi ministerstvem jako představitelem státní politiky a celospolečenských zájmů a výkonným aparátem jako představitelem dílčích zájmů, jež se objevují a jsou spojeny s výkonem svěřených působností, neexistoval potřebný prostor. To mělo značné negativní důsledky. Potřeby a zájmy výkonného aparátu se stávaly zájmem a potřebami ministerstva. Parciální zájmy často právě prostřednictvím ministerstva se vydávaly za zájmy celospolečenské. To pak vedlo k porušování ústavních práv a svobod občanů.

* * *

Napříště bude nutné vybudovat ministerstvo vnitra jako ústřední orgán v soustavě ostatních orgánů státní správy, funkčně a organizačně je oddělit od výkonného aparátu a vytvořit podmínky k tomu, aby plnilo:

- **v řídicím okruhu vlády** úkoly odborného pracoviště vlády pro řízení působností, jež jsou do resortu začleněny; v tomto ohledu vypracovávat podklady pro stanovení cílů činnosti celého resortu, určování základních směrů v zaměření jednotlivých odvětvových působností v dlouhodobém výhledu, stanovení místa a úlohy jednotlivých složek výkonného aparátu v celkové soustavě státního aparátu;
- **v řídicím okruhu resortu** úkoly vrcholného orgánu centrálního řízení všech působností začleněných v resortu; v tomto ohledu v souladu se státní politikou, s politicko-odbornými směrnicemi vlády a úkoly vyplývajícími z příslušných zákonů a dalších právních norem vyvíjet iniciativní činnost v zákonodárství, určovat všeobecná pravidla pro sféru realizace jednotlivých působností a vytvářet základní předpoklady k tomu, aby se mohly realizovat; dozor na úroveň činnosti v příslušných odvětvích správy provádět tak, aby ministr mohl za úkoly odpovídat vládě a Národnímu shromáždění;
- **přímý výkon správních činností**, zejména tam, u nichž je to zákonnými předpisy stanoveno.

Pro plnění úkolů ministerstva vnitra, jež jsou zahrnuty do řídicího okruhu vlády, bude nutno uspořádat jeho organizační strukturu v útvarech štábního charakteru, které by

- a) zabezpečovaly nezávislou a spolehlivou soustavu poznávání společenské reality a jejích vývojových tendencí, cílevědomě a soustavně čerpaly z výsledků práce vědeckých institucí, ostatních orgánů státního aparátu, z resortních vědeckovýzkumných pracovišť, trvale analyzovaly poznatky výkonného aparátu a byly schopny získané poznatky kvalifikovaně třídit, zpracovávat a transformovat do alternativních návrhů pro konkrétní rozhodovací činnost řídicích orgánů, zejména při stanovení cílů, zaměření, úkolů a metod práce jednotlivých složek výkonného aparátu;
- b) zajišťovaly legislativní práce pro celý resort, zejména kvalifikované zpracovávání a projednávání návrhů zá-

konů, vyhlášek a jiných obecně závazných právních předpisů, účast při přípravě a sjednávání mezistátních smluv v rozsahu působností, jež jsou začleněny v resortu MV;

- c) plnily úkoly personálního řízení, zejména výběru, kvalifikace, rozmísťování a odborného zaměřování pracovníků;
- d) zajišťovaly správu národního majetku, racionální investiční politiku a zabezpečování výkonného aparátu finančními, materiálními a technickými prostředky nezbytnými pro úspěšné plnění uložených úkolů;
- e) prováděly kontrolu a dozor k dílčímu i komplexnímu sledování a evidování průběhu a výsledků činnosti výkonného aparátu, rozborů a hodnocení pracovních procesů, porovnávání skutečnosti se žádoucím stavem a odstraňování chyb a nedostatků;
- f) plánovaly a zajišťovaly nepřetržitou připravenost resortu MV pro dobu branné pohotovosti státu v souladu s celostátním systémem zajišťování obrany země.

K tomu účelu bude nutno učlenit dosavadní celominister-
ské útvary, přezkoumat jejich pracovní zaměření, oprostít je od úkolů výkonného charakteru a některé případně nově organizovat. Stěžejními pracovišti se v tomto směru musí stát studijní, legislativní, kádrový, ekonomický a technický úsek a úsek zvláštních úkolů.

Pro plnění úkolů ministerstva vnitra, jež jsou zařazeny do řídicího okruhu resortu, bude nutno uspořádat organizační strukturu ministerstva v **odborných útvarech** podle příbuzných skupin jednotlivých působností a delegovat na ně potřebný rozsah rozhodovací pravomoci a v souvislosti s tím i úměrný rozsah odpovědnosti.

Tyto odborné útvary by měly plnit úkoly vyplývající ze vztahu ministerstva jako orgánu ústředního řízení k složkám a útvarům výkonného aparátu a orgánům a aparátu národních výborů, jimž byl svěřen výkon jednotlivých působností.

Odborná pracoviště by měla řešit problematiku dokonalého fungování podřízených složek a útvarů, propracovávat závazná rozhodnutí a předpisy, kontrolovat aparát, který tato rozhodnutí a předpisy realizuje a vytvářet všestranně příznivé podmínky pro jeho samostatnou, cílevědomou a všestranně racionální činnost.

Odborná pracoviště by měla být organizována

a) v oblasti správy bezpečnosti*)

- Veřejná bezpečnost a místní záležitosti veřejného pořádku,
- kontrarozvědná služba,
- požární ochrana,

b) v oblasti všeobecné vnitřní správy

- správní činnosti související se subjektivitou státu a jeho územních celků,
- správní činnosti související s právním postavením občanů,
- záležitosti spolčovací a shromažďovací,
- další agendy, zvláště správní represe, jakož i personální a materiální vybavení národních výborů.

V souladu s provedenou klasifikací činnosti a agend ministerstva vnitra bude nutno přesunout některé agendy uvnitř ministerstva vnitra. Půjde zejména o odpovídající začlenění

- agendy spojené s administrací, určováním a vytyčováním státních hranic (z vnitřní správy do odboru pro národní výbory),
- agendy spojené s hlášením pobytu obyvatelstva, občanskými průkazy a hraničními propustkami (od útvarů VB do odvětvové působnosti národních výborů).
(Převedení agendy cestovních dokladů čs. občanů a pobytu cizinců v ČSSR do civilně správního úseku bylo již provedeno.)

Až do definitivního vyřešení bude nutno za samostatné úseky ministerstva vnitra považovat a jako takové i konstituovat

- úsek civilní obrany státu,
- úsek, který z pověření vlády plní úkoly spojené s řízením a kontrolou národních výborů, s koordinační činností vůči ostatním ministerstvům a ústředním orgánům a s přípravou legislativních opatření na úseku organizace a výstavby národních výborů a správního řízení,
- úsek místního hospodářství.

V souvislosti s konstituováním ministerstva vnitra jako orgánu centrálního řízení bude nutno přehodnotit dosavadní postavení a úkoly výkonného aparátu, který plní úkoly přímé

*) Vychází se ze současného stavu působnosti MV.

realizace jednotlivých působností. V zájmu účinného plnění těchto úkolů výkonný aparát by měl být organizován v samostatné oborové složky (případně samostatné útvary) se samostatnou organizační strukturou, odpovídající konkrétním úkolům. Jde o samostatné oborové složky, čs. zpravodajskou službu, kontrarozvědnou službu, Veřejnou bezpečnost, útvary požární ochrany a systém CO státu.*)

Mezi otázkami, které bude třeba řešit v souvislosti s konstituováním MV jako orgánu centrálního řízení, stojí na jednom z předních míst důležité a přitom citlivé a neobyčejně náročné hledisko federalizace našeho státu. Variant řešení je několik, ovšem všechny jsou závislé na obecných principech, jež budou federalizací sledovány. Mělo by se však přihlížet k zahraničním zkušenostem, kde činnost a agendy patřící do správy bezpečnosti, zejména rozvědka, kontrarozvědka a kriminální služba jsou řízeny, vzhledem k povaze svých úkolů, z jednoho místa.

3.

Důsledné oddělení Státní a Veřejné bezpečnosti jako dvou samostatných složek a dořešení jejich poslání tak, aby bylo v souladu s politikou státu a potřebami společnosti

Akční program Komunistické strany Československa předpokládá i změny v našem politickém systému. Za politicky velmi závažnou otázku pokládá strana správné začlenění bezpečnostního aparátu ve státě — správné řešení jeho poslání a úkolů v naší společnosti. Akční program zdůrazňuje, že bezpečnosti našeho života jen prospěje, bude-li odstraněno vše, co ve veřejnosti napomáhá udržovat pohled na bezpečnostní aparát, podmíněný minulou dobou porušování zákonnosti a výsadním postavením Bezpečnosti v politickém systému. Tato doba rozrušila pokrokové tradice naší Bezpečnosti jako síly, která jde s lidem. Na tyto tradice je nutné navázat. ÚV KSČ považuje za potřebné změnit organizaci Bezpečnosti a jednotný SNB rozdělit na dvě rozdílné — na sobě nezávislé — složky: Státní bezpečnost a Veřejnou bezpečnost. Státní bezpečnost

*) Vychází se ze současného stavu působnosti MV.

musí mít takové postavení, organizační strukturu, početní stavy, vybavení, metody činnosti i kvalifikaci, které odpovídají jejímu zaměření na ochranu státu proti činnosti nepřátelských center ze zahraničí. Každý občan, který se neprovinil v tomto směru, musí s jistotou vědět, že jeho politické přesvědčení a názory, jeho osobní vyznání a činnost nemohou být předmětem pozornosti orgánů Státní bezpečnosti. Strana jasně prohlašuje, že tento aparát nesmí být zaměřován a používán k řešení vnitropolitických otázek a rozporů socialistické společnosti.

Veřejná bezpečnost plní úkoly boje proti trestné činnosti a úkoly ochrany veřejného pořádku; k tomu se přizpůsobuje její organizace, počty i metody práce. Proti dnešnímu stavu je nutno aparát VB lépe vybavit, posílit; vymezit právně přesně určité funkce v ochraně veřejného pořádku, při jejichž plnění bude VB podřízena národním výborům.

Realizace uvedených zásad akčního programu KSČ hluboce zasáhne do stávajícího zaměření a pracovních metod Bezpečnosti, do její organizace a kádrové struktury. Tyto změny musí vycházet z kritického rozboru dosavadní činnosti Bezpečnosti, který by odhalil i příčiny a zdroje deformací, k nimž v její práci docházelo. To je nezbytné jednak proto, aby se v celém mechanismu činnosti Bezpečnosti vytvořily účinné zábrany možných recidiv chybného pojetí práce, ale také proto, aby se v nutné míře navázalo na pozitivní zkušenosti, které Bezpečnost za uplynulá léta ve své práci získala.

Sbor národní bezpečnosti doposud tvoří Státní bezpečnost a Veřejná bezpečnost. Státní bezpečnost se dále vnitřně člení na rozvědku a kontrarozvědku.

K činnosti jednotlivých složek bezpečnostního aparátu:

1. Rozvědka a kontrarozvědka

V souvislosti s připravovanou novou organizací Státní bezpečnosti budou provedeny rozборы činnosti **rozvědky a kontrarozvědky** a závěry z nich vyplývající přiloženy k akčnímu plánu ministerstva vnitra jako samostatné přílohy.

2. Veřejná bezpečnost

Potřeba zásadních změn je aktuální i ve Veřejné bezpečnosti a vyplývá ze složitosti celého minulého období. Plynulý vývoj této složky SNB, zahájený v květnu 1945 a vcelku úspěšně řešící hlavní obsahové, metodické a personální problémy v boji proti trestné činnosti v poválečném období, byl pozvol-

na, zejména v letech 1949 až 1954 (ale i v letech dalších) narušován neodbornými zásahy, které v roce 1954 vyústily v neústrojném převzetí a zavedení organizačního modelu sovětské milice.

Postupně byly zrušeny nejdůležitější zásady a prvky v práci Veřejné bezpečnosti, které vyplývaly z historické kontinuity boje se zločinností v našich zemích.

Negativní úlohu sehrál neopodstatněný optimismus, s nímž byly posuzovány všechny otázky týkající se dalších perspektiv boje s trestnou činností, zajišťování veřejného pořádku a dopravní bezpečnosti. Kriminální trestná činnost byla hodnocena jako přechodný a dočasný jev, který zmizí vítězstvím socialistických vztahů. Na základě této mylné hypotézy došlo k neodůvodněným zásahům do zaměření, organizace a pojetí i metod práce VB. Početní stavy složky byly soustavně snižovány. Ještě počátkem roku 1951 byly systemizované stavy VB 32 240 příslušníků, v roce 1960 klesly však na 21 274.

V důsledku nesprávného odhadu a poznání jednotlivých problematik VB docházelo k nedoceňování úlohy VB jako celku, k přehlížení rostoucích úkolů, které byla VB nucena zajišťovat v boji s trestnou činností, při zajišťování veřejného pořádku, plynulosti a bezpečnosti silniční dopravy. To vedlo k neodpovědnému snižování stavů VB a tím i k jisté degradaci práce VB. Přitom soustavné a pronikavé snižování stavů ve Veřejné bezpečnosti nebylo ani z malé části kompenzováno vybavením technickými prostředky a modernizací materiálního vybavení.

V letech 1949—1951 byla různě upravována a nakonec zrušena jednotná kriminální služba, jež svou úrovní si vydobyla mezinárodní autority. Přerušeno bylo i zapojení na světovou kriminalistickou organizaci, dnešní INTERPOL. Všechna tato neuvážená opatření snižovala, a to podstatně, účinnost boje s klasickou kriminální trestnou činností.

Podobné nedostatky se projeví i ve službě pořádkové a dopravní. Byla opuštěna historicky se vyvinuvší územní struktura a dislokace orgánů bezpečnosti ve městech i na venkově. Byly zrušeny stanice SNB (býv. četnické stanice) a nahrazeny sítí většinou odborně i politicky nepřipravených okrskových zmocněnců. Tím byla oslabena účinnost boje s tzv. „malou“ kriminalitou, snižená úroveň ochrany veřejného pořádku i dopravní bezpečnosti.

Tíha boje s trestnou činností, problémy ochrany veřejného

pořádku i dopravní bezpečnosti byly přeneseny do krajských a okresních měst. Ostatní větší města a jejich okolí byla ponechána bez účinné bezpečnostní služby. Dislokační problémy přinášely řadu nečekaných a složitých potíží a průtahů v práci Veřejné bezpečnosti, jejíž prestiž postupně, ale vytrvale upadala.

Nová úprava vztahů SNB k národním výborům po roce 1950 způsobila, že orgány SNB byly prakticky vyjmuty z veřejné kontroly zastupitelských orgánů. Na druhé straně však zůstala složitost vazeb a vztahů uvnitř aparátu Veřejné bezpečnosti k orgánům činným v trestním řízení, ke státním, hospodářským a společenským orgánům a organizacím. Navíc od jiných státních orgánů byly postupně přebírány různé správní agendy (evidence obyvatel, evidence motorových vozidel, řidičů atd.), neboť v nich byl spatřován bezpečnostní zájem.

V souvislosti s tím se množily závazné právní normy, které svým rozsahem představují velmi složitý a těžko kontrolovatelný souhrn povinností a činností.

Současně s tím byla vydána řada služebních předpisů, rozkazů, instrukcí a směrnic, upravujících výkon jednotlivých služeb a činností. Tyto další normy ještě více zkomplikovaly právní pořádek v ministerstvu vnitra a jeho součástech.

Praktický život stále naléhavěji ukazoval na neudržitelné organizační struktury a zaměření činností Veřejné bezpečnosti. V období let 1962—1964 byly proto provedeny některé změny, zejména v organizačním uspořádání. Byla zrušena Veřejná bezpečnost na železnici a začleněna do územní organizace. Byly sloučeny správní agendy do jednoho organizačního celku s tím, že budou perspektivně předány těm resortům, které je v minulosti spravovaly.

Volání veřejnosti po zlepšení ochrany veřejného pořádku a nutnost zlepšení činnosti VB si vynutily zrušení sítě okrskových zmocněnců a zřízení obvodních oddělení Veřejné bezpečnosti jako základního článku výkonné služby VB. K upevnění socialistické zákonnosti byl z přímé podřízenosti územních náčelníků vyčleněn vyšetřovací aparát VB a organizačně i procesně osamostatněn. Byla provedena celá řada dalších opatření, směřujících zejména ke zkvalitnění řídicí práce ve Veřejné bezpečnosti a k zjednodušení práce jednotlivých služeb.

Přes všechna opatření však dodnes zůstaly nevyřešeny zá-

kladní problémy z let 1949—1954, které i v současné době negativně působí na zaměření a výslednost práce Veřejné bezpečnosti.

Od padesátých let byl SNB budován na principu politické a organizační jednoty. Veřejná bezpečnost v této době se podílela i na boji s kontrarevolučními živly. Byla zapojována do boje k podlomení ekonomické moci buržoazie. Postihovala zejména její spekulativní činnost, machinace s majetkem, daňové a jiné delikty, rozkrádání majetku v socialistickém a družstevním vlastnictví a byla používána při různých akcích a asistencích (např. ÚDER, PREŠOV, ZLATO atd.). Tato činnost v řadě případů vedla k politickým chybám, k nezákonnostem a ve svých důsledcích k oslabování správných vztahů s širokými vrstvami poctivých občanů a k celkové účinnosti práce Veřejné bezpečnosti.

Veřejná bezpečnost je schopna plnit svoje poslání jen v úzké spolupráci s nejširší veřejností. Těžiště její činnosti je v místech, městech a okresech, kde plní úkoly, které mají stále více charakter veřejné služby, a to ať jde o ochranu veřejného pořádku, bezpečnost silničního provozu, nebo boj s asociálními jevy. Zákon o SNB však diferencované úkoly jednotlivým složkám nestanoví. Ponechává na vůli ministra vnitra, jak bude tyto úkoly delimitovat. Tím byly vytvořeny podmínky ke splývání některých hraničních funkcí obou složek, k poměrně volnému přelévání úkolů a duplicitám. To ovšem vytvářelo třecí plochy, řevnivost a trvalé neshody, které se pak negativně odrážely v efektivnosti služby.

Vztahy Veřejné bezpečnosti k národním výborům jsou upraveny zákony č. 70/1965 Sb. o SNB, č. 69/1967 Sb. o národních výborech a zákonem o správním řízení. V zákoně o SNB jsou vzájemné vztahy formulovány obecně; obsahově dosud vyjasněny nejsou. Nezávislé postavení Veřejné bezpečnosti jako celku a i jednotlivých služeb setrvává i nadále. V praxi je postrádána zejména politická kontrola činnosti aparátu VB, jejíž realizace by umožnila propracovanými zpětnými vazbami odstranit a překonat takové formy a metody práce, jež nepřinášejí žádoucí společenský užitek.

Dosavadní právní stav nevytváří podmínky pro koordinovanou činnost orgánů, které jsou povolány čelit protisociálním jevům a chránit veřejný pořádek. V nynější etapě nelze vést účinný boj proti asociálním jevům jen represivními opatřeními. Stále naléhavěji vystupují do popředí požadavky

omezování příčin protispolečenských jevů. Tento oprávněný požadavek však není možné realizovat, dokud konkrétní opatření zainteresovaných státních i nestátních orgánů a organizací nebude cílevědomě koordinovat orgán, který je k tomu vybaven potřebnými kompetencemi. Tímto orgánem může být jedině Národní shromáždění, respektive vláda (v centru), národní orgány v českých zemích a na Slovensku a národní výbory (v obcích a městech).

Působnost Veřejné bezpečnosti v boji s trestnou činností, především v ochraně veřejného pořádku a v bezpečnosti silničního provozu by měla být proto činností odvozenou z pravomoci orgánů státní moci.

Svým postavením se Veřejná bezpečnost dostala do rozporu s vývojem společnosti. Svoje funkce je povolána plnit bezprostředně ze zákona, přičemž rozhodování, včetně o hromadném použití VB, náleží funkcionářům této složky. Necitlivá aplikace těchto pravomocí v oblasti veřejného pořádku vyvolala některé známé konflikty v poslední době.

V zájmu odstranění podobných konfliktních situací a především v zájmu prosazení teze, že použití výrazně mocenských prostředků v krajních nebo problematických situacích náleží orgánům státní moci, tj. prakticky národním výborům, je nezbytné přesunout rozhodování o hromadném nasazení bezpečnostních orgánů na národní výbory. Přitom je však třeba zachovat pravomoc náčelníků VB, popřípadě orgánů VB samotných, rozhodovat o zákrocích proti evidentnímu páchání trestné činnosti výtržníky, opilci, násilníky a v jiných případech, nesouvisejících s realizací zákonného práva shromažďovacího, popřípadě spolčovacího.

Zjevné mezery v zákoně o SNB, zejména ve vztazích k národním výborům, se projevují i v zabezpečování místních záležitostí veřejného pořádku orgány Veřejné bezpečnosti.

Ze zákona vyplývá pro národní výbory všech stupňů právo uložit a pro náčelníka VB povinnost splnit požadavek v místních záležitostech veřejného pořádku o použití síly VB i pro úkoly společensky méně důležité. Toto zákonné ustanovení mělo pravděpodobně kompenzovat, případně zmírnit následky, způsobené zrušením „místní“ policie. V současné době národní výbory potřebují k zajištění běžného pořádku a k výkonu správy místních záležitostí aparát, jehož funkce kdysi plnila místní policie. Zákon o SNB na jedné straně zvýraznil úlohu národních výborů jako orgánů státní moci v oblasti místní

správy, ale současně umožnil tříštění sil podle lokálních zájmů na úkor důležitých úkolů.

Současná situace naléhavě vyžaduje vyřešit tyto otázky principiálně. Veřejná bezpečnost by se měla stát, zejména v ochraně veřejného pořádku a bezpečnosti silničního provozu, exekutivou národních výborů, a to při zachování vertikálního řízení, koordinace funkcí, jednotné vojenské kázně, výcviku, výzbroje, výstroje, materiálně technického zabezpečení.

Po zrušení kriminální služby v padesátých letech došlo k rozdělení této dříve jednotné služby na součásti operativní a vyšetřovací. Vyšetřovací součásti v podstatné míře převzaly i náplň práce dosavadních vyšetřujících soudců. Tím do jisté míry vznikly problémy v součinnosti mezi operativními a vyšetřovacími součástmi, zejména po organizačním a procesním osamostatnění vyšetřovacích součástí. Operativní služba se pak rozdělila ještě na další relativně samostatné úseky, a sice na úsek boje s obecnou a na úsek boje s hospodářskou kriminalitou. Řízení a výkon dřívější kriminální služby se vyznačoval jasnou obsahovou, věcnou a místní příslušností, přesnými vztahy k ostatním součástem SNB (zejména stanicím SNB), důsledným oddělením vlastního výkonu od hospodářských součástí a zejména jednotnými a srozumitelnými předpisy.

V důsledku nedomyšlených zásahů v oblasti odhalování a objasňování trestné činnosti tak došlo k značnému oslabení fungování vnitřních mechanismů, tj. jednotlivých takticko-technických prostředků boje se zločinností.

U nově vytvořených součástí vznikly v průběhu let vážné nedostatky, zejména na úseku boje s trestnou činností mládeže, v boji s kriminální požárovostí a v problematice mravnosti, z toho zvláště v prostituci. Tyto úseky nejsou dodnes koncepčně vyřešeny a jsou stálým, v podstatě otevřeným problémem. Bez nedostatků není ani pojetí boje s hospodářskou kriminalitou.

Málo účinný je boj s kriminálními recidivisty. Vážnou deformaci v metodách práce kriminálně operativních součástí způsobilo mechanické převzetí agenturně operativních metod práce, které se v podstatě, pokud jde o získávání spolupracovníků a další administrativní formy práce s agenturou, nijak neliší od praxe státobezpečnostní.

Mezi nejzávažnější problémy, kterými je snižována účinnost boje s kriminalitou a kterými je zbytečně prodlužováno a komplikováno přípravné řízení trestní, patří nesprávně zá-

konem konstruovaná a v praxi krajně se neosvědčující instituce vyhledávání, roztríštění operativních úseků činnosti VB, roztríštění úseků činnosti v oblasti vyšetřování, existující dokonce u více resortů a zejména pak současná úprava vztahů mezi orgány operativy, základními útvary VB a orgány vyšetřování.

K tomu, aby Veřejná bezpečnost mohla plnit svoje společenské poslání a aktivně poskytovat ochranu občanům v užívání občanských práv a svobod, se navrhuje:

- urychleně realizovat těsnější vazby mezi Veřejnou bezpečností a národními výbory; neprodleně konkretizovat a dořešit povinnosti, práva a vzájemné vztahy Veřejné bezpečnosti k národním výborům, zejména při ochraně veřejného pořádku a zajišťování bezpečnosti silniční dopravy při zachování vertikálního řízení, jednotné vojenské kázně, výcviku, výbroje, výstroje, materiálně technického zabezpečení. Tím prakticky naplnit úkol stanovený v programovém prohlášení vlády ČSSR, „aby národním výborům byla při zabezpečování ochrany veřejného pořádku a při výkonu dopravní bezpečnosti podřízena Veřejná bezpečnost“;
- provést analýzu všech úseků VB, zabývajících se odhalováním a objasňováním trestné činnosti, vypracovat vlastní návrhy změn, které budou respektovat zejména požadavky modernizace boje s kriminalitou, prohloubení zákonnosti trestního procesu; přitom přihlížet k budoucímu státoprávnímu uspořádání ČSSR;
- stanovit působnost základních útvarů VB při ochraně veřejného pořádku, ochraně státních hranic, odhalování a objasňování trestné činnosti a upravit vztahy k ostatním složkám VB i vztahy těchto útvarů k ostatním státním orgánům; na základě toho vymezit jejich organizaci, dislokaci, stabilizovat systém výkonu služby a určit početní stavy a materiální vybavení;
- vymezit úkoly Veřejné bezpečnosti v bezpečnosti a plynulosti silničního provozu. V souvislosti s předpokládaným rozvojem silniční dopravy v ČSSR konstituovat dopravní službu VB, vymezit její práva a povinnosti, vztahy uvnitř a vně aparátu Veřejné bezpečnosti;
- vyčlenit z Veřejné bezpečnosti ty správní agendy, které s činností VB přímo nesouvisejí a předat je do působnosti

vnitřní správy MV nebo příslušným resortům, které je tradičně řešily.

4.

Řízení ministerstva vnitra vládou

Ministerstvo vnitra řídí a vykonává souhrn svěřených působností, aniž by mělo přesně vymezené vztahy k vládě a k ostatním ústředním státním orgánům.

Vláda je podle ústavy nejvyšším výkonným orgánem státní moci; odpovídá za praxi celé soustavy výkonného státního aparátu. Prostřednictvím vlády je přenášena do celé této soustavy, do správní činnosti všech státních orgánů jednak politika vedoucí síly společnosti — Komunistické strany Československa, jednak nejvyššího orgánu státní moci — Národního shromáždění. Nejvýznamnější je v její práci ústřední činnost řídicí, koordinační a kontrolní; soustřeďuje se na hlavní, rozhodující úkoly a na jejich provádění prostřednictvím ministerstev a ostatních ústředních orgánů podle odvětví, přičemž spojuje tuto činnost s řízením územních orgánů (řídí i činnost národních výborů a jejich rad po celém území státu). V podstatně menší míře přísluší vládě bezprostřední (operativní) zajišťování některých vyhrazených úkolů, které vzhledem k jejich celostátní nebo ústřední povaze nemohou zajišťovat jiné orgány; plnění úkolů, které spadají do přímé působnosti jednotlivých ministerstev a ostatních ústředních orgánů a které mohou tyto orgány plnit samy, vláda přímo nezajišťuje.

Podle čl. 68 Ústavy organizuje vláda a zajišťuje plnění úkolů socialistického státu mimo jiné též v oblasti upevňování bezpečnosti země.

Vláda zejména sjednocuje, řídí a kontroluje činnost ministerstev a ostatních ústředních orgánů státní správy.

Tato koordinační, řídicí a kontrolní funkce vlády je rozvedena v jednacím řádu vlády [usnesení vlády č. 161/64]. V něm mimo jiné je stanoveno, že vláda projednává zásadní věci řízení a organizační výstavby jednotlivých odvětví, jakož i plnění významných usnesení zákonů a nařízení vlády. Ve vztahu k MV se tyto zásady v praxi dosud neuplatňovaly dostatečně a nebyly ani potřebnou měrou konkretizovány. Z řídicí sféry vlády se zcela vymkla problematika bezpečnosti. Řízení a kontrola ministerstva vnitra v této oblasti se uskutečňovala výlučně po linii orgánů ÚV KSČ [předsednictvo, sekretariát, Vojenská komise obrany a VIII. oddělení ÚV KSČ].

V zákonech a jiných právních předpisech, jimiž jsou upraveny jednotlivé úseky činnosti v oboru působnosti ministerstva vnitra, není otázka vztahu vlády k ministerstvu vnitra prakticky v žádném konkrétním směru řešena. Výjimkou je pouze zákon o národních výborech (č. 69/67 Sb.), který v § 68 odst. 3 stanoví, že ministerstvo vnitra plní též úkoly orgánu vlády v otázkách řízení národních výborů vládou.

Z toho plyne, že konkrétní obsah vztahu vláda—ministerstvo vnitra je třeba určovat a naplňovat podle obecného vymezení vztahu mezi vládou a ministerstvy, jak vyplývá z uvedených ustanovení ústavy a jednacího řádu vlády.

Nedostatek přesného vymezení vnějších vztahů MV vedl v nedávné minulosti k různému výkladu zákonných ustanovení, zakládajících jednotlivé působnosti MV a zejména bezpečnostního aparátu, umožňoval překračování jejich pravomocí a nahrazování činnosti jiných státních orgánů. Tímto způsobem se také bezpečnostní aparát zcela vymykal kontrole ústavních orgánů. Tomu by mělo být pro budoucnost zabráněno. Bude to ovšem vyžadovat např. mnohem přesnější vyjádření konkrétního obsahu spolupráce mezi SNB a ostatními státními orgány, než je zatím uvedeno v zákoně o SNB. Rovněž v řízení národních výborů, bude-li tento úkol i nadále svěřen ministerstvu vnitra, musí být stanoven obsahový rozdíl mezi jejich řízením vládou a ministerstvem vnitra.

* * *

Z těchto hledisek se jeví nezbytným:

- a) uplatnit v plném rozsahu řízení ministerstva vnitra vládou podle obecného vymezení, vyplývajícího z ústavy a z jednacího řádu vlády. V souvislosti s tím by se vláda měla zabývat zejména těmito otázkami:
 - koncepcí rozvoje vnitřní správy, podmínkami a stavem její realizace, perspektivními úkoly ministerstva vnitra v této oblasti a koordinací jeho práce s činností všech zainteresovaných státních orgánů;
 - zásadními problémy organizační výstavby, materiálního, technického a finančního zabezpečení činnosti ministerstva vnitra;
 - kádrovou strukturou resortu vnitra a koncepcí jejího zkvalitňování;

— projednáváním legislativních návrhů a dílčích zpráv o činnosti ministerstva vnitra.

K tomu vláda vyžaduje od ministra vnitra potřebné informace a podklady;

b) začlenit plně do řídicí sféry vlády otázky vnitřní bezpečnosti státu. V této souvislosti by se měla vláda zabývat*) (kromě problémů uvedených v bodě a))

— stavem a vývojem kriminality v ČSSR a úkoly Veřejné bezpečnosti v této oblasti;

— zaměřením práce čs. zpravodajské a čs. kontrarozvědné služby, principy jejich pracovních metod a dbát, aby byly v souladu s politikou státu a potřebami společnosti;

— vláda by měla rovněž schvalovat organizační strukturu, početní stavy a vedoucí funkcionáře čs. zpravodajské a čs. kontrarozvědné služby a Veřejné bezpečnosti.

Poněvadž řešení těchto otázek má do určité míry povahu operativního řízení, měla by vláda stanovit, které z těchto otázek bude projednávat plénum, které předsednictvo vlády a které věci bude vyřizovat přímo předseda vlády, případně ministr vnitra ve vlastní pravomoci;

c) podle ústavou stanovených zásad odpovědnosti vlády a jejích členů Národnímu shromáždění by bylo účelné, aby ministr vnitra pravidelně informoval o úkolech a činnosti Sboru národní bezpečnosti branný a bezpečnostní výbor Národního shromáždění. Také tím by byla zajištěna soustavná kontrola Národního shromáždění nad činností Sboru národní bezpečnosti.

5.

Vytváření podmínek pro práci MV a jeho výkonných složek v oblasti personální politiky a personálního řízení

Oblast kádrové politiky a kádrové práce v resortu ministerstva vnitra velmi zaostala, zdaleka nevyhovuje nárokům moderní personalistiky a potřebám racionálního a efektivního využívání a péče o lidského činitele na všech stupních řízení a výkonu služby v resortu.

Organizační a kádrová výstavba resortu MV a jeho výkonných složek, jejich pracovní zaměření a úprava služebních po-

*) Tato doporučení vycházejí ze současného stavu.

měrů příslušníků SNB a ostatních pracovníků MV a z toho vyplývající práce s lidmi v resortu, měly v uplynulých dvaceti letech velmi složitý vývoj.

Řada úprav a opatření v této oblasti byla poznamenána především tím, že nemohla být prováděna z hlediska dlouhodobé koncepce vývoje resortu a jeho výkonných složek. Rozhodnutí a k nim prováděná opatření měla proto často charakter provizoria, byla jednorázová, často nedůsledná a nekomplexní. Některá z nich měla základ pouze v ústním rozkaze, který porušoval platnou normu.

Úpravám a opatřením v oblasti kádrové práce většinou nepředcházela hlubší analytická a studijní činnost, zhodnocení stavu a jeho konfrontace s potřebami perspektivního řešení.

Dlouhodobé působení takto pojaté kádrové práce přinášelo zjevné negativní důsledky.

SNB v současné době se vyznačuje velmi nepříznivou věkovou strukturou. 64% příslušníků je starších než 35 let. To se projeví velmi silně v letech 1975—1982, kdy dvě třetiny výkonného aparátu SNB odejdou mimo službu.

Dalším charakteristickým rysem SNB je nízká úroveň kvalifikace. Přes vynaložené úsilí se nepodařilo překonat hluboké disproporce v kvalifikační struktuře, ovlivněné v padesátých letech naprostým podceňováním vzdělání. V současné době z celkového počtu příslušníků SNB má 3,6% vysokoškolské, 26,9% úplné střední vzdělání. Stanovené kvalifikační předpoklady nesplňuje zhruba 60% příslušníků; u náčelníků je situace ještě nepříznivější. V roce 1962 mělo 48% příslušníků odborně bezpečnostní vzdělání, včetně krátkodobých kursů. V roce 1966 se na základě nové soustavy školství MV zvýšil uvedený stav na 68%. Pro období let 1967—1968 je předpoklad zvýšení odborně bezpečnostní vzdělanosti o dalších 7,4%.

V kádrové praxi neexistuje souhrn objektivních kritérií pro výběr lidí, hodnocení jejich pracovních výsledků a závazná pravidla platná pro výběr do funkcí.

Rozhodující hlediska pro posuzování lidí, zejména pro výběr do vedoucích funkcí nejsou spatřována v kvalitě pracovního výkonu, ve schopnostech, vzdělání a v celkovém profilu osobnosti, ale převažují třídně politická kritéria.

Přípravě kádrových rezerv v současném systému je věnována více formální než praktická pozornost.

K velmi nízké kvalifikační úrovni části náčelníků přistupuje i odborná nepřipravenost pro práci s lidmi.

Zcela neuspokojivá pozornost je věnována problémům pracovní motivace příslušníků. Existuje velmi silná nivelizace v odměňování, zejména na nižších stupních. Řada velmi vážných otázek spojených s průběhem služby je právně upravena v neprospěch příslušníka a má za následek velmi silně se projevující pocit právní, pracovní a sociální nejistoty. Neuspokojivě řešený poměr mezi délkou pracovní doby a volným časem, obtížná duševně i fyzicky vyčerpávající služba zejména v místech s vysokou koncentrací obyvatelstva, nevyhovující řešení bytové situace, nerovnoměrnost a v řadě případů i nedostatečnost v rekreační, rehabilitační a v řadě míst i v zdravotnické péči, jsou faktory, které silně ovlivňují úroveň výkonu služby a morálně politický stav příslušníků. To ve svém souhrnu činí práci s lidmi značně obtížnou, vede k nadměrné a nežádoucí fluktuaci, zejména u mladých příslušníků. Za období 22 let (1945—1967) bylo přijato celkem 81 400 nových příslušníků a za stejnou dobu propuštěno 85 100.

Skutečnost, že hromadné jevy, které signalizují nezdravou situaci, nejsou zkoumány pomocí objektivních metod a tím nemohou být odhaleny ani jejich příčiny, vede často k nepřipustnému snižování nároků na způsobilost uchazečů pro službu v MV a vytváří podmínky k reprodukci současného nepříznivého stavu. Dále to ztěžuje vytváření a realizaci soustavy rozvoje všestranné odborné kvalifikace a systému vzdělávání příslušníků SNB i ostatních pracovníků MV a snižuje zájem o službu. Neumožňuje ani zdravou soutěživost mezi lidmi, vede k průměrnosti i k tendencím spoléhat více na známosti než na vlastní schopnosti a pracovní výsledky. U značné části mladých, schopných, vzdělaných, perspektivních příslušníků dochází k poznání, že výhodnější podmínky, možnost uplatnění a životní perspektivy lze najít v jiných oborech činnosti mimo resort.

Hlavní příčiny současného nepříznivého stavu, deformací, nedostatků a chyb v personálních činnostech a kádrové práci lze spatřovat v těchto okolnostech:

Z postavení, úlohy, úkolů MV a jeho bezpečnostních složek v byrokraticko-centralistickém politickém systému, kdy výkonný aparát MV byl často používán jako nástroj k řešení vnitřních politických rozporů socialistické společnosti, objektivně plynula zvláštní kritéria a hodnotové stupnice v požadavcích na kádry a v kádrové práci. Byly zdůrazňovány stránky osobnosti, které tomuto systému vyhovovaly. Z toho plynuly zvláštní,

většinou neveřejné a utajované postupy, formy a metody kádrové práce.

Pojetí a úrovní řízení v MV, jemuž do značné míry chyběla koncepčnost, systém a racionalita, odpovídal i určitý charakter kádrové práce, počínaje výběrem do služeb MV, přes hodnocení, vytváření kádrových rezerv až po výběr do funkcí. Direktivní, v podstatě operativní řízení, schopné lidi se smyslem pro teoretickou a koncepční práci nepotřebovalo. Nedoceňoval se význam, úloha a postavení kádrové politiky a kádrové práce jako integrální součásti celkového systému řízení.

Nadměrná a škodlivá koncentrace pravomoci a vlivu aparátu a orgánů KSČ v personální oblasti, zejména při řešení kádrových otázek klíčového významu, vedly k častým direktivním zásahům do poměrů v MV, což se zpravidla projevovalo dosazováním kádrů do vedoucích funkcí z vnějška. Ustálila se praxe, že takto dosazení funkcionáři byli na dlouhou dobu předurčení k zastávání vedoucích funkcí, i když pro ně neměli odborné a často ani lidské předpoklady. To vedlo ke snižování odbornosti služebního řízení, k nahodilostem a k voluntarismu v dalších kádrových opatřeních, k umrtvování aktivity schopných kádrů v resortu, k zužování možností jejich přirozeného postupu a ztěžovalo žádoucí rotaci kádrů.

Po celou dobu existence MV byla minimální pozornost věnována výstavbě a odbornému vedení personálních útvarů. V jejich činnosti dosud převažuje práce operativní, administrativní a evidenční povahy. Minimální pozornost je věnována metodickému řízení, školení, vzdělávání.

Za těchto podmínek nemohl být a nebyl propracován ucelený systém kádrové politiky a personálních činností a práce na tomto úseku postrádala cílevědomé zaměření a koncepci. Nebyly uplatňovány ani základní poznatky o člověku. Kádrová činnost v resortu MV ustrnula na úrovni empirie a ve vědomí lidí je chápána jako subjektivní manipulace s lidmi. Postrádá jasný cíl a systém. Kádrová práce v tomto pojetí nebyla schopna zásadním způsobem řešit složité problémy lidského činitele v pracovním procesu.

Teprve v posledních letech byla provedena některá opatření k tomu, aby do kádrové práce v resortu MV mohly pronikat vědecké poznatky a problémy lidského činitele mohly tak být postupně propracovány v ucelený systém a v návaznosti na ostatní koncepční práce v resortu. Byly zpracovány a zavedeny kvalifikační předpoklady pro jednotlivé funkce v resortu MV,

které sehrály pozitivní roli v řešení některých problémů kádrové práce. Byla vybudována školská soustava a vytvořena síť odborných (nástupních), středních odborných škol a odborných kursů a zřízen kriminalistický směr právnického studia při právnické fakultě. Byl rozvinut systém vzdělávání příslušníků SNB při zaměstnání. K tomu byla provedena odpovídající kádrová, organizační, pedagogicko-metodická, materiální, finanční a legislativní opatření.

Po dlouholeté stagnaci došlo k růstu vzdělanosti příslušníků SNB, zejména pokud jde o dosažený stupeň odborného vzdělání. Ovšem ani nyní celková úroveň kvalifikační struktury resortu MV neodpovídá potřebám a zdaleka nedosahuje průměru jiných resortů. Ve formě studií byly rozpracovány některé významné personální činnosti a provedeny analýzy některých důležitých problematik personálního řízení. Řadu myšlenek a námětů z těchto prací bude možno využít jak při řešení některých aktuálních problémů, tak při budování moderní personalistiky.

Složitost a obtížnost řešení problémů spojených s konstitováním pevného a cílevědomého systému práce s lidmi v resortu MV spočívá především v tom, že bude nutno v návaznosti na úpravu všech základních otázek řídicího systému v resortu jednak propracovat teoretický model personálního řízení, který by odpovídal dlouhodobým trendům společenského vývoje a perspektivám vývoje resortu, jednak souběžně s tím — v řadě případů i v časovém předstihu — propracovat a uskutečnit sice aktuální a neodkladná, ale velmi složitá kádrová, institucionální, ekonomická a normativní opatření značného dosahu. Tato opatření by měla přechod k cílovému řešení usnadňovat.

V návaznosti na konstituování systému řízení v resortu a na celospolečenský pohyb bude třeba stanovit etapy přechodu od současného stavu kádrové situace k cílovému řešení.

Vytváření podmínek pro práci MV a jeho výkonných složek po stránce finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení

Podmínky finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení ministerstva vnitra, jeho výkonných složek a všech jednotlivců, jsou významné pro chod služby jednak proto, že ve svém souhrnu v sobě odrážejí činitele určující obecně životní úroveň, styl práce a kvalitu pracovního prostředí pří-

služníků a občanských pracovníků MV, dále i proto, že prostředky nutné k jejich realizaci jsou čerpány z národního důchodu a tvoří nikoli zanedbatelnou část společenské spotřeby.

Jde o rozsáhlý souhrn činností, jejichž organizace i výkon prošly v minulosti mnoha vývojovými stupni, v nichž se odrážely jak změny v organizační struktuře MV a jeho složek, tak zejména principy dřívější hospodářské politiky a direktivního způsobu řízení a plánování našeho národního hospodářství, jimž se systém práce orgánů MV, uvedené činnosti zabezpečující, musel v menší či větší míře přizpůsobovat. I když působení vnějších ekonomických vlivů nebylo přijímáno pasivně, nýbrž byly hledány vlastní cesty k řešení jednotlivých problematik, nezůstalo jejich působení na poměry v MV bez negativního vlivu. Za největší nedostatek je nutno považovat značnou centralizaci některých činností, vycházejících zejména z nedostatku určitých skupin výrobků na trhu a neorganické sloučení koncepční a řídicí činnosti s činností výkonnou, a to jak na centrále, tak na KS SNB.

Koncepční a organizační změny, jež byly v minulosti prováděny a jež vedly v roce 1966 k vytvoření hospodářské správy MV, nebyly však takového druhu, aby vyřešily základní nedostatky. Materiálně technické zabezpečení součástí MV stále trpí přílišnou centralizací úkolů a výkonných činností v centru, jejíž příčinou byly nedostatky v národním hospodářství, které vedly k centralizované zásobovací činnosti a k budování nákladných vlastních dílenských a výrobních zařízení v centru i na podřízených součástech. Tím došlo k omezení osobní odpovědnosti náčelníků jednotlivých stupňů za materiálně technické zabezpečení; odpovědnost se z převážné části soustředila na stupeň centrály, kde pak vedla ke škodlivému sloučení řízení i výkonu služeb.

I když je obtížné charakterizovat nějakým souhrnným způsobem stav celého tohoto úseku, je možno obecně, přes zmíněné negativní vlivy a jevy, konstatovat, že dosažená úroveň v zabezpečení pracovníků a složek MV odpovídá v posledních letech zhruba potřebám služby při racionálním využívání přidělovaných prostředků a že se v uplynulém období podařilo postoupit při řešení některých problémů, přetrvávajících už dlouhou řadu let (např. úprava nástupních platů příslušníků, úprava hodnotních platů a zpracování dočasné platové úpravy, výstavba řady služebních objektů, zlepšení kulturní úrovně jejich vnitřního vybavení, přestrojení příslušníků VB atd.).

Kromě mírového zabezpečení výkonu služby byla věnována zvýšená pozornost i propracování systému finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení složek MV za branné pohotovosti státu.

Rozsah základních prostředků, jimiž MV disponuje, se za minulá léta velmi podstatně rozšířil. To na druhé straně vyvolává vážné zamyšlení nad tím, zda všechny odpovídají potřebné technické úrovni a zda tempo obměny a řádné údržby nepokulhává za reálnou potřebou.

Také v činnostech týkajících se péče o člověka bylo dosaženo některých dobrých výsledků, jejichž smyslem bylo přispět k reprodukci pracovní schopnosti příslušníků MV nebo k nápravě jejich porušeného zdraví. Průměrné procento pracovní neschopnosti pro nemoc se podařilo udržet v MV na nižší úrovni než je tomu v civilním sektoru.

V řízení a uspořádání činnosti služeb MV nebylo dosaženo patřičného souladu s vlastním výkonem bezpečnostní služby a hospodářské správě MV se nepodařilo prosadit všechna zamýšlená opatření, a to buď pro omezenost přidělených finančních či hmotných prostředků, nebo pro nejasnost některých otázek v dřívějším vedení MV a subjektivní přístup některých jeho funkcionářů k předkládaným návrhům.

Finanční, hospodářské a zdravotnické zabezpečení takového resortu jako je ministerstvo vnitra musí být prováděno s dostatečným časovým předstihem, aby v národním hospodářství mohly být uplatněny včas všechny budoucí potřeby a nároky. Tato nutná pracovní podmínka však chyběla pro nejasnost koncepce rozvoje, organizace a činnosti MV jako celku, pro často prováděné organizační změny (jako bylo např. převedení Pohraniční stráže k ČSLA) apod., což všechno v souhrnu neumožňovalo vytvořit odpovědně koncepci finančního, hospodářského a zdravotnického zabezpečení a nutilo hospodářskou správu MV mnohdy k improvizacím, jimiž pak trpěla její prestiž i zájmy příslušníků MV. Situaci dále zhoršovala i skutečnost, že nebyly statutárně upraveny vzájemné vztahy řídicích článků MV a jeho centrály, takže nebylo možno ani na úseku služeb vytvořit všechny normy pro řídicí činnost, které k řádnému chodu služby byly nutné a po nichž pracovníci podřízených součástí oprávněně volali.

Příloha č. 2, k rozkazu MV č. 42

~~PŘÍSNĚ TAJNĚ!~~

Výtisk č.: * 000055

Akční plán československé rozvědky

*Nebyl vydán ani rozslán na útvary
v důsledku jeho zpracování
viz RMV č. 25/1968*

Odbor archivní a spisové služby
ZRUŠEN STUPĚŇ TAJNOSTI (SWAZIKU)
dnem 1. 4. 1992, podle zákona č. 6/1999.

Mgr. Jan Frolík

A. Frolík

**Akční plán
československé rozvědky**

archiv bezpečnostních
složek

Socialistická společnost a rozvědka

Pohyb československé společnosti k moderní socialistické demokracii a začátek hlubokých změn v dosavadním státním a stranickém systému a myšlení má plný odraz v celé československé rozvědce. To prokázala i konference stranického orgánu rozvědky v březnu 1968. Mnohaletá snaha budovat efektivní rozvědný aparát, uplatňovat vědecký přístup k řešení problémů a navrhnout progresivní opatření k zvýšení účinnosti práce celého zpravodajského systému republiky, narážela na systém tuhého centralismu. To však nyní současně umožňuje, aby se vycházelo ze všech progresivních myšlenek, které v československé rozvědce již dříve vznikaly, aby byly dále rozvíjeny a prohlubovány a aby byly vytvářeny podmínky pro myšlenky nové. Protože však i československá rozvědka byla zasažena ve svém vývoji deformacemi (především voluntaristickým a neracionálním zaměřováním, vyplývajícím z jejího zařazení a podřízení) a s nimi spojeným myšlením, je zákonitý i střet názorů na další vývoj tohoto aparátu a jeho bezprostřední i dlouhodobé úkoly.

Akční program má přispět k sjednocení pracovníků rozvědky na takové základně, která odpovídá společenskému pokroku a současně vytyčit bezprostřední praktické úkoly, které před námi stojí.

Obecně lze říci, že současný společenský vývoj staví před rozvědku tři hlavní okruhy úkolů:

1. Uplatnit všechny základní principy, formulované vedením státu a strany, na vnitřní život československé rozvědky

Protože v zápase socialistických a demokratických sil proti agresivním snahám světového imperialismu stojí ČSSR rozhodně na straně pokroku, demokracie a socialismu a jestliže bude současně formulovat výrazněji vlastní stanovisko k základním otázkám světové politiky, pak československá rozvědka musí přísně a zásadně vycházet z toho, že je součástí systému, který tyto principy bude prosazovat do všech praktických operací. Socialistický charakter státu nutno chránit našimi operacemi proti centřům nepřátelských speciálních složek a současně

výrazně posilovat konkrétními hospodářskými, kulturními i vědeckými úspěchy Československé socialistické republiky a tedy i opatřeními k posilování jejího hospodářského a vědeckotechnického potenciálu.

V životě československé rozvědky je zapotřebí uplatňovat široký prostor pro iniciativu a otevřenou výměnu názorů jako předpoklad pro kvalitní velitelské rozhodování, činit praktická opatření pro vědecké metody, racionalizaci práce, kvalifikované řízení, podporu talentů a objektivní kritéria pro hodnocení lidí a jejich práce, pro větší samostatnost v rozhodování a tomu odpovídající odpovědnost, pro respektování humanistického poslání socialismu a tedy i etiku rozvědné práce.

2. Přizpůsobit formy práce rozvědky tomu, jak demokratizační proces ovlivnil a ovlivňuje občany a státní i společenské instituce

Zásadní strukturální změny celé organizace společnosti jsou nevyhnutelné a dávají do pohybu všechny organizační prvky státu, společenské organizace a výrazně se promítají do praxe, stylu života a psychiky občana. Formy starých vazeb československé rozvědky na státní a hospodářské instituce, společenské organizace i občany, které byly odrazem centralisticko-byrokratického modelu státu, jsou proto neudržitelné, vyžadují přehodnocení a přeměnu v novou kvalitu na vyšší, přísně objektivizované základně.

3. Najít přesné a účelné místo pro československou rozvědku v systému státního aparátu

Moderní vědecký přístup vedení státu a strany k funkci státního aparátu a k racionalizaci jeho práce vytváří konečně podmínky pro to, aby byly respektovány objektivní ukazatele a rozvědky dostala takové úkoly, místo a společenské postavení, jaké odpovídá tomuto speciálnímu aparátu. Žádný moderní stát se neobejde bez tajné zpravodajské služby, jejímž úkolem je shromažďovat v zahraničí tajné, jinými prostředky nedosažitelné informace politické, hospodářské, vědeckotechnické, bezpečnostní i obranné, jako jeden z podkladů pro rozhodování centra a aktivně se podílet na realizaci těchto státních rozhodnutí. Bez rozvědky se neobejde ani československý socialistický stát, který jde po nevyzkoušené cestě k modelu

moderního socialistického a demokratického státu v podmínkách světového soutěžení socialismu s kapitalismem, imperialistické agrese, národně osvobozenického hnutí na jedné straně a nutností zajistit bezpečnost a prosperitu socialistického státu na straně druhé.

Je nutno na základě hluboké analýzy současných i perspektivních úkolů v souhrnu současných i předpokládaných podmínek přebudovat rozvědku v moderní, vysoce kvalifikovaný, dokonale fungující a efektivní aparát, velikostí a vybavením odpovídající úkolům a možnostem, který bude specifickými rozvědnými metodami a prostředky plnit vymezené úkoly v zájmu ČSSR a tím i zemí socialistické soustavy jako celku. S tím souvisí především koncentrace úsilí rozvědky na Evropu, dále na USA a jiné země v souladu s důležitými zájmy ČSSR.

Tyto tři hlavní okruhy úkolů se výrazně promítají do celé rozvědné problematiky a je proto nesporné, že jedině hluboké přehodnocení a zásahy do organismu rozvědky a všech oblastí její činnosti mohou splňovat stanovené požadavky. Přitom však takové zásahy musí být výsledkem důkladných analýz, aby se zabránilo nebezpečí subjektivismu a voluntarismu. Výchozími body pro realizaci těchto úkolů jsou analýzy, které byly již provedeny jak obecněji, tak ke specializovaným otázkám, zejména Problémová analýza československé rozvědky a další analýzy z tohoto programu vyplývající.

Aplikace úkolů je přitom aplikací na specifickou složku státního aparátu, jehož základní charakteristiku tvoří ve zjednodušující zkratce zejména tyto skutečnosti:

- jde o tajnou zpravodajskou službu, která je svým zaměřením, obsahem práce, výslednou produkcí a operačním prostorem součástí informačního systému zahraniční služby;
- hlavním úkolem je získávat tajné signály, informace a dokumenty o politických, vojenských, špionážních a hospodářských akcích, záměrech, plánech, prostředcích a silách nepřítele proti ČSSR a zemím socialistického tábora; získávat tajné zpravodajské podklady pro rozhodování vlády na úseku zahraniční politiky a zahraničního obchodu a provádět tajné akce k podpoře těchto rozhodnutí; získávat tajnými prostředky cenné podklady pro vědeckotechnický výzkum a vývoj;

- je tedy meziresortním orgánem v důsledku rozsahu svého záběru a svými vazbami na vládu a řadu resortů, které mají ovlivňovat zaměření a na něž je orientována výsledná produkce. Získávání a předávání informací, avšak i tajné operace na podporu rozhodnutí vlády, jako vymezený obsah práce prokazují, že nejde o represivní orgán;
- základní metody práce jsou založeny na využití tajných spolupracovníků, kteří mají přímé nebo zprostředkované informace z center soustřeďujících státní nebo průmyslové tajemství kapitalistických států a na zpravodajských operacích, které rozvědku k takovýmto centrům přibližují a tato centra rozhodování našimi tajnými opatřeními ovlivňují nebo dezorientují;
- významný podíl hraje — vzhledem k limitům v přístupu k přísně střeženým informacím — soustřeďování, zpracování a analýza dat získaných jak zpravodajskými operacemi, tak rozbořem příslušných, z hlediska sledovaných problematik nezbytných informací;
- zpravodajské operace řídí a provádějí pracovníci rozvědky na území cizích států i z území ČSSR, výlučně však k objektům zpravodajského zájmu, které se nacházejí na teritoriu cizích států. Pracují pod krytím některých legálních čs. institucí v zahraničí, nelegálně jako fingovaní cizí státní příslušníci, pod krytím některých institucí v ČSSR, cestou výjezdů do ciziny atd.

Z této charakteristiky současně vyplývá, že jde o centrální instituci moderního státu svou funkcí, svými hlavními vazbami a svým působením v zahraničí. Obsah, formy a metody práce rozvědky ani její organizace nijak nesouvisejí s vnitřním členěním státu. Proto je účelné konstituovat ji jako samostatný orgán řízený federální vládou. Přitom citlivost problematiky současně vyžaduje, aby bylo racionalizováno její zaměřování, zajištěna její legalita a tím i jistota jejích pracovníků, jakož i institucionální a společenská kontrola.

Nutnost racionalizace rozvědné práce

Bez postupného zapojení republiky do procesu vědeckotechnické revoluce nelze zajistit přitažlivost a převahu socialistického společenského zřízení. Tomuto procesu je podřízena i přísná racionalizace práce všech organizačních prvků státního aparátu a hospodářství. To se týká i rozvědky jako celku i jejích jednotlivých úseků.

Základním a bezprostředním požadavkem je nutnost uvést v život už léta teoreticky jasné požadavky, aby rozvědka plnila jednak úkoly, které nelze zajistit jinými zpravodajskými prostředky, jednak aby **paralelně** s ostatními složkami zahraniční služby získávala vlastními specifickými metodami informace i k dalším specifikovaným závažným otázkám; tím k těmto otázkám zajistit nezbytnou a žádoucí redundanci informací. (Do nutné redundance zahrnujeme — v případech, kde nám to bude vládou uloženo — i rozvědné prověřování poznatků, které docházejí jinými kanály). Jde tedy o řešení problému účelné proporce mezi dělbou práce na straně jedné a potřebnou redundancí na straně druhé.

Racionalizačnímu procesu odpovídá zásada, že pouze ta instituce, která prokáže schopnost plnit svou účelnou funkci, má ve struktuře socialistického a demokratického státu právo na existenci. To tedy vyžaduje, aby účelnost naší služby byla nepřetržitě prokazována, a to i v období přestavby a základních strukturálních změn. Proto má každý pracovník rozvědky mimořádnou odpovědnost za to, aby svými praktickými pracovními výsledky denně prokazoval význam rozvědky pro vedení státu a strany.

Přitom je nezbytné zásadně prověřit, zda stávající organizační uspořádání československé rozvědky, formy řízení, metody a výsledky práce, kádry, informační a funkční vazby vně i uvnitř rozvědky a hmotné prostředky jsou adekvátní funkčnímu poslání československé rozvědky a cílům, kterých má rozvědka dosahovat. K tomu je žádoucí najít (odvodit, stanovit) vhodná kritéria (včetně omezujících), podle nichž bude možné prosazovat zaměření, potřeby a výsledky činnosti rozvědky, stejně jako najít nejúčelnější organizační uspořádání, metody práce, informační systém, vzájemné vazby atd. Jde o to, aby

československá rozvědka byla účelně organizovaným systémem, plnícím odpovídajícími metodami a prostředky vymezené společenské funkce pro zajišťování a posilování postavení ČSSR v rámci systému čs. zahraničních služeb.

Tento účel sleduje vypracovaný návrh komplexní analýzy československé rozvědky: při použití odpovídajících současných poznatků o řízení a dalších vědních disciplín najít objektivní soubor (souhrn) vnějších i vnitřních vzájemně působících komponentů, ovlivňujících činnost čs. rozvědky jako celku a omezit působení subjektivních faktorů při řešení problémů československé rozvědky.

Komplexní analýzu československé rozvědky bude třeba chápat jako součást procesu uplatňování vědeckých metod v rozvědce. Věda se stále více bude prosazovat jako rozhodující materiální síla společnosti. V rozvědce je nutné položit zvláštní důraz na to, aby možnost využívat vědy se změnila ve skutečnost. To vyžaduje:

- A. Z pozic tvůrčího marxismu na všech úsecích při analytické činnosti a na úsecích řídicích a studijních zvlášť uplatňovat všeobecné zásady vědeckého, objektivního přístupu k poznávané skutečnosti. Je to nezbytné právě pro tak citlivou organizaci jako je rozvědka, pro kterou je subjektivismus a voluntarismus největším zlem.
- B. Prozkoumat, které vědní obory a které výsledky, jichž dosáhly a metody, které používají, jsou aplikovatelné v rozvědné teorii a praxi.
- C. Na základě takového zjištění vytvářet podmínky organizační, kádrové, materiální atd. pro jejich co nejrychlejší zavádění do rozvědné teorie a praxe (např. psychologie).
- D. Zprostředkovat vědecké poznatky těm pracovníkům rozvědky, kteří jich ve své praktické činnosti mohou a mají využívat.
- E. V souladu se současnými i perspektivními potřebami rozvědky zajišťovat moderní operativní a spojovací techniku a jiné prostředky materiálního zabezpečení.

Nástup k vědeckotechnické revoluci ve světě přináší i nové jevy v operačních prostorech naší rozvědky. Dochází k nebývalému soustředování moci v centrech rozhodování, ke značnému zvýšení kvality v ochraně tajných informací a nasazení

prostředků speciální techniky, k inflaci informací a nutnosti třídit a vyhodnocovat je za pomoci nejmodernější výpočetní techniky. To zvyšuje požadavky na kvalitu lidí, schopných překonávat obtíže, schopných orientace a dostatečně fundovaných pro pochopení funkce vědy a techniky v procesu získávání a vyhodnocování informací.

Nutnost zapojovat republiku do procesu vědeckotechnické revoluce zvyrazňuje úkol, aby tajné prostředky rozvědky výrazněji posilovaly také vědeckotechnický potenciál republiky. Přitom musí být jasné, že jde o posilování socialistické republiky a že tedy souběžným úkolem zůstává úkol zajistit její bezpečnost ve světě a socialistický charakter.

Z toho vyplývá, že současný početní stav, kvalifikace, stupeň zvládnutí příslušných vědeckých disciplín a rozsah zaměření naší rozvědky se budou dostávat do rozporu s principy společnosti v období racionalizace a nástupu k vědeckotechnické revoluci. Rozvědka vznikla a rozvinula se v široký aparát v podmínkách centralisticko-byrokratického státu naprosto zákonitě. Dnes stojíme před úkolem vybudovat vysoce efektivní řídicí a administrativní aparát centrály, dokonale zakonspirovaný a plně využitý výkonný aparát v legalizacích v ČSSR a zahraničí a prosadit přísnou účelnost práce a výsledky vědy do operativy, analytiky a pomocných složek.

Předběžné principy nového modelu, který bude vyústěním závěrů probíhajících a plánovaných analýz, stojí v současné době na těchto zásadách:

Rozvědka je centralizovaný orgán, který pracuje podle pokynů vlády ČSSR a je jí přímo podřízen. Vrcholným stupněm dvoustupňově organizované struktury je centrála, která je orgánem především koncepčního a operativního řízení. Na základě vstupních informací řídí a organizuje jak svoji činnost, tak činnost podřízených článků prvního stupně. Prostřednictvím vnějších vazeb na další instituce, které ovlivňují obsahové zaměření rozvědky a na základě vlastní rozvědné analýzy rozhoduje o konkrétním obsahovém zaměření rozvědné práce. Řídí jednotlivé články výkonného aparátu, organizuje jejich součinnost a efektivní využití informačních zdrojů. Soustřeďuje informace politického, hospodářského, vědeckotechnického, bezpečnostního i obranného charakteru, zajišťuje jejich zpracování a předává je příslušným institucím.

Prvním stupněm organizační struktury jsou výkonné orgány, organizované jako zahraniční rezidentury nebo rozvědné

expozitivity na zájmových pracovištích v ČSSR a v místech roz-
vědného zájmu bez ohledu na vnitřní členění státu.

Všechny tři dosavadní pracovní varianty modelu počítají se zaměřením práce ve všech základních liniích — politické rozvědky, zahraniční kontrarozvědky a vědeckotechnické roz-
vědky. Rozsah zaměření a důraz na jednotlivé problematiky a teritoria jsou předpokladem pro stanovení stavů a proporce jednotlivých linií i štábních útvarů.

Pracovní varianty dále počítají s takovou organizační strukturou, která by respektovala požadavky řídicího systému i výkonu jak z hlediska teritoriální, tak i linijně-odborné specializace a která by odpovídala současné vývojové etapě a stanoveným úkolům. Při rozhodování o konečném modelu je nutno vyřešit rozpor, který vyplývá z dvou rozdílných hledisek — teritoriálního nebo funkčního dělení, tedy hledisko pružnosti a jednoty řízení na straně jedné a hledisko odborné diferenciace metod na straně druhé. Přitom je však zřejmé, že základní metodika rozvědné práce je jednotná. Konečný model bude v té či oné míře optimální kombinací obou hledisek.

Racionalizace práce a plné fungování celého systému vyžaduje rovněž, aby byly na příslušnou úroveň postaveny vnější vazby rozvědky. Kromě vazeb řídicích jde zejména o tyto hlavní typy vnějších vazeb:

1. Vazby určující obsah práce (vstupní informace)
Vláda a její resorty, zejména MZV, MZO, MNO, ministerstvo techniky, průmyslová ministerstva, čs. kontrarozvědka.
2. Vazby pracovní-provozní
 - Ministerstvo školství, vysoké školy, čs. kontrarozvědka, MZV, MZO, PZO, ČTK, ministerstvo kultury a další čs. instituce v zahraničí (vazby pro výběr a legalizaci pracovníků rozvědky),
 - Čs. kontrarozvědka, sledování, operativní technika, kriminální služba, pasy a víza (osoby pro operativně technický provoz),
 - Orgány a výzkumné ústavy zahraniční služby, čs. kontrarozvědka, ZS-GŠ, ministerstvo techniky, průmyslové podniky a výzkumné ústavy (vazby koordinační a poradenské).
 - Ministerstvo financí, důchodové zabezpečení, doda-

vatelské podniky apod. (vazby pro finanční materiálně-technické zabezpečení).

3. Vazby pro realizaci produkce (výstupní informace)

- Vedoucí představitelé státu, kteří dostávají pravidelné denní zpravodajství rozvědky,
- MZV, MZO, MNO, ministerstvo techniky, čs. kontrarozvědka a další, které dostávají signály, informace a dokumenty k vlastnímu využití.

4. Vazby kontrolní

- Exekutivní kontrola, prováděná nadřízeným článkem státního aparátu s tímto obsahem: kontrola zaměření práce, míra efektivnosti plnění rozvědných úkolů, harmonie rozvědné práce a politických zájmů státu, finanční kontrola,
- kontrola Národním shromážděním, prováděná zvláštní komisí z členů výboru zahraničního a branného a bezpečnostního.

Praktické formy jednotlivých vnějších vazeb budou jednotlivě posouzeny, v úvahu však přichází zejména tento přístup:

- a) přímý operativní a informační styk mezi rozvědkou a některými jejími partnery normativně upravený,
- b) přímý styk charakteru ad hoc,
- c) zřízení kooperačních oddělení rozvědky (složených z jejích příslušníků) uvnitř některých resortů, eventuálně institucí,
- d) vytvoření funkce stálých styčných důstojníků,
- e) vytvoření koordinačních meziresortních výborů po horizontální linii, zejména Koordinačního výboru pro zahraniční službu.

III.

Člověk v rozvědné práci

Změněná vnitropolitická situace a probíhající demokratiizační proces hluboce zasáhne do dosud uplatňovaných forem

a metod práce a postaví zvýšené požadavky na úroveň a kvalitu práce orgánů, jejich samostatnost, schopnost vlastní orientace ve složitých situacích i resistance k těžkým tlakům. Tím vystoupí všestranně do popředí důležitost lidského faktoru jako nejdůležitějšího faktoru v rozvědné práci vůbec. Vedení rozvědky věnovalo sice již několik let pozornost studiu nových přístupů k těmto problémům, ale mělo tu objektivně příliš úzký prostor a dosavadní tempo realizace bylo proto pomalé.

Bez ohledu na konečné řešení šíře zpracovávané problematiky, vnitřního modelu rozvědky a bez ohledu na počty orgánů, které bude naše služba k plnění úkolů potřebovat, bude neustále docházet k přirozené obměně pracovníků. To tedy znamená, že bude i nadále pokračováno ve výběru nových pracovníků při současném výrazném zlepšování národnostního složení rozvědky, vycházejícím z principu rovnoprávnosti národů ČSSR. Při náboru je třeba vycházet výlučně ze stanovených kritérií, politických a morálních a kvalifikačních předpokladů a schopností a přísně je dodržovat. Výběr provádět na základě profesiogramů, které stanoví prvořadě požadavky na pracovní funkci a odvozeně od toho požadavky na pracovníka.

Výběr nových příslušníků nutno provádět s dlouhodobým předstihem. Zajistit, aby nejschopnější operativní pracovníci, s potřebnými politickými, odbornými i osobními kvalitami byli po delší časové období s kandidáty přijetí do rozvědky v pracovním styku, v jehož průběhu by prováděli poznávání. Zajistit tak, aby byli do rozvědky přijímáni pouze takoví pracovníci, u nichž budou předem v praxi prověřeny pro tuto práci základní předpoklady.

Je nutno vyzkoušet možnost nezařazovat nově přijímané pracovníky dlouhodobě do centrály, ale umísťovat co nejdříve do legalizací. Jejich operativní přípravu organizovat event. individuálně. V rámci celkového výchovného procesu, vedle pěstování pozitivních, morálních a politických kvalit, zaměřit odbornou rozvědnou přípravu přísně účelově ve vztahu k určitému teritoriu a také stanovené linii práce. Prověřit tak možnost výrazného zkvalitnění celkové přípravy a toho, aby rozvědce při plném utajení vyrůstali odborníci, kteří by měli pocit pevné sounáležitosti k rozvědce a byli schopni plnit i nejnáročnější úkoly. Při postupné realizaci tohoto nového způsobu výběru a legalizací bude ovšem nutno důkladně rozebrat jeho důsledky pro celý systém rozvědky. (Např. nové požadavky na školící a řídicí aparát, problém vytvoření vztahu mezi jednotli-

vým rozvědčíkem a kolektivem, zejména při příchodu na rezidenturu, hluboké poznání jeho vyvíjející se osobnosti, ale i problému specializace v centrále aj. Najít optimální řešení rozporu mezi oběma krajními variantami je jedním z důležitých úkolů komplexní analýzy).

V důsledku nové vnitropolitické situace a s postupným zaváděním nové soustavy řízení dojde nutně ke změnám i v možnostech obsazování legalizačních funkcí. Je třeba vycházet z toho, že napříště se stanou pro legalizační úřady přijatelnými pouze ti pracovníci, kteří budou schopni plně příslušné funkce vykonávat. Podle tohoto hlediska je třeba též perspektivně upravit kvalifikační požadavky a profesiogramy, aby byly v souladu s požadavky legalizací.

Pro budoucí práci je třeba vycházet z toho, že se sníží počet legalizačních míst v tradičních legalizačních úřadech, ačkoliv základní pozice nutno udržet tak, jak to odpovídá nutnosti, vyjádřené zkušeností všech socialistických i kapitalistických zpravodajských služeb. Je však nezbytné zabývat se urychleně vysíláním pracovníků a využíváním takových legalizací, které jsme dosud nevyužívali. (Např. ÚMPE, jednotlivé ústavy ČSAV, některé katedry vysokých škol, čs. Státní a Obchodní banka, exportní oddělení podniků, ale i možnosti dlouhodobých soukromých, studijních a pracovních cest). Využívání těchto možností je však možné jen za předpokladu, že budeme postupně více používat dlouhodobých legalizací, že budeme u některých pracovníků legalizace chápat jako celoživotní zaměstnání. Přitom bude možno trvat i na tom, aby se naši pracovníci v zásadě v legalizacích prosazovali sami, bez přímých zásahů rozvědky, ovšem v souladu s jejími potřebami. To ovšem vyžaduje, aby byl vyřešen způsob připoutání těchto příslušníků k rozvědce, jak politickomorálním prestižem tohoto povolání v naší společnosti, tak i odpovídajícím odměňováním za rozvědnou práci, pro kterou musí být vytvořeny podmínky v pravidelném styku, úkolování a řízení (tj. vedle vlastních legalizačních úkolů), jakož i odpovídajícími právními zárukami proti jednostrannému zrušení svazku s rozvědkou. Pro kvalitní plnění rozvědných úkolů a pro zajištění správných vztahů k rozvědce musí být ovšem vytvořeny i takové podmínky, jako je pravidelný styk, řízení atd. Neodkladně přistoupit také k tomu, že budeme organizovat nové legalizace do všech důsledků, s radikálním zredukováním počtu osob, které by byly informovány o tom, že se jedná o naše pracovníky. (Tento problém ovšem

vyžaduje zásadní schválení vládou). Prostudovat možnost zřizování samostatných krycích institucí rozvědky v zahraničí, případně i v ČSSR.

Vysokým požadavkům na vzdělání, odbornou rozvědnou i legalizační kvalifikaci, morální vlastnosti a vysokou politickou vyspělost, které jsou na pracovníky rozvědky kladeny, musí v budoucnu odpovídat celý systém právního, sociálního a hmotného zabezpečení. Je třeba vytvořit předpoklady pro dlouhodobější racionální vývoj mzdové politiky, který by dal pracovníkům větší perspektivu a pocit sociální jistoty. V rámci nového mzdového systému prohloubit diferenciaci mezd v návaznosti na dosaženou kvalifikaci a hodnocení výsledků práce u jednotlivých pracovníků. Do výše pracovní odměny zahrnout i zaplacení rizika, vyplývajícího ze ztráty původní kvalifikace, k níž po určité době práce v rozvědce dochází. To vyžaduje urychlené dopracování nového systému hodnocení podle hledisek naší služby jako nezbytného podkladu pro odměňování. Prostudovat vhodnost zavedení vnitřního konkursního řízení pro obsazování náčelnických a speciálních funkcí a při výběru rezidentů případně i jiných pracovníků do zahraničí.

V zájmu efektivní reprodukce pracovní síly hledat urychleně účinné cesty ke zlepšování pracovního prostředí, zdravotní péče a rekreačních možností. Za jednu z nejzákladnějších otázek považovat řešení bytových problémů, zejména u nově přijímaných pracovníků. O situaci informovat rozhodující nadřízené orgány s požadavkem plynulého řešení; současně pozorně sledovat všechny nově se projevující možnosti očekávaného celostátního řešení a pohotově se zapojovat do všech dostupných akcí.

Změny v rozsahu práce, zpracovávaných problematikách, operačním prostoru rozvědky a z toho vyplývající změny v organizačním uspořádání naší služby mohou mít za následek určité přesuny pracovníků, a to jak uvnitř rozvědky, tak i z rozvědky do jiných úseků státní správy, především MV. Podobně jako v čs. hospodářství a státním aparátě je tato situace důsledkem minulých deformací, bez jejichž odstranění není další vývoj možný. Přitom nutno vycházet ze zásady, že tito pracovníci by neodcházeli ze své viny, že své dosavadní úkoly plnili a že jejich případy nutno řešit citlivě, protože mají plný morální nárok na to, aby eventuální odchod z rozvědky neměl za následek podstatné snížení jejich životní úrovně. Šlo by o to, aby v případě potřeby odešli pracovníci objektivně nejméně

perspektivní, přičemž neperspektivnost je třeba posuzovat z hledisek celospolečenských, nikoliv z hledisek jednotlivých úseků. Jednou částí řešení by bylo i řešení dlouhodobé, vycházející z odchodu rostoucí části pracovníků do důchodu po roce 1970. Je však třeba zajistit soubor opatření k řádnému sociálnímu zajištění — eventuelně předčasně odcházejících, aby dostali odpovídající a vyhovující zaměstnání, v kterém by pokud možno měli příležitost dobrovolně spolupracovat i nadále s rozvědkou, které věnovali léta práce a kde získali řadu zkušeností.

V otázkách pracovních vztahů v plné šíři bude podporována řádná nová právní úprava ve vojensky organizovaných útve-
rech státní správy.

Bude podporován požadavek zavedení definitivy jako zá-
ruky proti subjektivním zásahům vůči pracovníkům.

V celé této oblasti zajištění právní a sociální jistoty pracov-
níků rozvědky připadne významná úloha odborové organizaci,
jejíž postavení bude zajištěno i v novém statutu rozvědky.

Změny, k nimž dochází v našem společenském a politickém
životě, se však odrazí i na našich vztazích a poměru vůči zájmo-
vým osobám doma i v zahraničí. Náročné úkoly rozvědné prác-
ce bude třeba i nadále plnit pomocí širokého aktivu externích
spolupracovníků, budovaného v řadách našich státních občanů,
kteří se z titulu svého pracovního zařazení dostávají do styku
s našimi zájmovými osobami z řad cizích státních příslušníků.
Základem této spolupráce bude výhradně buď aktivní politický
postoj a partnerství, anebo konkrétní smlouva o dílo s přísluš-
ným odměňováním. To ovšem zvýší nároky na naše příslušníky
z hlediska politické i odborné úrovně. Vedle toho je ovšem
nutno propracovat jednak otázku vhodných opatření pro krytí
rizik spolupráce s rozvědkou, jednak otázku zákonného posti-
hu při porušení státního tajemství a při jiném ohrožení zájmu
ČSSR.

Lze počítat s tím, že dojde ke zvýšení prestiže ČSSR u po-
krokových lidí na mezinárodním fóru, což bude mít nesporně
pozitivní vliv na možnosti a výsledky operativní práce v zahra-
ničí. Ve vztahu ke všem zájmovým osobám, zejména zpravodaj-
ským stykům, typům a agentuře bude možno vycházet z mě-
nících se názorů na ČSSR, operativně těžit z nové přitažlivosti
ČSSR a ve větší míře než dosud využívat ideologických motivů
v celé naší agenturně-operativní práci. I u agentury uvažovat
o vhodném sociálním a materiálním krytí rizik spolupráce
s námi.

V zájmu publicity a popularizace práce čs. rozvědky zaměřené k vybudování a posilování její prestiže začít systematicky provádět kvalitní, diferencovanou moderní propagaci a působit tak na široké vrstvy obyvatelstva, na potenciálně kvalifikovaný aktiv a zájmové osoby v ČSSR i v cizině. V propagaci zdůrazňovat cíle rozvědné práce a význačný podíl, kterým se čs. rozvědka podílí na budování naší společnosti a ochraně zájmů ČSSR.

IV.

Spolupráce se socialistickými rozvědkami

Zvýraznění pracovního zaměření rozvědky na plnění specificky československých potřeb po všech pracovních liniích je současně příspěvkem československé rozvědky k plnění internacionálních zájmů socialistického tábora jako celku. Československá rozvědka zůstane pevným článkem kooperačního zpravodajského systému zpravodajských služeb socialistických zemí, protože i tím přispěje k zajištění existence a bezpečnosti československého socialistického státu. Československá rozvědka bude nadále v optimálně možné míře přispívat svou zpravodajskou produktivitou sovětské rozvědce v otázkách globálního strategického významu a respektovat tuto společnou potřebu socialistických zemí ve svém pracovním zaměření.

V dalším postupu bude československá rozvědka vycházet ve spolupráci se socialistickými rozvědkami z těchto hlavních zásad:

1. Spolupráce rozvědek, její obsahová náplň i šíře je specifickou částí mezivládních dohod ČSSR s ostatními socialistickými státy a čs. rozvědka bude iniciativně a tvořivě aplikovat státní politiku ČSSR v této oblasti s přihlédnutím ke všem zvláštním podmínkám, platným pro problematiku rozvědné spolupráce.
2. Obsah spolupráce rozvíjet důsledně na principech vzájemné rovnoprávnosti, oboustranné výhodnosti a efektivity.
3. Působit podnětně k dalšímu rozvoji profesionálních strá-

nek spolupráce se socialistickými rozvědkami, aby byla přiměřená potřebám mezinárodní situace včetně jejích krizových momentů a celkovému systému spolupráce nepřátelských služeb proti nám jak po obsahové stránce, tak v technice spojení a rychlosti výměny informací.

S přihlédnutím k těmto zásadám a po analýze vývojových tendencí a možností spolupráce socialistických rozvědek v posledních letech budou sledována tato opatření:

1. Směr prohlubování spolupráce rozvíjet diferencovaně s přihlédnutím k specifickým potřebám jednotlivých linií naší rozvědky a k existenci specifických společných zájmů s jednotlivými socialistickými rozvědkami.
2. Ve výměně zpravodajských informačních materiálů zlepšovat tématickou skladbu zvyšováním počtu informací k otázkám přednostního zájmu.
3. Zlepšovat kvalitu výměny objektových a metodických informací; na základě důsledné analýzy vývoje signálů a změn v činnosti nepřátelských objektů, rozhodovacích mechanismů a bezpečnostních rizik pro socialistické země rozvíjet kritéria pro naše zájmy a pracovat podle společných plánů při zjišťování a prověřování poznatků v této oblasti.
4. Vytvořit spolehlivě fungující systém výměny informací krátkou cestou a zajistit rychlé a spolehlivé spojení pro případ krizových situací.
5. Sledovat nadále perspektivu účelné dělby práce mezi socialistickými rozvědkami zejména se zřetelem na problematiku, kde by mohlo dojít z důvodů ekonomičnosti k zúžení našeho pracovního zaměření.

V.

Perspektivní plán a současná situace

Přístup k zpracování perspektivního plánu čs. rozvědky na období 1965—1970 vypracovaného z naší vlastní iniciativy a formulace jeho základních postulátů byly pozitivním přínosem

k ujasňování základních cest a metod k vybudování modelu čs. rozvědky v podmínkách nástupu k vědecko-technické revoluci. To také umožňuje, aby se (po provedení dílčích změn) v základních směrech vycházelo z perspektivního plánu i nadále a současně vytvořil časový prostor pro solidní přípravu nového výhledového plánu rozvědky.

Formulace hlavních rysů předpokládaného mezinárodního vývoje a operativní situace v podstatě odpovídá i v současné době. Perspektivní plán byl postaven na třech základních funkcích: získávání zpravodajských podkladů pro čs. zahraniční politiku a zahraniční obchod a provádění tajných operací na jejich podporu; získávání cenných podkladů pro vědecko-technický výzkum a vývoj, důležitý z hlediska obrany a rozvoje vědecko-technického potenciálu ČSSR; získávání signálů a zpráv o akcích k narušení vnitřní bezpečnosti republiky.

Zpravodajské úkoly podtrhovaly zejména:

1. Tajné záměry USA, Francie a Anglie v oblasti politické a ekonomické vůči ČSSR a ZST; akce proti jednotě socialistického tábora; plány jaderné síly NATO a jiné formy přístupu NSR k jadernému vyzbrojování; plány na využití „německé otázky“ k udržování napětí v Evropě; řešení rozporů v NATO a EHS, zejména rozpory mezi USA a Francií a jejich odraz v NSR; infiltrace nepřítele v rozvojových zemích a pokusy o narušování pozic ČSSR a zemí ZST v těchto zemích.
2. Stav výroby a technologie zbraní hromadného ničení a jejich nosičů; nové utajované směry základního vědeckého výzkumu s vážnými důsledky pro hospodářství, obranu a politickou rovnováhu (z oboru chemie, metalurgie, elektroniky, automatiky, atomové energetiky, strojírenství, zbrojní techniky).
3. Organizace, kádry, metody a prostředky práce rozvědných orgánů nepřítele, zejména pracujících proti ČSSR (s koncentrací na speciální služby USA, NSR, VB a Francie); signály o průnicích nepřítele k čs. státnímu tajemství zpravodajskými operacemi; spojení nepřítele na osoby, které předávají cizí moci informace proti zájmu čs. státu.

Operativní úkoly podtrhovaly zejména:

1. Vytváření podmínek pro hlubší průniky do cenných objektů, získávání specializované pomocné agentury, práci

s perspektivní agenturou, získávání agentury pro aktivní opatření a vlivovou práci, práci pod cizí vlajkou a práci ve třetích zemích (jako předpokladu pro operace v cílových zemích).

2. Vytvářet základní podmínky na postupné rozšiřování práce z nelegálních pozic, současně zajistit komplexnost operativní práce legálních rezidentur.
3. Organizaci akcí proti přípravám k prodloužení paktu NATO, ke kompromitaci revanšistických a militaristických tendencí v NSR proti americké infiltraci v zemích NATO a klíčových rozvojových zemích, proti snahám narušit ekonomické styky s ČSSR pod tlakem nepřítele.

Některá výchozí hlediska pro zpracování perspektivního plánu nebyla předem dostatečně obsahově vyjasněna a kategorizovaně formulována. V důsledku toho došlo k faktickému nesprávnému výkladu jednotlivých základních pojmů, což se týkalo zjednodušování pojetí práce proti hlavnímu nepříteli a zaměřování metodického zaměření činnosti nelegální rozvědky za zaměření obsahové. Přežívaly rovněž tendence dalšího extenzivního budování československé rozvědky jako rozvědky velmocenského typu a zaměření.

Tyto skutečnosti se projeví v tom, že nelegální rozvědka byla v perspektivním plánu označena jako samostatná linie československé rozvědky s vlastním pracovním zaměřením, ačkoliv je evidentní, že jde o speciální metodiku, plnící všechny tři základní funkce československé rozvědky, v závislosti a ve spolupráci se všemi pracovními liniemi československé rozvědky.

V důsledku minulého pojetí budování československé rozvědky v posledních letech byla kromě tří základních funkcí čs. rozvědky vytvořením „služby zvláštního určení“ stanovena další funkce československé rozvědky. V nových podmínkách a orientaci čs. rozvědky se jeví nutnost posouzení dalších perspektiv této funkce čs. rozvědky.

V souvislosti s měnícími se podmínkami práce čs. rozvědky je nutno přehodnotit metodiku legální i nelegální činnosti, zvláště bude třeba ocenit únosnost metod používaných legálními rezidenturami v Evropě, USA i jiných zemích našeho rozvědného zájmu. Z těchto hledisek je nutno přezkoumat i formulaci úkolů v hlavních teritoriích a šíři zaměření rozvědné práce především v rozvojových zemích a v praxi prosadit zá-

sady, rozpracovávané v průběhu posledních dvou let, pokud jde o zpřesnění zaměření naší práce a zintenzívnění zpravodajství a odpovídající úpravou pracovních postupů (krizové situace a oblasti).

Vývoj sám si vynucuje odstranit priority a již neodpovídající proporce funkčního a organizačního charakteru v tradiční struktuře, zejména pak ve vztahu mezi jednotlivými liniemi práce.

Prosazení racionalizačních hledisek stanovených v perspektivním plánu v řídicí a organizační práci, povýšení významu analytické práce, prohloubení vnější koordinace rozvědky s ostatními úseky státního aparátu a modernizace kádrové práce byly na překážku deformace v bývalém řízení rozvědky v systému aparátu ministerstva vnitra. Pro progresivní návrhy opatření k těmto problémům se vytvářejí podmínky teprve v současné době, zejména na základě závěrů, jež v tomto směru poskytlo lednové plénum ÚV KSČ.

Dořešení vnitřní koordinace práce rozvědky a řízení bude řešeno v souvislosti s novým modelem.

VI.

Opatření pro období přechodu k novému modelu rozvědky

Před rozvědkou stojí řada bezprostředních úkolů, jednak k zajištění práce v období, které bude předcházet konstitování naší služby v samostatný orgán, jednak k postupnému přechodu na nový model rozvědky. Tento proces třeba řídit citlivě a s hlubokou znalostí složitosti rozvědné problematiky. Akční program se snaží postihnout alespoň hlavní praktická opatření v celém svém rozsahu a vychází z toho, že časové období, které pokrývá, bude končit zhruba v červnu 1969.

Praktická opatření lze v soustavnosti shrnout takto:

1. Zcela přednostní význam mají a páteří akčního programu jsou tyto základní části problémové analýzy:
 - a) **Řešení právního postavení rozvědky a zajištění právní jistoty pro její organismus a pracovníky.** (Návrhy

řešení a obsah příslušných norem v souladu s celým upravovaným zákonným systémem ČSSR připraví vedení rozvědky pro vládu a NS v souladu s jejich plány práce.

b) **Zajištění mechanismu kontroly** parlamentní, exekutivní a stranické. (Návrhy propracuje do 30. 9. 1968 doplněná 3. komise problémové analýzy).

c) **Zajištění vazeb s resorty**, tj. především soubor opatření a akcí sladující náš akční program s akčními programy resortů k zajištění nezbytných podmínek pro provádění rozvědné práce.

Vedení rozvědky se zaměří především na optimální organizační variantu, tj. prostřednictvím námi navrženého koordinačního orgánu, který má zajistit pravidla k posouzení celé této střetové problematiky (jaké informace potřebuje centrum a jaké má být zaměření zpravodajských složek, jaké mají být z toho vyplývající stavy jednotlivých složek v zahraničí, respektování podmínek pro nutnou obměnu kádrů na rezidenturách, dohoda o kvalifikačních požadavcích a finančních aspektech legalizací, dohoda o opatřeních k ochraně konspirace orgánů a ochrana služebního tajemství v zahraničí); nedojde-li k ustavení koordinačního orgánu, je nutno připravit se i na nevýhodnou variantu dvoustranných jednání s legalizačními úřady; osnovu dohody s nimi připravit do 30. 9. 1968, pak současně s dohodou o zaměření se zúčastněnými resorty připravit maximální a minimální variantu našich stavů v zahraničí ve IV. čtvrtletí 1968.

d) **Zajištění vazeb s kontrarozvědkou, vojenskou rozvědkou a kontrarozvědkou**

Vedení rozvědky v jednáních s vedeními těchto složek bude v období do rozhodnutí o zásadním organizačním začlenění do systému státního aparátu sledovat cíl zabezpečit podmínky pro formulování bezpečnostní politiky státu, racionální sladění akčních programů při respektování objektivní členitosti problematiky (promítající se do zahraničí) a zásadní platnosti dosavadních dohod o spolupráci.

Po rozhodnutí o principu organizačního začlenění

řešit na podkladě dosavadních i dalších analýz konkrétní zásady a formy spolupráce. Předpokládá se řešit formou zvláštních dohod, které by vycházely ze zásady vzájemné pomoci a úzké spolupráce. Postihovaly by zejména takové okruhy problémů, jako odpovědnost za práci na cizích teritoriích ve vztahu k politické rizikovosti, operativní činnost, dělba a koordinace analýzy, organizace operativní spolupráce, vazby v operativní technice, přístup do evidence, vzájemné ovlivňování ročních a výhledových plánů.

e) **Zajištění vazeb se Správou operativní techniky a Spojovací správou MV**

Po rozhodnutí o organizačním začlenění rozvědky projedná vedení rozvědky s vedením Správy operativní techniky a Spojovací správy soubor opatření, vedoucích k modernímu a efektivnímu zajištění potřeb rozvědky na úseku spojení, operativní a dokumentační techniky.

f) **Hospodářské a finanční otázky** nového začlenění, tj. vytvoření týlového zabezpečení rozvědky a zajištění jeho vnějších vazeb na základě dohod o službách při využití existujících systémů. (Návrhy řešení a obsahu příslušných norem připraví v zásadách 4. komise pro problémovou analýzu — časově podle termínu daného projednáváním zákona.

2. **Otázky vnitřní organizace, řízení a kontroly** lze řešit po zásadním rozhodnutí o funkci rozvědky a o jejím zařazení ve státním aparátu, jakož i po důkladném posouzení a rozboru systému a nových podmínek. Podstatným předpokladem je vytvoření právní jistoty pro rozvědku.

V mezidobích budou provedena tato opatření:

a) Propracování kritérií a návrhu optimální varianty **šíře zaměření** a nutné redundance informací při dělbě práce složek zahraniční služby. (Vypracuje 1. komise problémové analýzy do 31. 10. 1968 s využitím výsledků práce komise pro model).

b) Zhodnocení práce jednotlivých úseků centrály a nyníjších 1. odborů KS SNB. Po propracování kritérií hodnocení (která navrhne analytická skupina do 30. 9. 1968) a jejich schválení jmenuje vedení roz-

vědky do 15. 10. 1968 komisi, která do 31. 12. 1968 provede zhodnocení práce vybraných úseků podle plánu, který vedení schválí.

- c) **Zřízení právního** (legislativního) a **tiskového referenta** v rozvědce, kteří za soustavného sledování zákonodárné aktivity a za sledování publikací masových sdělovacích prostředků budou připravovat potřebné aktivní kroky k zabezpečení rozvědné práce. (Provede vedení rozvědky do 30. 9. 1968).
- d) **Vyhodnocení vnitřních informačních vazeb** mezi jednotlivými úseky podle obsahu a stupně důležitosti, formy a kvantity za účelem získání objektivního podkladu pro hodnocení organizační struktury. (Provede 4. komise problémové analýzy podle kritérií připravovaných analytickou skupinou do 31. 3. 1969.)
- e) **Zhodnocení zásadních metodických odlišností** linií a teritorií [rovněž v souvislosti se zhodnocením metodických experimentů podle perspektivního plánu a s přihlédnutím k novým možnostem z postavení ČSSR] k posouzení problému účelnosti a možnosti teritoriálního řízení v novém organizačním modelu. (Provede 1. komise za dodržení principu oponentury do 31. 12. 1968.)
- f) **Program komplexní analýzy** (která má zajistit, aby dílčí opatření k uskutečňování nového modelu nebyla v rozporu s dalšími částmi systému) předloží analytická skupina do 31. 12. 1968.
- g) Plán postupu prací na **teorii a doktríně** čs. rozvědky předloží analytická skupina do 31. 12. 1968. Teze budou vypracovány do 30. 6. 1969 s tím, aby práce byla dokončena do poloviny roku 1971.

Podrobnější rozpracování úkolů a způsobu práce **koordinačních orgánů** bude závislé na přijetí našich návrhů vládou; při kladném přijetí bude centrální komisí problémové analýzy v kontaktu s dalšími složkami československé zahraniční služby zpracováno přednostně; termíny budou záležet spíše na našich partnerech.

3. **Kádrové problémy:**

Protože rozsah rozvědky a jejích jednotlivých pracovišť bude závislý na zásadním rozhodnutí centra o jejích

úkolech, je možno zatím dělat jen p ř í p r a v n é práce k stabilizaci kádrů v budoucím novém modelu.

To zahrnuje tyto úkoly:

- a) Vypracování kritérií pro kvantitu a kvalitu kádrových potřeb (model žádoucího poměrného složení demografického a podle profesiogramu se zaujetím stanoviska k problému rozvědčné specializace). Vypracuje do 30. 6. 1969 kádrový odbor.
- b) Problém nového způsobu výběru kádrů, školení a legalizací, jejich podmínek a důsledků. (Zpracuje kádrový odbor do 31. 12. 1968.)
- c) Rozhodnutí o jednotném a diferencovaném systému ročního hodnocení pracovníků. (Podklady připraví kádrový odbor a analytická skupina podle výsledků letošního hodnocení do 1. 1. 1969 — rezidentury, do 31. 3. 1969 operativní pracovníci centrály.)
- d) Návrh zásad budoucí platové a prémiové politiky v rozvědce (za předpokladu jejího osamostatnění od MV) vypracuje existující komise jmenovaná vedením rozvědky, doplněná zástupcem ROH, do 1. 1. 1969.
- e) Návrh zásad zvláštního sociálního zabezpečení odcházejících pracovníků, zejména pak těch, kteří dlouholetou službou v rozvědce ztratili bývalou civilní kvalifikaci, předloží kádrový odbor v návaznosti na práci komise MV a s přihlédnutím k důsledkům, které by vyplynuly ze zákona o rozvědce.

Kádrový odbor je pověřen

- získat informace o možnostech umístování eventuálně odcházejících pracovníků na úsecích rozvědného zájmu, v součástech MV i na úsecích, kde mohou výhodně využít kvalifikace dané jejich dosavadní činností,
- na základě těchto informací připravit praktická opatření pro zajištění takovýchto přechodů, zvláště k zvýšení kvalifikace pro místa nového zařazení,
- vypracovat návrh na zavedení částečných důchodů a diferencovaných finančních příspěvků pro případy, kdy takové řešení bude pro příslušné pracovníky výhodnější a účelnější.

- f) Komise pro rehabilitaci soustředí ve spolupráci s komisemi MV příslušné podklady a podá do 1. 9. 1968 první zásadní informaci.
- g) Návrh formy a obsahu právního postihu za nesplnění nebo porušení povinností rozvědčíka a spolupracovníků rozvědky vypracuje právní služba rozvědky do 30. 11. 1968.

4. **Současný perspektivní plán** rozvědky na období 1965 až 1970 ve formulaci základních úkolů metodického zaměření a hlavní opatření v řídicí a organizátorské práci zůstávají zatím v platnosti. Akční program plně zdůrazňuje nutnost zintenzívnit pozornost na odstranění relativních slabin při plnění perspektivního plánu a na důslednou prověrku metodických experimentů v stanovených časových termínech (disproporce ve skladbě agenturní sítě a ve vývoji vyhledávací činnosti, rozvinutí komplexních metod, práce ze třetích zemí).

V perspektivním plánu se provádějí od začátku ročního plánovacího období (1. 9. 1968) **tyto úpravy:**

- a) Formuluje se zvýraznění zaměření politické rozvědky na evropskou a zvláště německou problematiku. Z této formulace se vychází při zkoumání možných variant modelu čs. rozvědky a praktické řídicí práce.
- b) Vedení rozvědky posoudí okruh dosavadní práce a zaměření „služby zvláštního určení“ a rozhodne, zda a v jakém rozsahu a v jaké formě pracovat na této problematice. Termín 1. 11. 1968.
- c) Význam metody nelegální práce v práci politické, vědecko-technické rozvědky a zahraniční kontrarozvědky rozvíjet a zajišťovat prováděcími opatřeními na základě zásad nelegální práce (průběžný styk v posuzování typů pro perspektivní agenturu, operativní opatření u vybraných případů) a zvyšováním kvality přípravy vysílané agentury při využití odborných a metodických zásad specializovaných pracovišť nelegální rozvědky; postupně využívat jejich kapacitu v tomto směru.
- d) Při využívání existujícího kádrového a agenturního potenciálu nelegální rozvědky v zahraničí vycházet z jednotného zaměření úkolů rozvědky jak po te-

matické stránce, tak ve směru operativního nasazení, nové sítě budovat důsledně funkčně z hlediska přednostních úkolů a specifických možností těchto článků rozvědného organismu v zahraničí.

V tomto smyslu vytvořit předpoklady účinné koordinace v rámci současné organizace rozvědky.

V připravovaném modelu nové organizace rozvědky vyřešit optimálně funkčnost jednotlivých článků sítě, fungujících mimo legální rezidentury a optimální skladbu a řízení specializovaných pracovišť (výběr, poznání, speciální příprava, dokumentace, řízení organizace spojení).

5. **Nový pětiletý plán** na léta 1970—1975 bude vypracován až po rozhodnutí o právním a organizačním postavení rozvědky. V souvislosti s tím je třeba zajistit tyto přípravné úkoly:

a) Návrh zásad pro práci na novém pětiletém plánu: projedná vedení rozvědky do 31. 12. 1968.

Hlavní hlediska budou:

- maximální efektivnost rozvědné práce odpovídající úkolům rozvědky v informační soustavě čs. vlády a mezinárodním závazkům ČSSR,
- přednostní zaměření politické rozvědky na otázky evropské bezpečnosti a spolupráce,
- v oblasti vědecko-technické rozvědky zpřesnit obsah zaměření podle modifikace státního plánu rozvoje vědy a techniky, s tendencí zvýšení proporcionálního významu této části rozvědky;
- v oblasti zahraniční kontrarozvědky konfrontovat průběžně její zaměření s vytvářejícími se koncepcemi práce čs. rozvědky v boji proti nepřátelským službám;
- v metodice práce připravit praktická opatření k širšímu uplatnění metodiky nelegální práce v jednotlivých liniích a potřebného proporcionálního snížení využívání metodiky práce z čs. legalizací.

b) Návrh nového organizačního modelu rozvědky (včetně modelu legálních rezidentur a jejich řízení, modelu expozitur na legalizačních úřadech v ČSSR a jiných detašovaných pracovišť) předloží centrální

komise problémové analýzy do 30. 9. 1969, vycházejíc při tom ze zásady zlepšování obsahového řízení a zefektivnění práce operativců v nových podmínkách.

Do 31. 3. 1969 posoudí vedení rozvědky vhodnost zřízení expozitury rozvědky v Bratislavě, která by byla (kromě obvyklých operativních úkolů) schopna jednat se slovenskými národními orgány, spolupůsobit při výběru kandidátů rozvědky na Slovensku, při legalizacích přes slovenské instituce atd. To si vyžádá mimo jiné výrazné posílení funkčních orgánů a objektivizaci poznatkové základny. Důležitým problémem bude také příprava lidí pro tento nový způsob řízení.

Do konce roku 1969 bude řešena delimitace pravomoci na základě nových podmínek a standardizace informací a jejich toku v souvislosti s informačním systémem centra exekutivy.

Přebudování centrály bude dokončeno do poloviny roku 1971.

- c) Směrnice pro nový pětiletý plán schválí vedení do 30. 6. 1969.

MINISTERSTVO VNITRA

Příloha č. 3, k rozkazu MV č. 42

~~PŘÍSNĚ TAJNÉ!~~

Výtisk č.: ☙ 000135

**Akční plán
čs. kontrarozvědky**

*Nebyl vydán, ani proveden, na
útraty a důsledky jeho přepracování*

viz RMV č. 85/1968

Odbor archivní a spisové služby
ZRUŠEN STUPEN UTAJENÍ (SVAZKU)
dnem 1. 4. 1992, pok. č. 6/1999.

Mgr. Jan Frolík

Jan Frolík

AKČNÍ PLÁN ČS. KONTRARozVĚDKY

Zasedání ÚV KSČ z konce minulého a počátku letošního roku a zejména pak Akční program KSČ postavily čs. kontrarozvědku před zásadní úkol: vybudovat kontrarozvědku tak, aby její aparát nemohl být zaměřován a používán k řešení vnitropolitických otázek a rozporů socialistické společnosti, ale aby sloužil výlučně ochraně státu proti činnosti nepřátelských center ze zahraničí; tomu přizpůsobit organizační strukturu, početní stav a kvalifikaci aparátu, vybavení, metody a prostředky činnosti.

Pro velkou šíři a závažnost uvedených problémů nemůže jít v procesu těchto změn jen o úpravy dílčí, určitá vylepšení, ale o rozhodnou kvalitativní změnu současného stavu. Proto k řešení všech problémů a nedostatků bude nutné přistupovat nově, tvořivě, na takové úrovni, jak to vyžaduje rozvoj kontrarozvědné činnosti a ochrana zájmů čs. státu. Je třeba se poučit z minulosti, kdy každá nedůslednost způsobovala velké škody, kdy dílčí změny neprospívaly kvalitě kontrarozvědného procesu, ale vedly ke snížení jeho úrovně.

V novém systému organizace práce a řízení je především nutné vytvořit určité objektivní regulativy, které zabrání vzniku a opakování poznaných deformací a které se současně stanou objektivními zárukami pro trvalé řešení nově vznikajících problémů.

I.

Zhodnocení činnosti kontrarozvědky v letech 1964—1967

Základní příčinou krizového stavu v práci Státní bezpečnosti bylo její zvláštní místo v minulém politickém systému, které ovlivňovalo úroveň její činnosti v různých etapách vývoje naší společnosti. Tak, jak se postupně celý tento politický systém přežil, přežila se nutně i úloha StB jako nástroje boje proti vnitřním třídním nepřátelům.

V hodnoceném období vedení MÚ a StB ve své řídicí, rozhodovací a praktické činnosti bylo přímo ovlivňováno výlučně několika jednotlivci z předsednictva ÚV KSČ a aparátu 8. od-

dělení. Obdobná situace existovala i na úrovni KV KSČ a OV KSČ. To vytvářelo podmínky, aby se v řízení práce StB natrvalo zahnízdil subjektivismus a voluntarismus a zpravodajské úseky StB nebyly pověřovány v plné míře takovými reálnými a konkrétními úkoly, které by odpovídaly současným objektivním potřebám společenského vývoje. Důsledek byl, že složka StB, která v našem státě bojuje již v míru s konkrétním nepřítelem — s rozvědkami hlavních kapitalistických států, nebyla schopna jej vést na odpovídající úrovni. Neodborné, bezkoncepční politické vedení spolupůsobilo na prohlubování extenzivního pojetí kontrarozvědné práce. Důkazem toho je i fakt, že příčiny nízké úrovně práce StB odhalené v roce 1963 přežívají ve stejné podobě až dodnes. V roce 1967, pod vlivem zostřující se situace uvnitř společnosti, dochází stále v širším rozsahu, na úkor boje proti skutečnému vnějšímu nepříтели, k zvýraznění orientace dovnitř společnosti.

Závěry z let 1964—1967 o nedostatečné úrovni řídicí a analytické práce, o nízké výslednosti, o klesající aktivitě výkonných orgánů StB byly sice správné, ale nepostihovaly skutečnou příčinu stavu. Celkové pojetí práce se přežívalo, neboť nerespektovalo objektivní změny, ke kterým docházelo uvnitř společnosti. Řešení vyžadovalo vytvoření nové koncepce práce StB, kterou však vedení MV a HSStB nebylo schopno vytvořit, neboť bylo v zajetí nereálných představ jak o vnitropolitické, tak i mezinárodní situaci.

Přesto, že tato doba nebyla příznivá pro vznik a prosazování nových progresivních návrhů na řešení situace, vznikaly z iniciativy jednotlivců nebo skupin řady podnětných rozborů a návrhů. Jedním z posledních případů, který se podařilo — byť v okleštěném rozsahu — realizovat, byl RMV č. 36/66 o novém uspořádání řídicí činnosti v StB. Jeho důsledné plnění v otázkách organizace a řízení práce StB mohlo podstatně řešit situaci. Neodpovědný přístup vedení HS StB k tomuto rozkazu byl jen dalším dokladem, že vedení MV a StB nepochopilo zásadní změny ve vývoji naší společnosti a proto ani nebylo schopno prosazovat zásadní kvalitativní změny v činnosti StB.

Po únoru 1948, kdy převládala kvantitativní a násilná stránka nepřátelské činnosti, vytvářel se i charakter pojetí práce StB zásadně jako nástroje politicko-mocenského donucení. Toto pojetí bylo základem činnosti StB i v období dalších významných změn uvnitř společnosti. To se projevovalo kromě jiného i tím, že ve vědomí značné části pracovníků StB přežíval do

poslední doby paušální negativní pohled na určité skupiny obyvatelstva (intelligence, kulturní pracovníci, vysokoškolská mládež).

Namísto dřívější třídně-politické nespolehlivosti jako předpokládaného znaku nepřátelství byl v posledních letech nesouhlas s oficiálními názory a opodstatněná i neopodstatněná kritika absolutizována jako výsledek vlivu zahraničního nepřítele. Tímto pojetím neustále rostly okruhy lidí, které se stávaly objektem StB. Nereálnost řešení vedla ke krizi koncepce ideologické diverze a ke vzniku názoru o nebezpečí kontrarevoluce.

Celý proces vývoje pojetí práce StB vyústil v současné době do základního rozporu:

Ačkoliv hlavní úkoly zakotvené v různých dokumentech od vytvoření jednotné kontrarozvědky v r. 1964, orientující práci na vnějšího nepřítele, je možné považovat v jejich obecné podobě za správné, jejich realizaci v konkrétní praxi je nutno charakterizovat jako naprosto nedostatečnou.

I v oblasti organizace práce spatřujeme v hodnoceném období nedostatky. Organizace zůstává i v letech jednotné kontrarozvědky, kdy se předpokládaly zásadní změny, téměř ve své původní podobě z dřívějších let. Linijní úseky, kam se mělo logicky přesunout těžiště práce, nebyly úměrně posíleny dalšími pracovníky ani technickými prostředky. Také nepropracovanost dělby práce a součinnost mezi kontrarozvědkou a rozvědkou pro práci v zahraničí vedly kontrarozvědku k stále širšímu vyhledávání na vlastním území a tím k menší efektivnosti vlastní činnosti a správné orientaci na vnějšího nepřítele.

V honbě za výsledky, v duchu rčení „kdo hledá, najde“ docházelo k masovému nasazování technických úkonů jako prvotních vyhledávacích prostředků, což v praxi znamenalo porušování základních občanských svobod, zaručených ústavou a vyvolávalo atmosféru vzájemné nedůvěry, podezírání a strachu.

Tomu odpovídal i způsob hodnocení výslednosti práce, který se opíral o kvantitativní hlediska, především o množství „realizovaných případů“ a jejich trestní postih.

K extenzívnímu pojetí práce docházelo i na úsecích vnitřních problematik, do jejichž činnosti byl nesprávně zanesen boj proti tzv. ideologické diverzi. To vedlo k přeceňování společenské nebezpečnosti verbální trestné činnosti a snaze StB

podílet se na řešení politických otázek vnitřního života naší společnosti. Z provedených rozborů je zřejmé, že jednání pachatelů, až na malé výjimky, nevyplývalo z nepřátelství ke státnímu zřízení, ale z nespokojenosti s osobní či společenskou situací. Negativní roli v pojetí práce na tomto úseku činnosti StB sehrálo i „zobecňování“ jednotlivých jevů bez hlubších analýz. Mnohé jevy, které měly své příčiny v direktivně politickém systému, byly hodnoceny jako protistranické, protisocialistické a protispolečenské, jejichž cílem mělo být narušení základů společnosti a státu. Byl přeceňován vliv buržoazních ideologií ze zahraničí. Zesílení orientace na zjišťování všech názorů a tendencí, majících protisocialistický a protispolečenský charakter, přičemž hodnocení bylo ponecháno „subjektivním výkladům“ pracovníků StB, vedlo k tomu, že získávání informací o názorech lidí se na těchto úsecích stalo rozhodující náplní a smyslem práce.

Nesprávné pojetí práce StB se výrazně projevilo kromě tzv. vnitřních problematik i na úsecích ekonomické kontrarozvědky. Vžitý způsob vyhledávací činnosti, založený na principech objektového systému práce, znemožňoval získávání konkrétní informace o záměrech a cílech nepřátelských rozvědek. Vytvořil představu, že se cizí rozvědky zajímají o celé naše hospodářství, o politický život a že proti nám pracují se stále větší intenzitou. Extenzivní pojetí práce ovlivnilo mj. nesmyslně široký okruh jevů či skutečností, představujících státní nebo hospodářské tajemství, na jehož ochranu byla činnost zaměřena.

Přímým důsledkem extenzivního pojetí práce kontrarozvědky bylo permanentní vyhledávání nových „prostorů“ pro její realizaci a nutnost zabývat se jakýmkoliv problémem, subjektivisticky spojovanými s potencionální nepřátelskou činností. Vžitý způsob řešení problémů prvořadě organizačními zásahy vedl k soustavnému zvyšování početních stavů a vzniku nových odborů a oddělení.

Srovnání tohoto pojetí práce s jeho vlastním hodnotícím kritériem — realizací — a to zejména trestné činnosti vyzvědačství, ukazuje na velice nízkou úroveň a efektivnost kontrarozvědné práce. I na odhalených případech je zřejmé, že šlo jen o případy „okrajové“, z kterých lze jen těžko usuzovat na hlubší záměry rozvědek.

Vše, co bylo uvedeno, nutně vedlo k vážným politickým důsledkům. StB jako celek byla jednak používána k řešení rúz-

ných vnitropolitických, sociálních a ekonomických problémů společnosti jako mocenský prostředek státu a jednak si sama hledala pro své pojetí místo.

Z rozboru nedostatků činnosti čs. kontrarozvědky v letech 1964—1967 jasně vyplývá potřeba nového formulování úlohy a funkce kontrarozvědné práce.

II.

Zásady činnosti čs. kontrarozvědky

Akční plán čs. kontrarozvědky je odvozen od zásad akčního programu strany pro práci Státní bezpečnosti a vychází při formulaci úkolů z analýzy minulého období činnosti čs. kontrarozvědky. Vlastní analýza plně potvrdila, že staré pojetí práce, metody činnosti, organizační struktura, systém uspořádání řídicí práce, početní stavy i jejich kvalifikace neodpovídají a vyžadují z hlediska nové doby a úkolů rozvoje socialistické společnosti zásadně nové pohledy. Proto akční plán čs. kontrarozvědky především formuluje úkoly pro řešení těchto otázek:

1. Hlavní úkoly, metody a prostředky práce čs. kontrarozvědky.
2. Organizace, systém řízení a dělba práce v čs. kontrarozvědce.
3. Pracovní vztahy čs. kontrarozvědky k čs. rozvědce a Veřejné bezpečnosti.

1. Hlavní úkoly, metody a prostředky práce čs. kontrarozvědky

Úkolem čs. kontrarozvědky je:

- a) ochrana republiky před rozvědkami kapitalistických států, konkrétně určenými emigrantskými centry a jinými nepřátelskými organizacemi v zahraničí, provádějícími proti republice rozvědnou činnost;

- b) odhalování a operativní dokumentace trestných činů spadajících do její věcné působnosti;
- c) spolupůsobení při ochraně státní hranice.

Při své činnosti vychází z poznání strategických cílů a taktických záměrů nepřítele a z objektivní nutnosti ochrany nejdůležitějších předmětů státního tajemství a zájmů republiky.

Tyto úkoly dávají čs. kontrarozvědce charakter bezpečnostního represivního aparátu, používajícího ve své praktické činnosti zpravodajské metody a prostředky práce.

Vymezení úlohy čs. kontrarozvědky, z níž je vyloučeno sledování skupin obyvatelstva a zjišťování jejich názorů a přesvědčení, je jednou ze zásadních záruk proti zneužití tohoto aparátu při řešení vnitropolitických problémů.

Výše uvedený charakter činnosti čs. kontrarozvědky je třeba zajistit jejím postavením jako samostatného, přísně konspirovaného útvaru, odděleného od veřejného bezpečnostního aparátu a s přesně vymezenými vztahy k ostatním složkám bezpečnostního aparátu a orgánům činným v trestním řízení. Společenskou kontrolu čs. kontrarozvědky, která bude vycházet z celkové koncepce bezpečnostní politiky státu, zajistí ústavní orgány.

K plnění svých hlavních úkolů čs. kontrarozvědka

1. získává informace o vymezeném okruhu výzvědných úřadoven, konkrétně určených emigrantských centrech a jiných nepřátelských organizacích v zahraničí, provádějících proti republice rozvědnou činnost, o jejich organizační struktuře, dislokaci, kádrovém obsazení, záměrech a cílech jejich činnosti, agentuře, způsobech pronikání a spojení, o všech prostředcích uskutečňování výzvědného procesu, o koordinaci mezi rozvědkami jednotlivých seskupení apod.;
2. odhaluje pracovníky a agenturu těchto nepřátelských institucí;
3. provádí aktivní kontrarozvědná opatření proti kapitalistickým zastupitelským úřadům a jiným zahraničním organizacím kapitalistických států na území ČSSR;
4. sleduje vybrané příslušníky kapitalistických států zdržující se na území ČSSR, kteří jsou předmětem zájmu čs. kontrarozvědky a rozvědky;

5. odhaluje a sleduje neosobní spojení určených nepřátelských center a organizací s jejich agenturou na území republiky za pomoci operativně technických prostředků;
6. provádí aktivní opatření k ochraně státního tajemství a zájmů republiky;
7. odhaluje úniky státního tajemství a jejich příčiny;
8. organizuje dezinformační činnost s cílem utajit vlastní záměry, odvádět pozornost protivníka k méně významným nebo fiktivním problémům a vyvolávat dezorientaci v jeho činnosti;
9. provádí ochranu vlastního aparátu před pronikáním protivníka.

Kontrarozvědnou práci uskutečňují příslušníci vlastního aparátu a tajní spolupracovníci. V potřebných případech využívají i příležitostnou pomoc čs. občanů a cizích státních příslušníků, kteří mohou podat potřebné a účelné informace. Čs. kontrarozvědka i v budoucnosti počítá s iniciativní a účinnou podporou veřejnosti, která musí být založena na důvěře poctivých občanů státu k této bezpečnostní složce. Důležitou roli při získávání této důvěry musí sehrát i informační a propagační činnost čs. kontrarozvědky.

Pro plnění taktických úkolů čs. kontrarozvědka vysílá při využití legálních i nelegálních možností na území kapitalistických států krátkodobě, dlouhodobě i trvale kvalifikovanou agenturu i vlastní příslušníky, získává ke spolupráci agenturu, kádrové pracovníky protivníka a osoby na územích cizích států. Tuto činnost provádí převážně na území NSR, Rakouska a v záp. Berlíně.

Čs. kontrarozvědka plní všechny tyto úkoly v součinnosti s čs. rozvědkou na základě přesně vymezené obsahové a metodické dělby práce.

K zajištění ochrany předmětů státního tajemství čs. kontrarozvědka:

- provádí agenturně operativní opatření;
- vyhledává úniky státního tajemství a objasňuje je;
- podílí se na režimní ochraně nejdůležitějších objektů a skutečností státního tajemství a jeho nositelů.

V procesu kontrarozvědné práce hrají prvořadou úlohu tajní spolupracovníci. Významné místo náleží i technickým pro-

středkům a sledování, především při operativním rozpracování; nelze je však chápat jako základní prostředky operativního vyhledávání.

Ve spolupráci s ostatními odbornými pracovišti Bezpečnosti využívá kontrarozvědka i metod kriminalistické taktiky a techniky.

2. Organizace, systém řízení a dělba práce v čs. kontrarozvědce

Čs. kontrarozvědka je monokratickým centralizovaným orgánem s celostátní působností, nezávislým na územním členění státu. Její organizační struktura, početní stavy a kvalifikace jejích pracovníků musí odpovídat úkolům čs. kontrarozvědky i požadavkům moderního systému řízení.

Organizační struktura musí vyhovovat jak požadavkům výkonu, tak požadavkům řídicího systému. Respektuje zásady dělby práce, vnitřní specializaci a konspiraci a dále určitou, pojetí práce odpovídající problémovou i územní strukturu.

Organizace čs. kontrarozvědky je dvoustupňová. Spočívá na principu nadřízenosti a podřízenosti a vychází ze zásady, že základem řídicí činnosti je práce s informacemi. Jejich množství, skladba a kvalita zpracování je limitujícím činitelem úrovně řídicí práce vůbec.

Vrcholným stupněm organizace je centrála. Je orgánem koncepčního i operativního řízení kontrarozvědné práce a v určených problematikách ústřední povahy a práce v zahraničí orgánem výkonu. Koordinuje a řídí práci všech podřízených teritoriálních útvarů, které jsou jí podřízeny přímo. Centrála čs. kontrarozvědky má svůj vlastní štábní aparát a aparát služeb, kterým zajišťuje veškeré materiální, finanční a technické potřeby podřízených útvarů.

Druhým stupněm organizace čs. kontrarozvědky jsou její oblastní orgány, které zřizují svá vysunutá pracoviště, expozitury v místech koncentrace zájmů nepřítele, státního tajemství a s ohledem na vhodné operativní územní rozmístění vlastních sil. Při zřizování oblastních orgánů a vymezení jejich postavení a obsahu práce bude též přihlíženo k tomu, aby splňovaly požadavky příslušných národních orgánů (stávajících i nově zřízených).

Čs. kontrarozvědka při plnění úkolu zabezpečení státní hra-

nice využívá oddělení pasových kontrol, která jsou expozitury oblastních služeb.

Vnitřní (problémová) struktura čs. kontrarozvědky je odvozena z požadavků dělby práce.

Dělbu práce v oblasti řízení je možno charakterizovat způsobem práce s informacemi:

- evidence a soustřeďování informací
- analýza informací
- zpracování podkladů pro rozhodování
- vlastní rozhodování.

Základní dělbu práce na úseku výkonu tvoří zpravodajské pronikání do objektů kontrarozvědného zájmu v zahraničí a vytváření ochrany před pronikáním nepřátelských rozvědek do objektů, kde se koncentruje státní tajemství.

Další dělení tvoří struktura operativního výkonu; vyhledávání prvotních základních informací a zpravodajské zpracování, které je třeba chápat jako hloubkové obohacení základních informací.

Rozdělení problémové struktury spočívá v charakteru způsobů práce, aby nedocházelo k univerzalitě pracovních úkonů na jednotlivých pracovištích a u jednotlivých pracovníků.

Výchozím předpokladem pro naplnění této struktury je vybudování jednotného informačního systému.

3. Pracovní vztahy čs. kontrarozvědky k rozvědce a Veřejné bezpečnosti

Vzájemné vztahy mezi čs. kontrarozvědkou a rozvědkou jsou založeny na principu rovnoprávnosti. Výrazem tohoto stavu je přesně vymezená dělba práce, součinnostní vztahy a kooperace při plnění úkolů. K tomuto cíli čs. kontrarozvědka i rozvědka navzájem ovlivňují své plány práce, v potřebném rozsahu využívají vzájemných informačních zdrojů a systémů. K zajištění efektivní koordinace bude se jevit účelné zřídit na obou složkách vhodné orgány, které by realizovaly neadministrativní cestou praktické uplatňování zájmů obou stran.

V oblasti kooperace všech zpravodajských složek ČSSR, tj. rozvědky, kontrarozvědky, vojenské kontrarozvědky a zpravodajské správy GŠ je třeba prozkoumat možnost vytvoření

jednotného informačního centra pro určité společné typy informací.

Vztahy mezi kontrarozvědkou a Veřejnou bezpečností

Spolupráce čs. kontrarozvědky s Veřejnou bezpečností musí být co nejtěsnější, protože VB, vzhledem ke svému územnímu uspořádání, má přirozeně vhodné podmínky pro získávání základních informací pro potřeby kontrarozvědky.

Naproti tomu kontrarozvědka předává Veřejné bezpečnosti poznatky, týkající se obecné trestné činnosti, spadající do kompetence VB.

III.

Postup realizace akčního programu čs. kontrarozvědky

Realizace akčního programu čs. kontrarozvědky je rozdělena do dvou etap:

1. Provedení nutných, z hlediska politického a odborného nezbytných opatření, která by zaručila postupnou orientaci čs. kontrarozvědky na nové pojetí práce a zároveň vytvořila předpoklady pro další optimální rozpracování hlavních úkolů, metod a organizace kontrarozvědné práce.

Spadá sem zejména:

- a) Důsledné uvedení do života rozkazu ministra vnitra č. 36/66 tak, aby HSStB v oblasti řídicí práce začala plnit úlohu, která je jí tímto rozkazem dána. Především je nutné urychleně řešit otázku vybudování patřičných štábních útvarů při vedení HSStB pro provádění činnosti analytické, řídicí a kontrolní.

Zvláště naléhavě vystupuje nutnost centralizace analytické práce a takového informačního systému, který by zajišťoval jednotlivým stupňům řízení přísun informací, nutných pro rozhodování v rozsahu jejich pravomoci. Konsolidace kvalifikovaných štábních útvarů, především

v oblasti analytické, je důležitou podmínkou pro hlubší prozkoumání a rozpracování obecných zásad akčního programu kontrarozvědky. Současně je třeba vyřešit koncepci a organizaci dezinformační činnosti.

b) Orientování činnosti kontrarozvědky pouze k odhalování následujících trestných činů podle zvláštní části trestního zákona:

§ 91 — vlastizrada

§ 98, 99 — podvracení republiky a poškozování státu světové socialistické soustavy
(pokud jsou tyto trestné činy páčány čs. občany ve spojení s cizí mocí nebo cizím činitelem)

§ 105 — vyzvědačství

§ 106-7a — ohrožení státního tajemství

§ 108 — vyzvědačství a ohrožení státního tajemství ke škodě státu světové socialistické soustavy

§ 109 — opuštění republiky (až do provedení novelizace tr. zákona)

§ 110 — vniknutí na území republiky

§ 112 — poškozování zájmů republiky v cizině

§ 115 — služba v cizím vojsku

Ostatní trestné činy spadající dosud do sféry operativního vyhledávání kontrarozvědky předat do věcné působnosti Veřejné bezpečnosti. Rovněž předat do věcné působnosti Veřejné bezpečnosti problematiku valutových machinací, protistátních tiskovin, letáků, dopisů a napsů. Vydělit z věcné působnosti čs. kontrarozvědky problematiku válečných zločinců.

c) Zrušení dosavadního 7., 8. a 9. odboru a provedení přestavby 10. odboru. Vybudování jednoho pracoviště, kde by se soustředily přehodnocené a pro další práci kontrarozvědky vyčleněné problematiky rozpracování konkrétně vymezených zahraničních nepřátelských církevních a emigrantských organizací, pracujících proti ČSSR.

d) Přehodnocení dosavadní svazkové agendy:

— u osobních, signálních a pozorovacích svazků přede-

vším z hlediska odůvodněnosti zavedení tak, aby nebyly rozpracovávány osoby pro jednání nevzbuzující podezření z provádění trestné činnosti;

- u objektových svazků posoudit, do jaké míry odrážejí potřeby objektového rozpracování.

Výše uvedená opatření I. etapy uskutečnit do konce září t. r.

2. Druhá etapa akčního programu kontrarozvědky spočívá v konkrétním rozpracování úkolů, metod práce kontrarozvědky, její organizace a vztahových otázek v podmínkách současného vývoje naší společnosti a stávající operativní situace. V podstatě půjde o následující hlavní opatření:

- a) provést rozbor a upřesnění práce tzv. linijských odborů (1., 2., 4. a 5. odbor) v duchu akčního programu kontrarozvědky, s cílem dosažení větší cílevědomosti a přechodu od extenzivního pojetí na větší specializaci v ofenzivní operační činnosti proti nepřátelským rozvědkám, zejména na teritoriích NSR, záp. Berlína a Rakouska.
Spolu s tím vyčlenit z těchto linijských odborů oddělení práce proti cizím ZÚ a konstituovat je v jedno samostatné pracoviště;
- b) provést sloučení 11., 12. a 13. odboru v jeden útvar aktivní ochrany státního tajemství ČSSR. Tento útvar by v podstatě plnil vyhledávací funkci v konkrétně vymezených odvětvích, případně objektech a prováděl účinná opatření k zamezení činnosti nepřátelských rozvědek a jejich nepřátelských organizací na těchto úsecích.
- c) provést přehodnocení a zásadní přestavbu odboru vízových cizinců tak, aby zajišťoval potřeby jednotného metodického řízení pasových kontrol, službu CENTRU a některé předoperativní úkony ve vztahu k VC;
- d) vymezit podíl kontrarozvědky na organizování režimní ochrany státního tajemství;
- e) provést rozbor a na jejich základě a na základě oboustranných potřeb stanovit zásady dělby práce a součinnostní vztahy mezi čs. kontrarozvědkou a roz-

- vědkou pro jejich práci na vlastním území i v zahraničí;
- f) posoudit vzájemné pracovní vztahy kontrarozvědky s Veřejnou bezpečností a vytvořit systém spolupráce především v oblasti operativní vyhledávací činnosti;
 - g) posoudit podle potřeb kontrarozvědné práce postavení, úlohu a začlenění výkonné operativní techniky a sledování do celé soustavy bezpečnostního aparátu. V souvislosti s tím vytvořit větší možnosti pro využívání moderních metod kriminalistické techniky a taktiky v kontrarozvědné práci;
 - h) podílet se na vymezení úlohy, postavení a organizaci kontrarozvědného vyšetřování trestných činů, věcně příslušných kontrarozvědce;
 - ch) zpracovat dokument o úkolech, pojetí práce a organizaci čs. kontrarozvědky v době zvýšeného ohrožení bezpečnosti republiky a za branné pohotovosti státu;
 - i) zpracovat systém materiálně technického a finančního zabezpečení čs. kontrarozvědky;
 - j) zpracovat zásady nového pojetí kádrové a kádrově výchovné práce v čs. kontrarozvědce a spolu s tím i vyřešit začlenění a obsahové zaměření školských zařízení kontrarozvědky do složky;
 - k) vypracovat po provedení rozborů a studií, uvedených pod body a—j (pro část z nich již existují určité podklady zpracované, komise a subkomise HSSStB v rámci ideového projektu akčního programu čs. kontrarozvědky), optimální varianty organizace čs. kontrarozvědky, stanovit nutné početní stavy pracovníků a nároky na jejich kvalifikaci. V souvislosti s tím řešit i otázky vnitřního přesunu a zařazení přebytečných kádrů. Podílet se na rozpracování zásad právních a sociálních záruk pro pracovníky složky;
 - l) zpracovat návrh nových směrnic o agenturně operativní práci, o používání technických prostředků, o operativním sledování a směrnice o vedení agenturně operativní evidence;
 - m) vytvořit systém vzájemného informačního propojení jednotlivých úseků kontrarozvědky, případně s ostatními zpravodajskými a bezpečnostními službami re-

publiky při využití moderního způsobu přenosu a zpracování informací.

Druhá etapa akčního programu kontrarozvědky bude realizována do konce první poloviny příštího roku.

V Praze 13. srpna 1968.

archiv
bezpečnostních
složek

DŮVODOVÁ ZPRÁVA

k akčnímu plánu čs. kontrarozvědky

K pracím na akčním plánu přistoupila čs. kontrarozvědká bezprostředně po únorovém zasedání pléna ÚV KSČ. Nejdříve byl formulován Ideový projekt akčního programu kontrarozvědky. Tyto práce byly zakončeny v dubnu tohoto roku. Po širším projednání v centrále i na správách StB v krajích byly z Ideového projektu odvozeny konkrétní úkoly pro analýzu činnosti kontrarozvědky v minulých letech. Bylo ustanoveno 17 subkomisí, které analyzovaly nejen čtyři základní problémy, tj. úlohu a postavení čs. kontrarozvědky v systému státních orgánů, úkoly, pracovní metody, systém řízení a organizaci čs. kontrarozvědky, ale i odvozené problémy.

Počátkem června t. r. se v ústřední zpracovatelské komisi HSStB soustředilo více než 40 studií s návrhy a názory na uspořádání čs. kontrarozvědky, které vypracovaly nejen subkomise v centrále, ale i komise ze správ StB na krajích a jednotlivci. Převážná část těchto materiálů se však snaží řešit pouze některé dílčí úkoly, bude proto použitelná až v etapě konkrétního rozpracování úkolů jednotlivých pracovišť kontrarozvědky.

Během června a července byl vypracován návrh akčního plánu čs. kontrarozvědky, který hodnotí minulé léta činnosti čs. kontrarozvědky a vytyčuje novou koncepci a organizaci a zároveň obsahuje časový plán konkrétních úkolů, vyplývajících z akčního plánu. Návrh akčního plánu byl projednán se správami StB v krajích, odbory II. správy HSStB, vedením I., IV. a VI. správy a Správy vyšetřování StB. Současně byl též projednán s útvarovými organizacemi na těchto součástech. K návrhu akčního plánu čs. kontrarozvědky bylo vyžádáno několik oponentských posudků vybraných pracovníků kontrarozvědky. Všechny připomínky byly projednány ve zpracovatelské komisi, celé řadě z nich bylo vyhověno. Připomínky, které se zabývaly podrobnostmi, budou využity při konkrétním rozpracování plánu.

Návrh akčního plánu sleduje dva základní cíle:

- zbavit kontrarozvědku charakteru tzv. „politické policie“, tj. aby její aparát nemohl být zaměřován a použí-

ván k řešení vnitropolitických otázek a rozporů v socialistické společnosti, a

- dát kontrarozvědce takové postavení, organizační strukturu, metody činnosti a prostředky, které odpovídají jejímu zaměření na ochranu státu proti činnosti nepřátelských center ze zahraničí, tj. dát jí výlučně kontrarozvědný charakter. Z těchto závěrů vyplývá i formulace základních úkolů kontrarozvědky.

Návrh akčního plánu předpokládá, že kontrarozvědka bude zřízena jako monokratický orgán s celostátní působností, budovaný nezávisle na územním členění státu a na krajských správách SNB.

Součástí kontrarozvědného aparátu budou oblastní orgány, které budou mít možnost vytvářet rovněž nezávisle na územním členění státu své pobočky, a to buď podle problematiky nebo pro pokrytí určité části svého území.

Tato organizace umožní, aby oblastní orgány kontrarozvědky i při zachování jednotné kontrarozvědky mohly pružně přizpůsobovat dislokaci svých poboček, případně měnit rozsah činnosti podle místní problematiky a současně informovat své národní orgány.

Na rozdíl od dosavadního systému práce vychází návrh akčního programu z toho, že předpokladem úspěšné práce kontrarozvědky je její proniknutí k nepříteli, přímo do míst, odkud je nepřátelská činnost proti republice v konkrétní podobě řízena a prováděna. Tato kvalitativní přeměna pojetí práce kontrarozvědky je z hlediska dané situace jediným možným řešením, jakým se může kontrarozvědka dopracovat k žádoucí výsledkům.

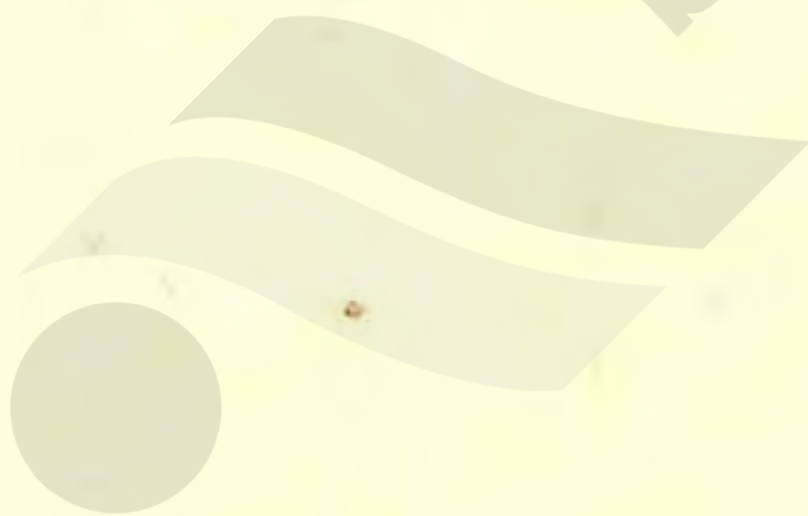
Akční program bude realizován ve dvou etapách:

V první etapě bude upřesněno působení kontrarozvědky zrušením některých jejích úseků, jejichž činnost neodpovídá akčnímu programu KSČ, převedení některých úseků do působnosti Veřejné bezpečnosti a v souvislosti s tím i provedení delimitace kádrů, finančních a věcných prostředků.

V druhé etapě pak dojde k upřesnění organizace, obsahové náplně jednotlivých odborů, k tvorbě nových předpisů, vycházejících z nového pojetí práce kontrarozvědky, k podrobnému vymezení vztahů k ostatním bezpečnostním orgánům apod., tedy k důslednému splnění akčního programu kontrarozvědky v celém rozsahu.

OBSAH:

Akční plán čs. kontrarozvědky	3
Důvodová zpráva k akčnímu plánu čs. kontrarozvědky	17

archiv bezpečnostních složek

~~Prísne tajné!~~

ROZKAZ

Výtisk č. 378

MINISTRA VNITRA

Ročník 1968

V Praze dne 16. srpna 1968

Číslo 42

*Rozkaz nebyl vydán ani zaslán
v důsledku případného akčního plánu*
42

Vydán nově - viz RMV č. 85/68

Vydání akčního plánu ministerstva vnitra

Vydávám akční plán ministerstva vnitra jako souhrn základních úkolů a opatření, které pro ministerstvo vnitra vyplývají z akčního programu strany a z pracovního plánu vlády. Jeho cílem je dosáhnout zásadních změn v činnosti ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu.

Součástí akčního plánu MV jsou samostatné plány rozvědky a kontrarozvědky.

Vyslovuji poděkování všem příslušníkům, kteří se na přípravě akčního plánu MV podíleli, nebo k němu přispěli svými návrhy, náměty a připomínkami.

K realizování jednotlivých úkolů akčního plánu MV a k plnému využití všech námětů a připomínek k činnosti ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu

u k l á d á m

1. prvnímu náměstkovi ministra vnitra plk. Padrůnkovi, promovanému historikovi:

- a/ zajistit do 20.8.1968 přípravu podkladů pro tiskovou konferenci a televizi, případně rozhlasovou besedu k akčnímu plánu MV;
- b/ zajistit zpracování zásadních článků k akčnímu plánu MV ke zveřejnění a zabezpečit, aby tiskové oddělení MV organizačně zajistilo tyto akce a do 30.9.1968 připravilo plán na postupné zveřejňování plnění jednotlivých úkolů akčního plánu;
- c/ připravit do 30.9.1968 seminář pro vedoucí pracovníky resortu k akčnímu plánu MV a k aktuálním politickým otázkám, které s ním souvisí;
- d/ postupně organizovat k závěrečným pracím na důležitých problémech akčního plánu MV kvalifikované opozentury s využitím vybraných odborných expertů; k posuzování návrhů, které budou mít hlubší vliv na změnu ve výkonu služby, zvat pracovníky výkonných složek.

Odbor archivní a spisové služby
ZRUŠEN STUPEŇ UTAJENÍ (RMV 210)
dnem 1. 4. 1999, příj. značka č. 41197.

Mgr. Jan Frolík

2. náměstkům ministra vnitra plk. Šalgovičovi, CSc. a
a plk. dr. Majerovi :

- a/ seznámit do 15.9.1968 všechny pracovníky podřízených součástí s úkoly akčního plánu MV v nutném rozsahu;
- b/ zajistit u podřízených součástí provedení úprav pracovních plánů v souladu s akčním plánem MV;
- c/ zajistit podle zásad dohodnutých v centrální komisi pro řízení prací na akčním plánu MV ustavení odborných pracovních týmů ke zpracování jednotlivých problémů, vyplývajících z akčního plánu MV; vedením týmů pověřit nejzkušenější odborníky, kteří zajistí soustředění všech potřebných podkladů, vypracování ideových námětů na řešení jednotlivých problémů akčního plánu MV, návrhy na organizační, kádrové a materiálové zajištění vlastních prací a průběžné informování příslušného náměstka o plnění úkolů;
- d/ předložit do 30.9.1968 prvnímu náměstkovi ministra vnitra za svůj úsek
 - zprávu o jmenovitém ustavení týmů, o zajištění podmínek pro jejich činnost po stránce organizační a materiální a návrhy ideových námětů na zpracování jednotlivých problémů,
 - harmonogram prací, spojených s realizací akčního plánu MV včetně návrhů na projednávání dílčích i konečných výsledků práce jednotlivých týmů;
- e/ usměrňovat a kontrolovat práci jednotlivých týmů a zajišťovat příznivé podmínky pro jejich činnost, včetně pomoci externích konzultantů, případně i honorovaných spolupracovníků;
- f/ zajistit další využití připomínek a námětů k akčnímu plánu MV, které se týkají jejich úseků; k tomu účelu je soustředit a zabezpečit
 - vypracování odpovědí na připomínky a náměty došlé zejména od občanů a institucí mimo resort MV;
 - využití připomínek a námětů v týmech, které budou pracovat na jednotlivých problémech a zároveň posoudit a rozhodnout, zda konkrétní náměty na dílčí a jednorázová opatření budou realizovány, případně odloženy na pozdější dobu nebo odůvodněně odmítnuty;
- g/ předložit do 15.10.1968 prvnímu náměstkovi ministra vnitra informaci o využití připomínek na svém úseku; informaci současně dají k dispozici podřízeným součástem.

Tento rozkaz nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Čj. SU-007703-68

Ministr vnitra
Josef P a v e l v.r.

Obdrží : M, N, součásti
centrály, KSSNB,
SStB, SVB, MSVB
a okr. CVB

Z á z n a m

S rozkazem byli seznámeni (dne-kým) : _____

Opatření učiněná k provedení rozkazu : _____

Kontrolou pověřen : _____

Datum : _____ Podpis náčelníka : _____

4. Nov 4 1968 246
3. květen 1968 320
3
Křížek E. 246

R O Z K A Z
ministra vnitra

Ročník V Praze dne 16. srpna 1968 Číslo 42

42

Vydání akčního plánu ministerstva vnitra

Vydávám akční plán ministerstva vnitra jako souhrn základních úkolů a opatření, které pro ministerstvo vnitra vyplývají z akčního programu strany a z pracovního plánu vlády. Jeho cílem je dosáhnout zásadních změn v činnosti ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu.

Součástí akčního plánu MV jsou samostatné plány rozvědky a kontrarozvědky.

Vyslovuji poděkování všem příslušníkům, kteří se na přípravě akčního plánu MV podíleli, nebo k němu přispěli svými návrhy, náměty a připomínkami.)

K realizování jednotlivých úkolů akčního plánu MV a k plnému využití všech námětů a připomínek k činnosti ministerstva vnitra a jeho výkonného aparátu u k l á d á m

1. ^{1. 8. 1968} náměstkovi ministra vnitra plk. PADRŮŇKOVĚ, promovanému historikovi:
 - a) zajistit do 20. 8. 1968 přípravu podkladů pro tiskovou konferenci a televizi, případně rozhlasovou besedu k akčnímu plánu MV;
 - b) zajistit zpracování zásadních článků k akčnímu plánu MV ke zveřejnění a zabezpečit, aby tiskové oddělení MV organizačně zajistilo tyto akce a do 30. 9. 1968 připravilo plán na postupné zveřejňování plnění jednotlivých úkolů akčního plánu;

- c) připravit do 30. 9. 1968 seminář pro vedoucí pracovníky resortu k akčnímu plánu MV a k aktuálním politickým otázkám, které s ním souvisí;
- d) postupně organizovat k závěrečným pracím na důležitých problémech akčního plánu MV kvalifikované oponentury s využitím vybraných odborných expertů; k posuzování návrhů, které budou mít hlubší vliv na změnu ve výkonu služby, zvát pracovníky výkonných složek.

2. Náměstkům ministra vnitra plk. ŠALGOVIČOVI, CSc. a plk. Dr. MAJEROVI

- a) seznámit do 15. 9. 1968 všechny pracovníky podřízených součástí s úkoly akčního plánu MV v nutném rozsahu;
- b) zajistit u podřízených součástí provedení úprav pracovních plánů v souladu s akčním plánem MV;
- c) zajistit podle zásad dohodnutých v centrální komisi pro řízení prací na akčním plánu MV ustavení odborných pracovních týmů ke zpracování jednotlivých problémů, vyplývajících z akčního plánu MV; vedením týmů pověřit nejzkušenější odborníky, kteří zajistí soustředění všech potřebných podkladů, vypracování ideových námětů na řešení jednotlivých problémů akčního plánu MV, návrhy na organizační, kádrové a materiálové zajištění vlastních prací a průběžné informování příslušného náměstka o plnění úkolů;
- d) předložit do 30. 9. 1968 ^{Ar. v. n. m. i.} náměstkovi ministra vnitra za svůj úsek
 - zprávu o jmenovitém ustavení týmů, o zajištění podmínek pro jejich činnost po stránce organizační a materiální a návrhy ideových námětů na zpracování jednotlivých problémů,
 - harmonogram prací, spojených s realizací akčního plánu MV včetně návrhů na projednávání dílčích i konečných výsledků práce jednotlivých týmů;

- e) usměrňovat a kontrolovat práci jednotlivých týmů a zajišťovat příznivé podmínky pro jejich činnost, včetně pomoci externích konzultantů, případně i honorovaných spolupracovníků;
- f) zajistit další využití připomínek a námětů k akčnímu plánu MV, které se týkají jejich úseků; k tomu účelu je soustředit a zabezpečit
 - vypracování odpovědí na připomínky a náměty došlé zejména od občanů a institucí mimo resort MV;
 - využití připomínek a námětů v týmech, které budou pracovat na jednotlivých problémech a zároveň posoudit a rozhodnout, zda konkrétní náměty na dílčí a jednorázová opatření budou realizovány, případně odloženy na pozdější dobu nebo odůvodněně odmítnuty;
- g) předložit do 15. 10. 1968 náměstkovi ministra vnitra informaci o využití připomínek na svém úseku; informaci současně dají k dispozici podřízeným součástem.

Tento rozkaz nabývá účinnosti dnem vyhlášení.

Č. 54-007/03-68

Ministry vnitra
[Handwritten Signature]

Obdrží: M, N, součásti
centrály, * KS SNE, *SB, SVB, MIVB,*
0607B

Dleto RMV č. 42/68 ani
jelo přílohy č. 1, 2, 3 nebyly
vydány! Abou plán MV byl
vydán RMV č. 25/1968.

Počet výtisků 390

Korektura _____
Expedováno dne _____
Kým _____

*Složením o kartaci jít
výtisků RMV přílohy č. 1, 2, 3 podle pod č. 8V-041/10-69*

R O Z D Ě L O V N Í K RMV č. 42/1968

Počet	Ev.čís.	
1	1	ministr vnitra
1	2	I.nám.min.vnitra plk.Padrůněk
1	3	nám.min.vnitra plk.dr.Šalgovič CSc
1	4	nám.min.vnitra plk.dr.Majer
-		nám.min.vnitra dr.Rypel
1	5	studijní pracoviště VSMV ústav MV
1	6	vnitřní správa
1	7	dokumentace vnitřní správy
1	8	inspekce ministra vnitra
19	9-27	kádrová a organizační správa
1	28	odbor zvláštních úkolů
5	29-35	komise podle RMV 19/68-plk.dr.Hrubý
5	29-33	hospodářská správa
1	34	hospodářský odbor HSMV
1	35	VII.správa
1	36	I.správa
10	37-46	hlavní správa Státní bezpečnosti
1	47	správa vyšetřování StB
5	48-52	hlavní správa Veřejné bezpečnosti <u>(včetně SVV B)</u>
-		správa vyšetřování VB
1	53	V.správa
3	54-56	VI.správa
45	57-101	správa Sboru nápravné výchovy
23	102-124	štáb civilní obrany státu
15	125-139	hlavní inspekce požární ochrany
1	140	správa pasů a víz (přílohy obdrží od s. Rypela, nám.MV
21	141-161	KS SNB Praha
15	162-176	KS SNB České Budějovice
18	177-194	KS SNB Plzeň
17	195-211	KS SNB Ústí n.Labem
18	212-229	KS SNB Hradec Králové
22	230-251	KS SNB Brno
18	252-269	KS SNB Ostrava
20	270-289	KS SNB Bratislava
20	290-309	KS SNB Banská Bystrica
21	310-330	KS SNB Košice
13	331-343	MS VB Praha

Na KS SNB :
 1 x náč. KSSNB
 2 x náč. SStB
 2 x náče SVB
 1 x náč. MSVB
 1 x vyšetř.odbor StB
 1 x vyšetř.odb. VB
 á 1 x Okr.OVB

1

344

ústřední výbor KSČ (odd.stát.adm.)
ústřední výbor KSS (cestou KSSNB Blava)
hlavní výbor KSČ při MV

Gen.prokuratura - hl.voj.prok.
Praha - Pankrác, nám.Hrdinů 1300

Gen.prokuratura - Praha
Pankrác, nám.Hrdinů 1300

min.spravedlnosti - správa
voj.soudů, Praha 2, Vyšehradská 16

min.spravedlnosti
Praha 2, Vyšehradská 16

Ústřední komise lid.kontroly
-odbor obrany země-
Praha-Karlín, Sokolovská 142

Vojenská kancelář presidenta
republiky Praha - Hrad

MNO - sekretariát ministra

MNO - odbor řádů a předpisů

MNO - PS útvar 9600

Ústřední rada odborů
Praha 3, Žižkov, nám.G.Klimenta

ROH - Svaz zaměstnanců stát.
orgánů, Praha 1, Gorkého nám.23

ROH-MV Hybernská (kpt.Šnobl)

ministerstvo financí, odb.28,
Praha 1, Letenská ul.15

Státní komise pro finance, ceny
a mzdy, M.Strana, nábr.kpt.Jaroše 4

Ministerstvo plánování
Praha 7, nábr.kpt.Jaroše 1000

Státní úřad sociálního zabezpečení
Praha 2, N.Město, nábr.B.Engelse 42

Rozdělovník stanoven s. Moravcem, Studijní ústav MV, tel.346 zde

380

RHV č.42/1968 - myšlenky č. 379 - 387
Příloha č. 1 k RHV - myšlenky č. 666 - 679, 710
Příloha č. 2 k RHV - myšlenky č. 056 - 064
Příloha č. 3 k RHV - myšlenky č. 936 - 944
Příloha č. 2 k RHV - myšlenky č. 85
Příloha č. 3 k RHV - myšlenky č. 165

byly dány dne 12.11.1971,
ke komisionálnímu posouzení,
Karel Šnobl
Václav